

120th
Anniversary
of
Japan-Thailand
Diplomatic Relations,
2007

เอกสารสรุปการสัมมนาวิชาการ

**120 ปี ความสัมพันธ์การทูตไทย-ญี่ปุ่น :
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับอนุชาคนีย์ (2430-2550)**

**120th Anniversary of
Japan-Thailand Diplomatic Relations (1887-2007)**

**タイ・日交流120年 :
東アジアと東南アジア (1887-2007)**

บรรณาธิการ : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
กาญจณี ละอองศรี

เปิดการสัมมนา

พิธีกร (สมฤทธิ ลือชัย) :

การสัมมนาในวันนี้เป็นการสัมมนาประจำปีของ 2 มูลนิธิ 1 บริษัท ก็คือมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย และบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ซึ่งเรามีการจัดสัมมนาเช่นนี้ทุกปี

ในปีนี้ เนื่องจากตรงกับวาระครบรอบความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย-ญี่ปุ่น 120 ปี เราจึงยกเอาประเด็นความสัมพันธ์ดังกล่าวขึ้นมาเป็นหัวข้อการสัมมนาในปีนี้

หนังสือเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นเล่มแรกๆ ที่พูดถึงเรื่องของญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้งมากที่สุดคือ หนังสือของอาจารย์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในชื่อว่า **จากญี่ปุ่น**

อาจารย์คึกฤทธิ์ได้เขียนในบทนำว่าไทยและญี่ปุ่นเป็นชาติที่มีเอกราชในเอเชียมาช้านาน และสามารถรักษาเอกราชของตนได้ตลอดสมัยที่มีการล่าเมืองขึ้นอย่างรุนแรงในเอเชีย

ทั้งญี่ปุ่นและไทยได้ปฏิบัติตัวออกจากระบบสังคมที่เก่าแก่ มาเป็นระบอบที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ในยุคเดียวกัน ก็คือรัชสมัยของสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิแห่งญี่ปุ่นและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งสยาม

นั่นคือยุคสมัยที่สยามและญี่ปุ่นได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นมา ในวันที่ 26 กันยายน 2430/1887 และในปีนี้ครบรอบ 120 ปี เราจึงจัดสัมมนาในหัวข้อเฉพาะที่สำคัญมาก เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

ในโอกาสนี้ ผมจะขอเรียนเชิญท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ซึ่งกรุณาให้เกียรติเป็นประธานในการสัมมนาครั้งนี้ ได้กล่าวเปิดงาน ขอกราบเรียนเชิญท่าน พล.ต.อ.เอก สารสิน ท่านประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย กรุณากล่าวเปิดงาน ขอกราบเรียนเชิญ (เสียงปรบมือ)

เอก สารสิน :

เรียนท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาท่านผู้มีเกียรติและท่านสื่อมวลชนทุกท่าน

ในนามของมูลนิธิโตโยต้าฯ ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาเป็นประธานในการเปิดสัมมนาเรื่อง 120 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ญี่ปุ่น : เอเชียตะวันออกเฉียงกับอุษาคเนย์ ในวันนี้

120ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสยามกับญี่ปุ่น ได้มีการฟื้นฟูขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และรัชสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิแห่งญี่ปุ่น นับตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2430 เป็นต้นมา

โดยหนังสือปฏิญญาว่าด้วยทางพระราชไมตรีและการค้าขายระหว่างประเทศสยามกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความร่วมมือของทั้งสองประเทศ ทั้งในบริบทการเมืองโลก วัฒนธรรม สังคม การศึกษา และบริบทเศรษฐกิจ ลัทธิการค้าเสรีอย่างแท้จริง

และสืบเนื่องถึงปัจจุบันในความร่วมมือทวิภาคีต่างๆ เช่น การหารือหุ้นส่วนทางการเมืองไทย-ญี่ปุ่น การประชุมประจำปีทวิภาคีทางด้านการเมือง คณะทำงานร่วมเฉพาะกิจไทย-ญี่ปุ่นว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ การประชุมความร่วมมือทางวิชาการหุ้นส่วนไทย-ญี่ปุ่น และที่สำคัญ การจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

นอกจากความสัมพันธ์ทางการทูตแล้วนั้น ความสัมพันธ์ในระดับราชวงศ์ สมเด็จพระจักรพรรดิและสมเด็จพระจักรพรรดินีได้เสด็จเข้าร่วมในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นการเสด็จเยือนไทยเป็นครั้งที่ 2 และเป็นการเสด็จเยือนต่างประเทศที่เคยเสด็จเยือนแล้วเป็นครั้งแรก

ในขณะเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2506/1963 และยังมีการแลกเปลี่ยนการเสด็จเยือนซึ่งกันและกันของพระบรมวงศานุวงศ์ในระดับต่างๆ อยู่สม่ำเสมอ

เพราะฉะนั้น ท้ายรวมได้ว่า ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น มีความสัมพันธ์ที่ดีและราบรื่นมาตลอด 120 ปี

ในการสัมมนาครั้งนี้ นับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษา ค้นคว้า ที่พยายามขยายข้อมูลและองค์ความรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับเพื่อนบ้านของเราในด้านต่างๆ อาทิ ระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน เส้นทางคมนาคม ทรัพยากรธรรมชาติ นิเวศวิทยา ด้านวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาคนี้ อย่างถ่องแท้ เพื่อเข้าใจ รู้ทั้งเขาและรู้เรา อันนำมาสู่ความร่วมมือในเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคนี้ต่อไป

ในโอกาสนี้ผมขอขอบพระคุณ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ กรรมการมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย ที่เป็นกำลังสำคัญให้การจัดงานสัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และประเทศเพื่อนบ้านได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างดี

และขอขอบคุณมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ที่ได้ให้ความสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ตลอดจนขอขอบคุณคณะวิทยากรและนักวิจัยรุ่นใหม่ที่ได้อุทิศตนในการศึกษาวิจัยเพื่อได้แก่ความรู้ที่ถ่องแท้ทันสมัยเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน สนองตอบต่อการศึกษาวงวิชาการ ตลอดจนวงการธุรกิจ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เอื้อประโยชน์ต่อประเทศชาติ นับเป็นวิทยาทานที่ให้คุณประโยชน์ยิ่ง

หวังว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่านจะได้รับความรู้อย่างเต็มเปี่ยม และขอความร่วมมือไปยังสื่อมวลชนทุกท่านในการประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระ และแก่นความรู้ให้เป็นที่แพร่หลาย

บัดนี้ ได้ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดการสัมมนาเรื่อง 120 ปี ความสัมพันธ์การทูตไทย-ญี่ปุ่น : เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และขอให้การสัมมนาครั้งนี้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายทุกประการ ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

สมฤทธิ :

ขอขอบพระคุณท่านประธาน และขอเชิญถ้ายรูป ขอกราบเรียนเชิญ บรรดาท่านผู้บริหารของมูลนิธิทั้งสองและบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ถ้ายรูปร่วมกับท่านประธาน ขอเชิญ

ในแต่ละปี 2 มูลนิธิ และ 1 บริษัท ก็จะได้ร่วมกันจัดงานสัมมนา วิชาการ เป็นกิจกรรมประจำ เพื่อจะเผยแพร่ความรู้ให้แก่สาธารณชน

ขอกราบขอบพระคุณท่านประธาน และท่านกรรมการผู้บริหารของ 2 มูลนิธิ กับ 1 บริษัท

สำหรับรายการต่อไป จะเป็นการแสดงปาฐกถา ซึ่งในวันนี้เราได้รับเกียรติจากท่านศาสตราจารย์ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผมขอกล่าวถึงประวัติของอาจารย์สักนิดหนึ่ง

อาจารย์ผาสุกจบปริญญาโททางด้านเศรษฐศาสตร์จากออสเตรเลีย และจบปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ ที่คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์เป็นนักวิชาการที่ต้องถือว่าเป็นหนึ่งในขาประจำของรัฐบาลชุดที่ผ่านมา เพราะอาจารย์จะมีบทบาทพิจารณา วิจารณ์รัฐบาลบ่อยมาก

และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานเขียนของอาจารย์ที่มีปกเป็นรูปอดีต นายกรัฐมนตรีถึงชาติรูปนั้นเป็นรูปที่เ่่งมาก เป็นหนังสือขายดีที่สุด (Best Seller) ในร้านหนังสือโดยเฉพาะในต่างประเทศ

ผมได้ลองไปสำรวจดู โดยเฉพาะที่สนามบินสิงคโปร์ เขาบอกว่าขาย ดีมากๆ

เมื่อผมเจออาจารย์ แต่ไม่ใช่อาจารย์ผาสุก ผมเจออาจารย์คริส อาจารย์บอกว่า หนังสือของอาจารย์ขายดีมากในต่างประเทศ แต่ในประเทศไทยขายไม่ค่อยดี เพราะหนังสือนี้พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ผมก็บอกอาจารย์คริสว่า ช่วยกรุณาแปลเป็นภาษาไทยหน่อยได้ไหม แต่ก็ยังไม่เห็นมีวางขายเลย

อาจารย์ผาสุกนั้นนอกจากจะมีบทความทางด้านเศรษฐศาสตร์แล้ว อาจารย์ยังมีการวิเคราะห์ไปถึงมิติอื่น ทางด้านสังคมศาสตร์และประวัติศาสตร์ด้วย

อาจารย์ผาสุกและอาจารย์คริส เขียนหนังสือประวัติศาสตร์ชื่อ **History of Thailand** ซึ่งเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ไทยทางด้านเศรษฐกิจ อาจารย์มีผลงานทางด้านวิชาการและผลงานวิจัยมากมาย เป็นเมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผมคิดว่าหลายท่าน ณ ที่ประชุมนี้ จะรู้จักอาจารย์ดี

วันนี้อาจารย์จะกรุณามาแสดงปาฐกถาในหัวเรื่อง “**มังกรน้อยในฝูงมังกรใหญ่**” ขอกราบเรียนเชิญท่าน ศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร (เสียงปรบมือ)

มังกรน้อยในฝูงมังกรใหญ่

มาสุก พงษ์ไพจิตร*

*ศาสตราจารย์ ดร. ประธานคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปาฐกถา

มังกรน้อยในฝูงมังกรใหญ่

ผาสุก พงษ์ไพจิตร :

ขอบคุณพิธีกรมาก และขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และมูลนิธิโตโยต้าที่ได้ให้โอกาสดิฉันมาแสดงปาฐกถาในวันนี้

เรากำลังฉลองครบรอบ 120 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง ไทย-ญี่ปุ่น ดิฉันจะขอวิเคราะห์ความสัมพันธ์นี้ในภาพกว้าง โดยจะดูในบริบทของภูมิภาคและโลก แล้วก็นำเอาอาเซียนเข้ามาวิเคราะห์ด้วย

ถ้าย้อนกลับไปในช่วงที่เราเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540/1997 จนถึงช่วง พ.ต.ท.ทักษิณเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อปี 2544/2001 ซึ่งในปีนั้นได้เกิดเหตุการณ์ ตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ที่นิวยอร์กถูกถล่มด้วย (เหตุการณ์ 11 กันยายน 2544/2001)

ขณะนั้นโลกมีมังกรใหญ่อยู่ตัวเดียว และมีอำนาจล้นหลาม มองย้อนกลับไป ทำไมมังกรใหญ่ตัวเดียวจึงมีอำนาจล้นหลาม

ประเทศสำคัญอื่นๆ ในโลกขณะนั้นล้วนแล้วแต่กำลังเผชิญปัญหาสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น หรือสหพันธรัฐรัสเซีย

สหภาพยุโรปกำลังเผชิญปัญหายุโรปตะวันออก ปัญหาบอสเนีย และเซอร์เบียโกวีนา แล้วก็ปัญหาอื่นๆ

ญี่ปุ่นมีปัญหาเศรษฐกิจถดถอยหลังพองสบู่แตกเมื่อต้นทศวรรษ 1990

รัสเซียก็ยังไม่ฟื้นจากการล่มสลายของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ แล้วก็เผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ และกำลังปรับตัวสู่เศรษฐกิจเสรีนิยม

ลาตินอเมริกาก็แย่แรงแด้วยแรงกระหน่ำของเศรษฐกิจวิกฤติซ้ำแล้วซ้ำเล่า และมีหนี้ต่างประเทศท่วมหัว

สาธารณรัฐประชาชนจีนก็ยังคงกำลังปรับตัว ยังไม่มีใครในตอนนั้นคิดว่าจีนจะเป็นคู่แข่งทางด้านอุตสาหกรรมที่น่ากลัวมากอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน

ขอให้เราย้อนคิดกลับไป 10 ปี ถึงสมัยที่เรามีวิกฤติเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเป็นใหญ่ในทุกมิติและได้สำแดงให้เห็นอำนาจอันล้นหลาม เช่นเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียที่เริ่มจากไทย แล้วระบอบไปสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ รัสเซีย ลาตินอเมริกา

สหรัฐฯ เป็นผู้กำหนดเลยว่า ประเทศไหนจะได้รับความช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือที่รู้จักในคำย่อว่า IMF เป็นจำนวนเท่าไร สหรัฐฯ มีอำนาจทั้งทางทหารและเศรษฐกิจก็แข็งแกร่งมาก

ดิฉันยังจำได้ว่า ประมาณปี 2545/2002 ได้พูดคุยกับนักวิเคราะห์ชาวต่างชาติที่มาจากฮ่องกง เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับตลาดการเงิน เกี่ยวกับปัญหาหนี้ต่างประเทศของสหรัฐฯ ซึ่งมีสูงมาก แล้วใครๆ ก็กลัวกันว่าอาจจะทำให้ค่าดอลลาร์ตกฮวบฮาบจนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ

แต่นักวิเคราะห์ท่านนั้นบอกว่า เศรษฐกิจสหรัฐฯ แข็งแกร่งและไม่มีทางจะเกิดวิกฤติได้เลย เพราะไม่มีการลงทุนในประเทศไหนในโลกที่จะให้ผลตอบแทนสูงเท่ากับที่สหรัฐฯ ดังนั้นเงินจึงไหลเข้าสู่สหรัฐฯ อยู่เสมอ จึงจะไม่เกิดวิกฤติแน่นอน

ซึ่งในตอนนั้นก็เป็นอย่างจริง และในขณะนั้นจึงมีคำกล่าวถึงสหรัฐฯ ว่าเป็นมหาอำนาจหนึ่งเดียวซึ่งโลกจะขาดไม่ได้ (The One Indispensable Superpower) ตรงนี้ก็จริงอยู่ เพราะว่าสหรัฐฯ นั้นมีบทบาทเป็นหัวจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกด้วย

ขอให้เราหันมาดูสภาพโลกปัจจุบันในปี 2550/2007 เหตุการณ์พลิกผัน ค่าเงินดอลลาร์กำลังตก ปัญหาการปล่อยเครดิตไร้คุณภาพที่

เรียกกันว่า Sub-prime กำลังสร้างความระส่ำระสายให้กับการเงินทั่วโลก

นักวิเคราะห์บอกว่า ปัญหานี้มีลักษณะเป็นวิกฤติเล็กๆ (Mini-crisis) ที่คล้ายๆ กับที่เกิดเมื่อปี 2472/1929 แต่ไม่ใหญ่เท่า และวิกฤติคราวนี้จะไม่ขยายเป็นวิกฤติใหญ่แบบที่เคยเกิดในอดีต เพราะว่าโลกมีความมั่งคั่งมากขึ้น แต่มันก็จะเป็วิกฤติสำหรับหลายๆ ธนาคารทีเดียว

ในทางการทหาร ความล้มเหลวทางด้านทหารที่อิรักและอัฟกานิสถานเป็นจุดเปลี่ยนที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสถานะในโลกของสหรัฐฯ อย่างชัดเจน นับจากที่เคยมีบทบาทนำมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ขณะนี้เศรษฐกิจของสหภาพยุโรปกำลังอยู่ในช่วงขาขึ้น ค่าเงินยูโรก็เพิ่มขึ้น และเป็นทางเลือกให้กับนักลงทุน แม้ว่าในความเป็นจริง สหภาพยุโรปก็มีขีดจำกัด ไม่สามารถจะเป็นหัวจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกแทนสหรัฐฯ ได้ ด้วย Growth Stabilization Pack ของสหภาพยุโรปเอง

แต่ยุโรปหลายประเทศมีผู้นำรุ่นใหม่ที่ประสานงานกับปัญหาความวุ่นวายในยุโรปตะวันออกจนมีเสถียรภาพและยุโรปก็มันคงขึ้น

รัสเซียซึ่งเคยมีปัญหาหนักที่ฟื้นฟูสถานะของตัวเองหลังจากที่ประธานาธิบดี วลาดิเมียร์ ปูติน ดึงเอาธุรกิจน้ำมันที่แปรรูปไปให้เอกชน กลับเข้ามาอยู่ในมือของรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้น ขณะนี้รัสเซียกลับมามีสถานะเป็นมหาอำนาจอีกครั้ง

เหล่าประเทศในลาตินอเมริกาที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบฉีกแนว ถ้าเราอ่านหนังสือพิมพ์ก็จะพบว่าประธานาธิบดีฮูโก ชาเวส ของเวเนซุเอล่า กำลังอยู่ในช่วงขาขึ้นมาก เขาเข้าควบคุมกิจการน้ำมันที่เคยอยู่ในความควบคุมของประเทศตะวันตก

และอีกหลายๆ ประเทศกำลังฉีกตัวเป็นอิสระจากสหรัฐฯ ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้นั้น เมื่อ 10 ปีที่แล้วไม่มีใครคาดคิดว่าจะเกิดขึ้น

ในเอเชีย จีนผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่แข่งขันจะเป็นใหญ่กว่าสหรัฐฯ และกว่าญี่ปุ่น และในขณะนี้การค้าในภูมิภาคนี้ จีนก็ใหญ่กว่าญี่ปุ่นแล้ว

แต่จะพูดว่า สหรัฐฯ หมดสภาพมหาอำนาจโลก คงไม่ใช่ เพราะว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ ก็ยังเป็นหัวจักรที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกที่สำคัญอยู่

เพราะยังไม่มีใครมาทดแทนได้ จีนก็ยังมีปัญหาในแง่ของขีดจำกัดทางด้านสิ่งแวดล้อม

แต่บทบาทของมหาอำนาจหนึ่งเดียวที่โลกขาดไม่ได้ก็ได้คลอนแคลนลงแล้ว

ขณะนี้โลกจึงเต็มไปด้วยมังกรน้อยจำนวนมาก ซึ่งกำลังเจริญเติบโต ไม่ได้มีมังกรหนึ่งเดียวอีกต่อไป และบางตัวก็มีแสนยานุภาพพันไฟได้ บางตัวก็กำลังผงาดสู่ท้องฟ้า

โดยย่อ ณ จุดนี้ ภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลกกำลังผันผวนอยู่ในสภาพที่เปลี่ยนแปลงเร็ว มีความพลิกผันอยู่ตลอดเวลาจนตั้งตัวกันแทบไม่ติด

หันมามองดูภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออุษาคเนย์ ในด้านมิติการเมือง แต่ละประเทศเผชิญความยุ่งยากภายในสูง การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมระดับโลกส่งผลและแรงกดดันต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมภายในของแต่ละประเทศ สะสมสืบเนื่องกันมา

โลกาภิวัตน์ทำให้ผู้คนได้รับแรงกระแทก ผลกระทบสำคัญนำไปสู่ภาวะกดดัน ทั้งโอกาสและนำอันตรายเข้ามา โดยเฉพาะปัญหาจากภาวะโลกร้อน

ผลที่ตามมาก็คือ ทุกประเทศต้องเผชิญกับแรงกดดันให้มีการปรับเปลี่ยนสัมพันธภาพทางอำนาจ อีกทั้งปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจทางการเมืองและฐานคติ

แต่ก็อย่างที่ทราบกัน ชนชั้นนำที่มีอำนาจอยู่เบื้องสูง หลากๆ กลุ่มพยายามตั้งต้นที่จะเกาะกุมอำนาจตามแนวทางเดิมๆ และในบางกรณีถึงกับขบถถึงบนท้องถนนเพื่อยึดกุมอำนาจเอาไว้ แม้ว่าจะไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว

แทบทุกประเทศในภูมิภาคจึงมีปัญหาไม่มีผู้นำเด่นที่มีวิสัยทัศน์ที่จะสร้างสรรค์แบบทันสมัยสถานการณ์ของความจำเป็น

ในทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งญี่ปุ่นและอาเซียนไม่ได้เป็นจุดสนใจอีกต่อไป ญี่ปุ่นในฐานะเศรษฐกิจมหัศจรรย์เมื่อทศวรรษ 1970 และ **ASIAN NICs** ซึ่งรวมถึงไทยด้วยที่เป็นเศรษฐกิจมหัศจรรย์ในทศวรรษ 1980

ขณะนี้ अब เจา นักลงทุนย้ายไปจีนและอินเดีย

ญี่ปุ่นเคยเป็นหัวจักรดึงเศรษฐกิจของอาเซียนและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคดังกล่าว แต่ขณะนี้ลดลง

แต่ญี่ปุ่นก็ยังมั่งคั่ง และมีความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีอยู่ในระดับดี และอยู่ในระดับแนวหน้าด้วย

ญี่ปุ่นยังผลิตสินค้าเครื่องจักรให้กับม้งกรน้อย รวมทั้งเงินที่กำลังเจริญเติบโต

แต่เนื่องจากจีนได้กลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญ ญี่ปุ่นจึงต้องสร้างระบบที่จะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของญี่ปุ่นในภูมิภาคและในโลกยั่งยืน

วิธีก็คือ ใช้ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจหรือ Economic Partnership Agreements ที่มีคำย่อว่า EPA เป็นวิธีสร้างสัมพันธภาพในบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน เราจึงได้เห็น EPA ที่ญี่ปุ่นทำกับสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และกำลังจะทำกับบรูไน และประเทศอื่นๆ ที่สุดท้ายทำกับประเทศอาเซียนทั้งหมด

เป้าประสงค์ก็เพื่อขยายเครือข่ายการผลิต ปลอดภัยนำเข้า และสร้างการคุ้มครองทางกฎหมายให้กับการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศเหล่านี้ว่าจะไม่เปลี่ยนแปลงไปหากแต่ละประเทศมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภายในอนาคตที่เกี่ยวกับเรื่องการลงทุน

ยุทธศาสตร์นี้ เป็นวิธีลดต้นทุนและขยายขนาดการผลิตอันจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคและในโลกของอุตสาหกรรมส่งออกของญี่ปุ่นยั่งยืน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมสำคัญคือ ยานยนต์และชิ้นส่วน กับเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

ผู้นำของอาเซียนก็อยู่ในภาวะกดดันจากการผงาดขึ้นของจีนและอินเดีย และการเข้าสู่วงจรส่งออกอุตสาหกรรมของเวียดนาม และมองเห็นได้ว่าขนาดตลาดที่ใหญ่ หรือที่เรียกว่า scale เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง

ดังนั้น จึงต้องรีบปรับปรับสถานะของอาเซียนให้มีความน่าลงทุน ดังที่จะเห็นได้จากความพยายามที่จะสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อดึงดูดเงินลงทุนจากประเทศต่างๆ

แต่การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุน

และแหล่งสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของทั้งกลุ่ม จะต้องมีส่วนนโยบายทั้งในด้านเศรษฐกิจ เช่น ในเรื่องของมาตรการลดภาษีนำเข้าภายในกลุ่ม มาตรการอุดหนุนสมาชิกที่ยังมีปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมทั้งอาจจะต้องนึกถึงการสร้างตลาดร่วม เหมือนกับสหภาพยุโรป

นอกจากนี้ยังจะต้องมีส่วนนโยบายทางการเมืองสำหรับการกลุ่มด้วย เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมือง จึงต้องพิจารณาถึงกลไกด้านสถาบันที่จะทำให้ระบอบการเมืองของประเทศสมาชิกปรับเข้าหากันในแนวทางสากลนิยม คือระบอบประชาธิปไตยและหลักการนิติรัฐ และยังต้องสร้างกลไกเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในหมู่สมาชิก ทั้งนี้ เพราะเสถียรภาพทางการเมืองมีความสำคัญกับการลงทุนและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ในประเด็นทางเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงและมีความก้าวหน้า โดยเฉพาะในเรื่องการลดภาษีนำเข้าภายในกลุ่มมาโดยตลอด แต่ในเรื่องการเมืองยังมีข้อจำกัดสูง

ASEAN Charter หรือกฎบัตรอาเซียนซึ่งได้ลงนามกันไปเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550/2007) ไม่ได้มีกลไกหรือสิ่งจูงใจที่จะเป็นกรอบดึงดูดให้ประเทศสมาชิกปรับตัวทางการเมืองสู่เสถียรภาพ

เช่น ไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาของพม่าที่เกิดขึ้นเมื่อเร็วๆ นี้ (เหตุการณ์การชุมนุมประท้วงในกรุงย่างกุ้งเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย โดยมีกลุ่มพระสงฆ์เป็นแกนนำ เมื่อ 16 ตุลาคม 2550) หรือผลักดันหรือมีแรงจูงใจให้กระบวนการสู่ประชาธิปไตยในพม่าเกิดขึ้นเร็วขึ้นได้

ดังนั้น นักวิเคราะห์จึงกล่าวกันว่า ASEAN Charter หรือกฎบัตรอาเซียน เป็นสิ่งเริ่มต้นที่ดี แต่หนทางสู่ ASEAN Community แบบสหภาพยุโรปยังคงยาวไกล

สำหรับเมืองไทย เราได้เริ่มพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมหรือมังกรน้อย แต่ขณะนี้มังกรน้อยกำลังกลัวว่าโรงงานสำคัญจะอพยพย้ายไปจีนเสียหมด

เราฝันจะเป็นเศรษฐกิจความรู้ แต่เราก็ตามไม่ทันอินเดีย จึงต้องนั่งมองอินเดียและจีนวิ่งผ่านเราไป ทำตาปริบๆ เรากำลังกลัวกันว่ามังกรน้อยตัวนี้จะกระแกระนั้น เพาะเลี้ยงไม่โต

ในสภาวะการณ์เศรษฐกิจการเมืองโลกที่ผันผวนขนาดนี้ ไทยน่าจะมียุทธศาสตร์อย่างไร สำหรับไทย ภัยร้ายแรงอาจจะไม่ใช่การสูญเสียด

ความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

แต่ไทยมีความได้เปรียบในด้านความสัมพันธ์แบบเครือข่ายกับจีน ไทยมีความสัมพันธ์กับจีนอันยาวนานเพราะว่าคนจีนอพยพมาไทยจำนวนมากในช่วงศตวรรษครั้งที่ผ่านมา ได้เข้ามาตั้งรกราก และได้เป็นส่วนหนึ่งของชนชั้นนำทางเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่ง

เราจึงได้เปรียบประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ในด้านความสัมพันธ์กับจีน อันจะเห็นได้จากบริษัทชั้นนำ เช่น เจริญโภคภัณฑ์ เป็นผู้ลงทุนสำคัญในจีน และยังเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ชั้นนำของไทยด้วย

กับญี่ปุ่น ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้า ย้อนหลังไปได้มากกว่า 600 ปี แต่ที่สำคัญก็คือในช่วง 30 ปีที่แล้ว ได้พัฒนาความสัมพันธ์พิเศษระหว่างกัน เพราะไทยได้ต้อนรับนักลงทุนจากญี่ปุ่นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในเรื่องการส่งออกรถยนต์ จนในขณะนี้ไทยติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก ในฐานะประเทศส่งออกรถยนต์และชิ้นส่วน

กล่าวได้ว่าในขณะนี้ ญี่ปุ่นมีสาขาเศรษฐกิจอยู่ที่เมืองไทย เป็นสาขาเศรษฐกิจที่ซับซ้อนและมีความสำคัญกับเศรษฐกิจญี่ปุ่นเป็นอย่างยิ่งแน่นอน นักลงทุนญี่ปุ่นชอบทำธุรกิจในประเทศไทย เพราะได้กำไรดีและคนไทยเป็นมิตร และแน่นอน การลงทุนเหล่านั้นก็มีความสำคัญกับการอยู่รอดในเรื่องของขีดแข่งขันทางอุตสาหกรรมของประเทศไทยด้วย

ดังนั้น ขณะที่บริษัทยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่น อาจจะมองไปที่จีนและอินเดีย เพราะว่ามีตลาดใหญ่และมีแรงงานจำนวนมาก แต่ไม่มีความจำเป็นที่จะย้ายฐานการผลิตออกจากไทยไปอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น จึงได้เกิดความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น Japan-Thailand Economic Partnership Agreement หรือคำย่อว่า JTEPA ขึ้น ดิฉันจะพูดถึง JTEPA ในช่วงหลัง

สำหรับความสัมพันธ์กับอินเดีย เรามีฐานเดิมจากความสัมพันธ์ผ่านทางชาวอินเดียที่อพยพมาอยู่เมืองไทยเป็นจำนวนมาก และผ่านทางอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียที่เราได้รับมาเป็นเวลาช้านาน

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับอินเดียนั้น จริงๆ แล้วมันเพิ่งจะเริ่มขึ้น และมีเส้นทางที่จะเจริญรุ่งเรืองไปด้วยกันอย่างมากผ่านทางความ

สัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนใหม่ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น และบางส่วนก็ได้เกิดขึ้นแล้ว

และในท้ายที่สุดไทยก็ต้องโยงกับอาเซียน และในเรื่องนี้ไทยมีศักยภาพที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทีเดียว

ถ้าหากว่าไทยกับอินโดนีเซียจะตกลงกันได้ว่าจะทำอย่างไรกับอาเซียน และรู้ว่าต้องการอะไรจากอาเซียน ทั้งสองประเทศน่าจะร่วมมือกันผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอาเซียนในฐานะเป็นสถาบัน เป็นประชาคมที่ใกล้ชิดกัน

คล้ายๆ กับที่นักวิเคราะห์พูดถึงถึงบทบาทของเยอรมนีและฝรั่งเศสในการขับเคลื่อนสหภาพยุโรป

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะนี้เป็นเวลาเหมาะสม เพราะการเมืองอินโดนีเซียได้เริ่มปรับตัวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยและกำลังเจริญเติบโต

ในเรื่องนี้ก็ต้องโยงกับญี่ปุ่นด้วย เพราะว่าแรงสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจอย่างญี่ปุ่นในพื้นที่ในภูมิภาค จะเป็นตัวเสริมที่สำคัญมาก

อีกทั้งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมของอาเซียน ถือเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์กับญี่ปุ่นโดยตรง ในฐานะที่อาเซียนคือหนึ่งในโครงข่ายการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นที่สำคัญในภูมิภาคเพื่อการแข่งขันกับจีน

แนวทางสำหรับไทยและความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น ไทยมีเรื่องที่ต้องดูแลหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องปัญหาการเมืองภายใน การมีบทบาทเพิ่มขึ้นในภูมิภาค โดยเฉพาะกับอาเซียน และแน่นอน ไทยจะต้องรักษาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น

JTEPA หรือความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจจะระหว่างไทยกับญี่ปุ่นอาจมีปัญหากับเรื่อง sensitive issues หลายประเด็น เช่น เรื่องการค้าของเสีย เรื่องสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property rights) และอาจจะมีเรื่องอื่นๆ อีก

แต่สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยการร่วมมือ การติดตามประเมินผลกระทบของ JTEPA ในทางปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

JTEPA มีความสำคัญกับความอยู่รอดด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับทั้งไทยและญี่ปุ่นอย่างชัดเจนในภูมิภาคนี้

ประเด็นต่อไปที่จะต้องติดตามนอกเหนือจากเรื่องการประชุมผล
กระทบทางลบแล้ว ก็คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ข้อตกลงด้านความร่วมมือ
ต่างๆ ที่ได้เขียนไว้ในท้ายสัญญา บังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งในส่วนที่เป็นการเพิ่มขีดแข่งขันให้แก่อุตสาหกรรมญี่ปุ่นนั้น
ญี่ปุ่นได้ดำเนินการไปหลายเรื่องก่อนหน้า คือตั้งแต่ก่อนที่จะทำสัญญา
ด้วยซ้ำไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับเศรษฐกิจไทยด้วย

และตัวการที่ได้ดำเนินการไปนั้น ก็มีทั้งจากภาครัฐและเอกชนของ
ญี่ปุ่น เช่น เรื่องการฝึกอบรมคนงาน การปรับขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี
ให้กับอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วน อุตสาหกรรม
เหล็กและอื่นๆ รวมทั้งความร่วมมือทางเทคนิคด้าน food security หรือ
การปรับคุณภาพของสินค้าเกษตรให้กับผู้ผลิตสินค้าเกษตรใหม่ๆ บาง
ประเภทในเมืองไทยที่ญี่ปุ่นได้นำเข้า เช่น กล้วยหอม มะม่วง ฯลฯ

สิ่งเหล่านี้ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายเอกชนญี่ปุ่น จากฝ่าย
รัฐบาลญี่ปุ่น ที่ได้เข้ามาช่วยด้านเทคนิคไปพร้อมๆ กับทางกระทรวง
เกษตรของเรา สินค้าเกษตรของเราก็คงจะเข้าประเทศญี่ปุ่นไม่ได้

แต่ในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ของไทยโดยตรงที่ JTEPA ได้เปิด
โอกาสให้มากขึ้นในเรื่องสินค้าเกษตรและอื่นๆ เป็นเรื่องที่ภาคเอกชนและ
รัฐฝ่ายไทยจะต้องเรียนรู้ในระดับปฏิบัติถึงวิธีการทำงานและระบบของ
ญี่ปุ่นอย่างจริงจังมากกว่าเดิม

ซึ่งในส่วนนี้ทางฝ่ายญี่ปุ่นเองก็สามารถจะเข้ามาช่วยได้ในทางด้าน
เทคนิค และในเรื่องของการทำความเข้าใจกับระบบของญี่ปุ่น

สรุปแล้ว ในภาวะซึ่งการเปลี่ยนแปลงระดับโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ
ทางด้านการเมือง และเรื่องสิ่งแวดล้อม ได้ส่งผลกระทบกับทุกประเทศ
อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว โดยไม่มีใครสามารถจะหยุดยั้งได้นี้ ทุก
ประเทศรวมทั้งไทยและญี่ปุ่นจะต้องปรับตัว

JTEPA เป็นสัญญาว่า ทั้งสองประเทศร่วมมือกันได้ เมื่อทั้ง
สองประเทศได้ตัดสินใจอย่างที่พูดแบบไทยๆ ว่า ลงเรือลำเดียวกัน เพื่อ
ท่องคลื่นในกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกรากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะนี้

หมายความว่า ทั้งสองประเทศต้องเปิดเผยต่อกัน ยอมรับความต่าง
ยอมรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์ระหว่างกัน รวมทั้งการร่วมมือกันอย่าง

สร้างสรรค์เพื่อผลประโยชน์ร่วม มีใช้แต่เพียงเฉพาะด้านเศรษฐกิจ แต่ในด้านวัฒนธรรม สังคม และในด้านการเมืองด้วย

ข้าพเจ้าขอให้ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นรุ่งเรืองและเป็นผลดีกับทั้งสองฝ่าย ยั่งยืนขึ้นไปอีกอย่างน้อย 120 ปี จนถึงปี 2670/2127 ซึ่งดิฉันและพวกเราในที่นี้ก็อาจจะไม่ได้อยู่แล้ว ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

สมฤทธิ ลือชัย :

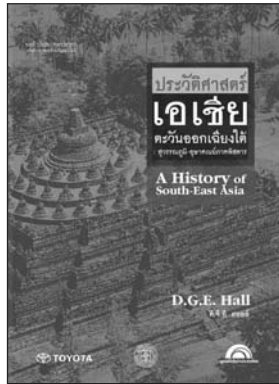
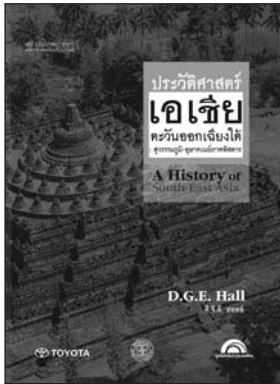
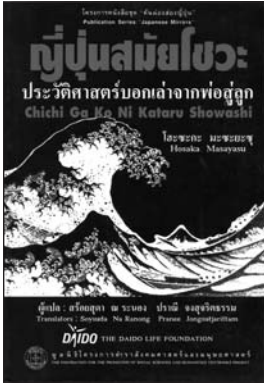
กราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร ขอกราบเรียนก่อนที่จะพักรับประทานอาหารว่างว่า ท่านที่เข้าร่วมการสัมมนาทุกท่านจะได้รับแจกหนังสืองานสัมมนาทางวิชาการของปีที่แล้ว ซึ่งเรามีการแจกหนังสือกันทุกปี ซึ่งในปีนี้จะแจกกันตอน 17.30 น. ใครกลับก่อนก็ไม่มีสิทธิ์จะได้รับ เพราะฉะนั้นขอให้อยู่กับเราจนถึงตอน 17.30 น.

ขอเชิญทุกท่านพักรับประทานอาหารว่างและกลับเข้ามา เรามีโปรแกรมช่วงเช้าที่ห้องแกรนด์บอลรูมนี้ต่อ อาหารว่างอยู่ที่หน้าห้องแกรนด์ บอลรูม ขอเชิญ

เรามีหนังสือแจกให้ท่านอีกหลายเล่ม นอกจากเอกสารมากมายที่อยู่ในถุงผ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าใครอยากจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์และเรื่องราวของญี่ปุ่นซึ่งก็มีอยู่ 3 เรื่องคือ หนังสือ**ญี่ปุ่นสมัยโชวะ** หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ให้รายละเอียดได้ดีที่สุดในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 รายละเอียดที่ท่านจะหาอ่านที่ไหนไม่ได้ หนังสือ**ญี่ปุ่นยุทธศาสตร์การค้าและอุตสาหกรรม** และหนังสือเรื่อง**กึ่งศตวรรษเส้นทางไทยศึกษา** ซึ่งเป็นบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับไทยศึกษาของศาสตราจารย์อิชิอิ หนังสือเหล่านี้เป็นผลงานของมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นหนังสือที่ดีมากๆ เชิญท่านหยิบเอาไปได้

นอกจากนี้ก็ยังมียังมีหนังสือเอกสารวิชาการเรื่อง**ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร** ซึ่งเป็นรายงานการแนะนำหรือเปิดตัวหนังสือชุดนี้เมื่อไม่นานมานี้

และยังมีของอีกอย่างหนึ่ง หลายท่านคงจะเห็นเสื้อสยามซึ่งแขวนโชว์อยู่ข้างนอก มี 2 รุ่น รุ่นแรก แบบคอกกลม ใส่แล้วจะหุ่นดี เพราะตัวจะเล็กเข้ารูป

หนังสือญี่ปุ่นสมัยโชวะ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ให้รายละเอียดได้ดีที่สุดในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หนังสือญี่ปุ่น ยุทธศาสตร์การค้าและอุตสาหกรรม และหนังสือเรื่อง กังสดารชนเส้นทางไทยศึกษา ซึ่งเป็นบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับไทยศึกษาของศาสตราจารย์อิมิอิ และหนังสือเอกสารวิชาการเรื่องประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิศดาร

และรุ่นที่ 2 เพิ่งผลิตออกมา มีปก ใส่แล้วจะดูมี grade เท่ มี class คือไครอยากหุ่นดี ก็ชื่อรุ่นแรก ไครอยากมี class ก็ชื่อรุ่นที่ 2 หรืออยาก มีทั้งสอง ก็ชื่อทั้งสองรุ่น

สยาม เป็นชื่อนามประเทศนี้ ซึ่งเรากำลังจะรณรงค์กันว่า ชื่อนี้เป็น ชื่อที่ให้ความหมายที่เหมาะสมดีงาม แล้วก็เป็นที่นิยมคล

อย่างเช่นในสมัยรัชกาลที่ 5 เราได้รับพระบรมสารีริกธาตุจาก ประเทศอินเดีย ได้หูลเกล้าฯ ถวายรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้า ให้บรรจุไว้ ที่ภูเขาทอง วัดสระเกศ และได้พระราชทานส่วนหนึ่งให้ญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นก็นำเอาไปบรรจุไว้ที่วัด ปัจจุบันเรียกชื่อว่า นิตไทจิ แต่เดิม วัดนี้ชื่อว่า นิสเซนจิ จิกิคือวัด นิ ก็มาจากคำว่า นิฮน นิป้อน คือญี่ปุ่น เซน หรือ เซม ก็คือสยาม ตอนหลังก็มีการเปลี่ยนคำว่าเซนเป็นไท ตามเราใน สมัยที่เรามีการเปลี่ยนชื่อประเทศ จากสยาม เป็นไทย ในปี 2482/1939

เพราะฉะนั้น สยามเป็นชื่อเก่ามาก ธนาคารไทยพาณิชย์ยังใช้คำว่า Siam Commercial Bank อยู่เลย ทุกวันนี้

เพราะฉะนั้น คำว่า สยาม จึงเป็นชื่อที่มีความเหมาะสมมาก หลาย ท่านจึงควรจะมีเสื้อสยามไว้ในครอบครอง

ในลำดับต่อไป ก็จะเข้าสู่ช่วงของการแนะนำหนังสือ ผู้ที่จะมา แนะนำในปีนี้ ก็คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์

อาจารย์ธำรงค์ดี เป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต อาจารย์ ได้มีผลงานทางวิชาการมากมาย โดยเฉพาะเรื่องการเมืองไทย แล้ววันนี้ อาจารย์จะได้มาแนะนำหนังสือประจำปีของเรา ขอกราบเรียนเชิญอาจารย์ ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ (เสียงปรบมือ)

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน

วรศักดิ์ มหัทธโนบล*
ธีรพงศ์ เพชรเลิศอนันต์**

*อาจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

แนะนำหนังสือประจำปี เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน

ข้าราชการดี เพชรเลิศอนันต์ :

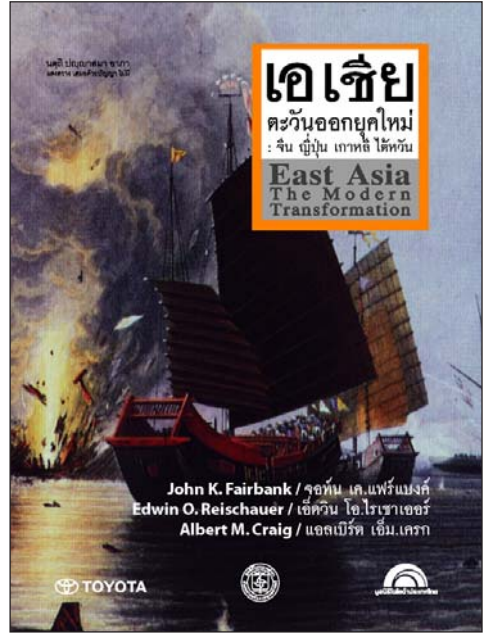
สวัสดีท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ในเวลา 30 นาทีต่อไปนี้ เราจะได้พูดคุยถึงหนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน ของจอห์น เค แพร์เบงค์ และคณะ แปลโดย ศาสตราจารย์พีเชรี สุมิตร และคณะ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนังสือ classic ในการเข้าใจโลกเอเชียอีกหนึ่งชุดที่มีอยู่ในสังคมไทย

เมื่อคืนผมลองเข้าไปในเว็บไซต์ห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมที่ต่างๆ จำนวนหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เพื่อค้นหาว่า หนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ที่พิมพ์มาแล้ว 30 ปีนั้น มีอยู่ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมที่ดังที่สุดใน 10 อันดับแรกของกรุงเทพมหานคร ในประเทศไทยหรือไม่

ปรากฏว่า ไม่พบหนังสือชุดนี้ในโรงเรียนมัธยมใดๆ เลย

แสดงว่า กระบวนการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนนักศึกษาของเราเป็นผู้ที่มีความรู้ เพื่อนำไปสู่การคิดและวิเคราะห์นั้น เราจะเริ่มต้นคิดและวิเคราะห์ได้อย่างไร ถ้าข้อมูลพื้นฐานในการเข้าใจโลกทั้งใบยังขาดแคลน

หนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ที่ท่านเห็น 2 เล่มอยู่ข้างหน้า เป็นหนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 4 ในปี 2508/1965 พิมพ์ครั้งแรกในประมาณต้นทศวรรษ 1960 ก็คือรุ่นๆ คราวเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ของประเทศไทย เมื่อมีการพิมพ์ครั้งที่ 4 ในปี 2508 ประเทศไทย

หนังสือเอเชียตะวันออกยุคใหม่ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน (East Asia The Modern Transformation)

จึงรับทราบว่ามีหนังสือชุดนี้ที่ดีมาก

หนังสือชุดนี้จึงเดินทางจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมาประเทศไทยใช้เวลา 10 ปี มาได้รับการแปลและตีพิมพ์ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี 2518/1975

น่าสนใจนะ ที่หนังสือที่ดีนี้เดินทางมา ผมไม่ทราบว่าเป็นไปหลงอยู่ที่ไหน

หนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ เปิดฉากเริ่มต้นด้วยประโยคที่ว่าเมื่อ 150 ปีที่แล้ว เรือเดินทางจากลอนดอน เข้าสู่ท่าเรือกวางตุ้ง ใช้เวลาเพียง 3 เดือนลดลงจากเดิมที่เคยเดินทาง 1 ปี ในสมัย 300 ปีก่อน ระยะเวลาของการเดินทางที่สั้น กระชับเหลือเพียง 3 เดือนนั้น นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของโลกตะวันตกที่ส่งผลต่อโลกเอเชีย ทั้งจีนและญี่ปุ่นอย่างมโหฬาร

หากเราเปรียบเทียบกับปัจจุบัน การเดินทางจากโตเกียวถึงโอซาก้า ในประเทศญี่ปุ่นด้วยอัตราระยะทางที่ห่างกัน 500 กิโลเมตร ใช้เวลาราวๆ 2 ชั่วโมงครึ่งโดยรถไฟหัวกระสุนชิงกันเซ็น

ที่จริงถ้าคุณแบบคนญี่ปุ่นก็ต้องบอกเป็นนาฬิกา เพราะการผิดพลาดเพียง 1 นาทีนั้น เขาจะบอกว่า ขอโทษด้วยเป็นอย่างยิ่ง

แต่ขบวนรถไฟของไทย เส้นทางจากกรุงเทพฯ ถึงนครราชสีมา เมื่อเปิดเดินทางครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 มีอัตราความเร็ว 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ปัจจุบันรถไฟไทยยังใช้เวลาอัตราความเร็ว 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ยังคงรักษาเสถียรภาพของอัตราความเร็วได้ในรอบหนึ่งศตวรรษ

ในขณะที่ญี่ปุ่นในปัจจุบัน เขากำลังคุยกันว่า เขาจะเพิ่มอัตราความเร็วของรถไฟชิงกันเซ็นให้ได้ 500 กิโลเมตรใน 1 ชั่วโมง ได้อย่างไร แต่เรารักษาความเป็นไทยไว้ได้

วันนี้ หนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 3 ได้รับการปรับปรุงครั้งยิ่งใหญ่ ทั้งด้านรูปเล่มและภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบันมีเหลือในสังคมไทยนับตัวบุคคลได้

บุคคลท่านนี้ จะเล่าให้เห็นถึงความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ ว่าอะไรคือสาระที่เป็นแก่นความรู้ของหนังสือที่ท่านคิดจะซื้อไป แต่ผมคิดว่าหลายท่านไม่กล้าซื้อ เพราะกลัวว่าหมอนที่บ้านจะสูงเกินเหตุ

หนังสือชุดนี้แบ่งเป็น 2 เล่ม (ดูภาพหน้า 22) ผมคิดว่า ถ้าตามข้อมูลบอกว่าคนไทยอ่านหนังสือปีละ 7 บรรทัด หนังสือชุดนี้มีเกือบ 1,500 หน้า ถ้าใช้ 7 นาที ก็คงจะหลายร้อยปีทีเดียว กว่าจะอ่านจบ

สำหรับหนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล่มชุดนี้ ผมคิดว่า ต้องมีสาระสำคัญที่ว่า อะไรคือแก่นของมันที่ทำให้หนังสือเล่มนี้ยังคงเป็นหนังสือ classic ของโลกใบนี้

ขอเรียนเชิญอาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอเชิญอาจารย์ขึ้นมาบนเวทีนี้ (เสียงปรบมือ)

วรศักดิ์ มหัทธโนบล :

ขอขอบคุณท่านผู้ดำเนินรายการ เรียนท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ผมแนะนำหนังสือเล่มนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะอย่างที่ท่านผู้ดำเนินรายการได้แนะนำไปว่า ผมได้มีส่วนในการชำระในเรื่องของศัพท์ภาษา

จริงๆ แล้วต้องออกตัวนิดหนึ่งว่า ผมชำระในส่วนที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาจีน ซึ่งเป็นงานที่ตอนแรกผมนึกว่าคงใช้เวลาสัก 1 อาทิตย์ หรือ 2 อาทิตย์ ก็คงจะเรียบร้อย แต่ที่ไหนได้ปรากฏว่าใช้เวลาไปเดือนครึ่ง

แล้วในเดือนครึ่งนี้ก็พบว่าเป็นเวลาที่เราเร่งรัด และก็ไม่สามารถทำได้ อย่างเต็มที่ กล่าวคือ มีคำอยู่จำนวนหนึ่งนะ ที่ค้นไม่ได้

อันที่จริงแล้ว ถ้าสมมุติว่าผมได้เวลาอีกสัก 4 เดือน ผมอาจจะใช้เวลาในการทำเชิงอรรถอธิบายคำบางคำที่ผมเข้าใจว่าคนไทยควรจะรู้

ผมขอยกตัวอย่างหนึ่งที่ผมได้ทำไป หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงกบฏไต้ผิง เทียนก๊ว หรือที่คนไทยจะเรียกกันว่า ไต้ผิง ซึ่งเกิดขึ้นในราวๆ ตรงกับของไทยสมัยรัชกาลที่ 4 นั้น ว่าหลังจากที่กบฏนี้แตกกระสานซ่านเซ็นถูกปราบปรามเรียบร้อยแล้ว ก็มีส่วนหนึ่งที่หนีมาอยู่ที่อุษาคเนย์

แล้วหนังสือเล่มนี้บอกว่า ที่อุษาคเนย์ กลุ่มกบฏเหล่านี้ได้ใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกัน คล้ายกับเป็นรหัสที่รู้จักกันในด้วยคำว่า อักษรตัวหง หงนี้เป็นแซ่ของ หง ชิว ฉวน ซึ่งเป็นผู้นำกบฏ ซึ่งเสียชีวิตไปแล้วจากการถูกปราบปราม

สิ่งที่ผมทำเป็นเชิงอรรถ ก็คือ ผมจะบอกว่า อักษรตัวหงนี้ จริงๆ

แล้วก็คือถ้าภาษาจีนกลางก็จะอ่านว่าหงจื้อ หรือคำที่คนไทยรู้จักกันว่าอั้งยี่
ผมคิดว่ามันสำคัญต่อผู้อ่านที่เป็นคนไทย ฉะนั้น มันยังมีอีกหลาย
จุดที่ผมคิดว่ามันน่าจะทำ แต่ด้วยเวลาอันจำกัด

แต่อย่างไรก็แล้วแต่ ในส่วนนี้สิ่งที่ได้ทำไปแล้ว ก็คิดว่า มากกว่า 90
เปอร์เซ็นต์ในเรื่องของคำทับศัพท์ โดยยึดหลักภาษาจีนกลางเป็นหลัก อัน
นี้เป็นเรื่องหนึ่ง

อีกเรื่องหนึ่งก็คือ ดังที่อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ได้บอกว่า หนังสือเล่มนี้
มันสำคัญอย่างไร สำหรับผมแล้ว ผมคิดว่ามันมีอยู่ 2-3 ส่วนด้วยกันที่
ผมอยากจะอธิบายในที่นี้

ก็คือว่า หนังสือเล่มนี้นั้น ชื่อก็บอกว่า ยุคสมัยใหม่ ถ้าหนังสือเล่ม
นี้จะเริ่มพูดถึงตอนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ไปเลย มันก็ไม่แปลก
แต่ปรากฏว่า ในความเป็นจริงแล้ว หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ทำอย่างนั้น
ในทันทีทันใด หนังสือเล่มนี้ได้ทำเรื่องที่สำคัญไว้ 2 เรื่อง ก่อนที่จะอธิบาย
ยุคสมัยใหม่

ในเรื่องแรก ก็คือว่า หนังสือเล่มนี้ได้พูดถึงความคิดในสมัยเก่า
ของจีนและญี่ปุ่นหรือคาบสมุทรเกาหลี จริงๆ แล้วศูนย์กลางก็อยู่ที่จีน
นั่นแหละ และที่สำคัญก็คือ ลัทธิขงจื้อ

โดยอธิบายว่า สาธารณของลัทธิขงจื้อที่ฝังรากลึกอยู่ในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้นั้น มันส่งผลอย่างไรบ้าง และมันมีอิทธิพลสูงอย่างไรบ้าง

เรื่องที่สองก็คือว่า หนังสือเล่มนี้ได้ทำความเข้าใจกับเราว่า ยุค
สมัยใหม่ ซึ่งเรามักจะเข้าใจกันว่า คือยุคสมัยที่ตะวันตกได้แยกรายเข้า
มาสู่เอเชียตะวันออกเฉียง

จริงๆ แล้วก่อนที่จะถึงเวลานั้น หนังสือเล่มนี้ได้พยายามบอกเราว่า
เมื่อนับ 1,000 ปีก่อน จีนมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าตะวันตกหลายเท่า
ตัว

แล้วตะวันตกเป็นผู้รับเอาความเจริญจากจีนหรือเอเชียตะวันออกเฉียงไป
และเมื่อรับไปแล้ว ความหมายก็คือว่า เอเชียตะวันออกเฉียงนั่นแหละ คือสมัย
ใหม่ของตะวันตก

และเมื่อตะวันตกรับเอาจากตะวันออกเฉียงไปแล้ว ตะวันตกก็เอาไป
พัฒนา เช่น รับเรื่องเซมิตีค เรื่องการทำแผนที่ หรือแม้กระทั่งเรื่องยาหลาย

สิ่งหลายอย่างนั้นของตะวันออกเจริญมาก่อน

เรียกง่าย ๆ ว่า ตะวันตกในสมัยที่ยังไม่เจริญหรือยังเจริญสู้ตะวันออกไม่ได้นี่ ถ้าหากไม่มีเทคโนโลยีหรือไม่รู้จักเทคโนโลยีจากตะวันออกถือว่าเขมามาก คือไม่สมัยใหม่

แต่ว่าปัญหาก็คือ ตะวันออก พอเจริญแล้ว หยุตหนึ่ง ไม่ได้ปรับเปลี่ยนอะไรอีกเลย ในขณะที่ตะวันตก เมื่อรับจากตะวันออกไปแล้ว ก็เอาไปพัฒนา พัฒนาจนกระทั่งก้าวหน้ามากกว่าตะวันออก

อันนี้ผมคิดว่า เป็นหนี้ที่ล้ำค่ามากที่สุดที่หนังสือเล่มนี้ได้ปูพื้นในเรื่องของความเป็นสมัยเก่าให้กับเราเข้าใจก่อน

ฉะนั้นตอนที่ตะวันตกเข้ามายังตะวันออกอีกครั้งในยุคล่าอาณานิคม ก็พบว่า ตะวันออกยังหยุดนิ่งมานาน ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรเลย

ที่จริงแล้วเมื่อตะวันตกเข้ามาครั้งใหม่นี้ ตะวันออกอาจจะรับบางสิ่งบางอย่างจากตะวันตกได้ แต่ไม่เป็นเช่นนั้น ด้วยเหตุผลประเด็นแรกคือเรื่องลัทธิขงจื้อที่ฝังรากลึก ทำให้ตะวันออกไม่เปลี่ยนแปลงอะไร

ประเด็นที่สอง ก็คือว่า หลังจากที่ตะวันตกนำความเป็นสมัยใหม่เข้าไปแล้ว พุดง่าย ๆ ก็คือว่า ความเป็นสมัยใหม่ได้เข้าไปทำลายตะวันออกแล้วตะวันออกทำอะไร

เรื่องนี้เราพบว่า มันเป็นโคกนาฏกรรมเลย เพราะว่าตะวันออกซึ่งมีลัทธิความเชื่อของตนเองฝังรากลึกนั้น ไม่ยอมเปลี่ยน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องขนบจารีตต่างๆ

ผมอยากยกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งผมคิดว่า หลังจากที่อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะสามารถสร้างความเข้าใจต่างๆ นานาให้เราได้มากมายเลย

กล่าวคือ ถ้าเรามองโดยภาพรวม เราจะพบว่า ตะวันตกในยุคล่าอาณานิคมนี้แย่มากเลย ไม่เพียงแต่ไปคุกคามตะวันออก ไม่เพียงแต่ไปคุกคามทั่วโลก ไปล่าอาณานิคม

แต่ท่านเชื่อไหมว่า ถ้าท่านอ่านหนังสือเล่มนี้ เรื่องการเข้าไปทำลายตะวันออกนั้น บางที่ท่านอาจจะได้ภาพใหม่ขึ้นมา กล่าวคือว่า จริงๆ แล้ว ตะวันตกเข้าไปด้วยดีในตอนแรก

โดยมีสาระสำคัญเรื่องหนึ่งก็คือต้องการให้จีนเปิดการค้าเสรี ใครๆ ก็รู้ว่าจีนเป็นประเทศที่ค้าขายเก่ง ญี่ปุ่นด้วยก็ค้าขายเก่ง แต่เพราะเหตุใด

จึงไม่ยอมเปิดการค้าเสรี เพราะติดอยู่เรื่องเดียว คือเรื่องชนบจาริต

แล้วชนบจาริตมันมาเกี่ยวข้องกับอะไรกับการไม่เปิดการค้าเสรี ซึ่งจริงๆ ในหนังสือจะบอกตัวอย่างเรามากมายว่ามันประกอบไปด้วยอะไรบ้าง แต่ผมขอยกตัวอย่างเรื่องหนึ่งที่สำคัญมาก

ผมขอยกตัวอย่างเรื่องจีน จีนบอกว่า ตะวันตกเข้ามาแล้วก็ได้ไม่ได้ว่าอะไร จะเอาสินค้าอะไรมา จีนก็เปิดให้ที่เมืองท่ากวางโจว ซึ่งขึ้นกับมณฑล กวางตุ้ง แต่จะเดินทางเข้าไปเมืองอื่นนอกจากนี้ไม่ได้ ยิ่งไปปักกิ่งแล้ว ยิ่งไม่ได้ใหญ่

แต่ก็มีเงื่อนไข ถ้าสมมุติจะค้าขายอะไรให้มากขึ้น ขอให้ทำตามชนบจาริต นั่นคือเข้าไปแสดงความคารวะต่อองค์จักรพรรดิ

การคารวะต่อองค์จักรพรรดินี้ ตามชนบจาริตของจีนนั้น เขาจะทำอย่างนี้ คือคุกเข่าแล้วก็โค้งคำนับ เอาหน้าผากแตะพื้น 3 ครั้ง เสร็จแล้วยืนตรงขึ้นมา แล้วก็คุกเข่าลงอีก แล้วคราวนี้เอาร่างลงหมอบขนานกับพื้นโลกอีก 9 ครั้ง ทำอย่างนี้ 9 ครั้ง

คือทำเสร็จปั๊บ ลูกขึ้นยืนตรง แล้วก็หมอบลง ถ้าใครเคยดูหนังเรื่อง The Last Emperor นั้นแหละ ที่เขาร้องดัง เทวอ แล้วเดินเข้ามา แล้วก็กราบอีกที

ประเด็นของผมก็คือว่า ฝรั่งเศสตะวันตกเขานับถือศาสนาคริสต์ ถ้าทำอย่างนั้น มันก็ผิดชนบจาริตของศาสนาคริสต์ เพราะเขามีพระเจ้าองค์เดียว ฉะนั้นตะวันตกก็ไม่ยอม

ตรงนี้เองที่ผมอดนึกขึ้นชมพระปรีชาญาณของรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ไม่ได้ ที่ยอมปรับชนบจาริตในเรื่องของการเข้าเฝ้า

แต่ว่าจีนนั้นแข็งมาก แล้วในที่สุดมันก็กลายเป็นแรงกดดัน เพราะตะวันตกนั้นต้องการเปิดการค้าเสรีให้ได้ แล้วในที่สุดก็นำมาสู่สงครามอีกหลายๆ ครั้งต่อมา

ในประเด็นเรื่องของชนบจาริตนี้นั้น มีนัยสำคัญอันหนึ่งที่ผมจะชี้ให้เห็นคือ ในปี 2438/1895 จีนรบแพ้ญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ทำให้ได้หัวน เกาหลีตกเป็นของญี่ปุ่นตามเงื่อนไขในสนธิสัญญาชิโมโนะเซกิ ซึ่งมีตัวแทนในการลงนามสนธิสัญญานับนี้ ฝ่ายจีนคือ หลี่หงจาง ฝ่ายญี่ปุ่นคือ อิโตะ อิโรบุมิ การปราชัยของจีนต่อญี่ปุ่นครั้งนี้ทำให้ราชวงศ์ชิง

ต้องจ่ายเงินจำนวนมากให้ญี่ปุ่น สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนอย่างมาก ตัวแทนของญี่ปุ่นคืออิตะ ได้ถามหลีหงจางว่า เมื่อ 10 ปีก่อน เราเคยได้สนทนากับเรื่องการปฏิรูปของจีน แต่เหตุใดจนถึงบัดนี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นการปฏิรูปที่ว่านี้เลย

มหาเสนาบดีหลีหงจางตอบอิตะว่า ที่เราทำไม่ได้นั้นเพราะประเทศของข้าพเจ้ามีขอบเขตของจารีตประเพณีอันจำกัดอย่างยิ่ง

หมายความว่า ขุนนางจีนเองนั้นก็รู้ว่าสิ่งนี้คือปัญหาใหญ่ แต่มันแก้ไขไม่ได้ นี่คือเรื่องหนึ่งที่หนังสือเล่มนี้พยายามชี้ให้เราเห็นว่า พอยุคสมัยใหม่เข้ามาแล้ว มันเกิดอะไรขึ้น

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวกับตะวันตก แต่เป็นความอ่อนแอของยุคเก่าของตะวันออกเอง นั่นคือเรื่องของปัญหาคอร์รัปชัน เรื่องนี้ใหญ่หลวงมากนัก ปัญหาคอร์รัปชันนั้น ผมคิดว่า พอพูดคำนี้แล้ว สำหรับคนไทยเราก็คงเข้าใจแล้วว่าหมายถึงอะไร

ปัญหาคอร์รัปชันในจีนใหญ่หลวง และมีความสลับซับซ้อน สิ่งนี้มีความสำคัญซึ่งผมจะได้กล่าวถึงในประเด็นต่อไปข้างหน้าว่ามันสำคัญอย่างไร แต่ในที่นี้ ผมอยากที่จะบอกก่อนว่า เขาคอร์รัปชันกันมโหฬารขนาดไหน

มีตัวอย่างหนึ่งให้เห็นว่า มีอยู่ครั้งหนึ่ง องค์จักรพรรดิเรียกข้าหลวงให้เข้าไปรายงานเรื่องปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งข้าหลวงท่านนี้รู้เรื่องนี้ดี ก็เดินทางเข้าเมืองหลวง

เหลืออีกเพียง 5 กิโลเมตรจะถึงกรุงปักกิ่ง ปรากฏว่าข้าหลวงท่านนี้ใช้เวลาเดินทาง 3 วัน ตลอดระยะทาง 5 กิโลเมตรที่ว่านั้นไม่มีพ่อค้าคบคิดมาดักรอเพื่อให้ของ ก็คือคอร์รัปชันนั่นแหละ เพียงขอให้ข้าหลวงคนนี้อย่าไปถวายเป็นรายงาน แล้วก็ทำสำเร็จ

ลองคิดดูนะว่า 5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 3 วัน อิมหมีพีมันขนาดไหน และในที่สุดการถวายรายงานก็ไม่เกิดขึ้น

สิ่งนี้จะทำให้เราเข้าใจถึงพื้นฐานว่าเมื่อตะวันตกเข้ามาแล้ว ตะวันออกมีปัญหาอะไร ในท่ามกลางคำนิยามว่า ยุคสมัยใหม่

อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์มอมมาที่ผม อาจารย์จะมีอะไรจะแทรกใหม่ ให้ผมพูดไปเลยนะ ขอบคุณมาก

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวมา ทำให้เอเชียตะวันออกมีปัญหาเกิดขึ้น

ต่างๆ นานาขึ้นมากมาย แล้วว่าจะไปยุติลงได้ก็ตอนที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าไปมีส่วนร่วมในสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ไปแล้ว เราก็ได้เห็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บอกกับตัวเองแบบชนิดที่ตอกย้ำเลยว่า หากเรายังจะยึดในขนบจารีตเดิมโดยไม่ยอมรับสิ่งที่เป็นความเจริญก้าวหน้าของตะวันตกแล้วนั้น เราก็อยู่ไม่ได้เหมือนกัน

ปัญหาก็คือว่า เมื่อรับมาแล้ว ตะวันออกก็พบว่า ปัญหานั้นไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วเนื้อหาในหนังสือจะแบ่งเป็นภาคๆ แบ่งเป็นภูมิภาค เราจะพบว่าหลังจากนั้นจีนก็กลายเป็นคอมมิวนิสต์ ญี่ปุ่นตกอยู่ในความยึดครองของสหรัฐฯ แล้วหลังจากนั้นก็มีการรวมอนุญปี 2490/1947 แล้วก็ใช้จนถึงทุกวันนี้

ส่วนคาบสมุทรเกาหลีก็ยังคงมีปัญหาอย่างที่เรารู้กันอยู่ทุกวันนี้ คือแบ่งเป็นเหนือและใต้

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญมากตัวหนึ่งในหนังสือเล่มนี้ ก็ประสบชะตากรรมไม่ต่างกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น หลายๆ ประเทศมีความทรงจำ มีความประทับใจกับเอกราชที่ตนได้รับ แต่ก็มี ความทรงจำอันเลวร้ายด้วย ก็คือความขัดแย้งทางการเมืองภายใน

เรื่องนี้ขอตั้งเป็นเครื่องหมายคำถามอันใหญ่ ว่าเมื่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับเอาความเป็นสมัยใหม่แบบตะวันตกเข้ามาแล้วเมื่อหลายสิบปี หรือ อาจจะประมาณ 100 ปีที่ผ่านมา ในที่สุดแล้วการปรับตัวก็ยังไม่ลงตัว ปัญหานั้นก็ยังคงมีอยู่

ฉะนั้น กลับมาถึงประเด็นสุดท้าย ก็คือว่า เมื่อหนังสือเล่มนี้ได้บอกเล่าสิ่งต่างๆ นานาให้เราได้เข้าใจแล้ว คำถามที่ผมตั้งขึ้นมาเพื่อจะบอกว่า ถ้าเช่นนั้นแล้ว หนังสือชุดเล่มนี้ได้ให้อะไรกับเรา

สมมุติว่าท่านจะต้องซื้อหนังสือเล่มนี้ไป ล่าฟัง ฟังๆ ที่ผมพูดสรุปๆ นี้ ผมคิดว่าอาจจะไม่ต้องซื้อก็ได้

ถำรงศัคดี :

อำจารย์ทำผิคนโยบยของมูลินธิโศรกรทำรำวำ

วรศัคดี :

แต่รำ ผมจะบอกได้เลยำ ถ้าทำนไม่ซ้อ ทำนจะเสยำใจ เพราะนี่คือ ลึ่งที่ผมจะบอกต่อไป

ถ้าถำมรำ ทำนซ้อหนังสือเล่มนี้ อำนหนังสือเล่มนี้แล้ว ทำนได้อะไร ผมคิควำ มีอยู่ 2 ซ้อด้วยกัน

ซ้อที่ 1 ทำนจะได้รับควำมเขำใจในเอเซียตะวันออกบัจจุบันนี้ เช่น เรือ่งเำซึ่งผมยกมกำล่ำวำที่ละภูมิกำค และที่ละประเทศ

เช่นจีน ในประวัติศำสตร์จีนหล่ำยพันปี ทำนจะเห็นได้รำ ประวัติศำสตร์จีนนั้น ไม่เหมือนประวัติศำสตร์ของชำติอื่น คือ พอมีควำมเป็นเอกภำพ ก็มีรำชวงศ์หนึ่งปกครอง พอรำชวงศ์เลือ่ม ก็เป็นยุคสมัยแห่งควำมแตกแยกแทรกเขำมำ เช่นสมัยสำมกัก

แล้วที่แทรกนี้ ไม่ใช่แทรกแบบทำวศริสุตำจันท์ คือไม่กัสิบวัน แต่แทรกกัน 60 ปี ก็คือคนจีนเช่นง่ำกัน 50-60 ปีนะ แล้วจีนก็เป็นอย่ำงนี้ไปเรื่อย ๆ

แต่ผมอยำกจะบอกรำ ปัญหำหนึ่งที่ทำให้รำชวงศ์เลือ่มก็คือเรือ่งกำรคอร์รัปชั่น

ถ้าทำนอำนหนังสือเล่มนี้ ทำนจะเขำใจเลยำ ว่ำอะไรที่เรำรู้จกัว่ำเป็นคอร์รัปชั่นในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยนี้ซิดช้ำยเลยำ

ถ้าเรำดูปัญหำคอร์รัปชั่นในจีนในทุกวันนี้ จำกกำรประชุมสมัชชำพรรคครั้งที่ 17 ที่ผำนมำนี้ (15-22 ตุลาคม 2550/2007) ประภำนำธิบติหูจิ้นเทำ เลขำธิกำรพรรครำยงำนต่อสมัชชำพรรคควำ มีคอร์รัปชั่นตั้ง 90,000 คติ

งะนั้น ทรำบใตที่ชนชั้นนำจิ้นไม่ตระหนกวำ เรือ่งนี้คือปัญหำใหญ่ แล้วย้งงแ่ไม่ไ้ ก็ะบั่นทอนเสถียรภำพของจิ้น

แต่ในขณะเดียวกันถ้าเรำเห็นปัญหำคอร์รัปชั่นของจิ้น เรำก็จะเขำใจได้รำ ทำไมเขำถึงคอร์รัปชั่น และมันเกิดขึ้นไ้ด้อย่ำงไร เพราะเรำอำนหนังสือเล่มนี้ นี่คือควำมเขำใจที่เรำมีต่อเพื่อนบ้านของเรำ

หรืออีกหนึ่งประเทศคือ ญี่ปุ่น เรารู้จักทุกวันนี้ว่า ญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขนาดไหน แล้วมีศักยภาพในการปรับตัวเป็นแบบตะวันตกได้ดีขนาดไหน เมื่อเปรียบเทียบกับจีนหรืออีกหลายๆ ประเทศ รวมทั้งไทย แต่เรารู้ไหมญี่ปุ่นถึงปรับตัวได้ หนังสือเล่มนี้จะบอกเรา

หรือปัญหาในคาบสมุทรเกาหลีทุกวันนี้ ถ้าเราไปซื้อแต่สื่อกระแสหลัก เราก็จะรู้สึก ว่าทำไมเกาหลีเหนือชอบมีอารมณ้อยู่ในห่วงสงครามเย็น ชอบสะสมนิวเคลียร์

แต่ถ้าท่านอ่านหนังสือเล่มนี้ ท่านจะพบว่า นั่นคือโศกนาฏกรรม แล้วท่านจะเข้าใจเกาหลีเหนือมากกว่าที่เข้าใจในปัจจุบัน และเข้าใจมากกว่าที่ควรจะเป็น ตัวอย่างความเข้าใจตรงนี้เกิดประโยชน์อะไรกับเรา นี่คือการถามอันยิ่งใหญ่

ถ้าเราเข้าใจเพื่อนบ้านบนพื้นฐานจากหนังสือเล่มนี้ในสถานการณ์ปัจจุบัน เราจะไม่มีความรู้สึกที่งเกลียดชังเพื่อนบ้าน เราจะไม่มีความรู้สึกที่ถูกเหยียดหยามเพื่อนบ้าน เราจะไม่มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับเพื่อนบ้าน

นั่นคือเราจะรู้สึกและมองเขาอย่างเข้าใจ และมองเขาด้วยความรัก และในที่สุดก็จะนำไปสู่การสร้างนโยบายที่เหมาะสม

ผมคิดว่า หนังสือเล่มนี้สร้างความเข้าใจที่เป็นสมานฉันท์ที่เป็นรูปธรรมที่สุด มิใช่สมานฉันท์อย่างที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ นี่คือข้อที่หนึ่ง

ข้อที่สอง เราได้อะไรจากหนังสือเล่มนี้ ผมคิดว่า ผมได้พูดไปแล้วว่า มันเหมาะกับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปนะ และเหมาะกับผู้ที่ทำงานด้านต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการค้า หรือนักการทูตด้วย

ผมมีลูกศิษย์ที่เป็นนักการทูต ผมบอกเธอเลยว่าต้องอ่าน บังเอิญเธออยู่ที่ประเทศจีน ผมซื้อให้เธอเลย ถ้าอ่านแล้วจะเกิดประโยชน์ ไม่เฉพาะกับความรู้ของเรา หากแต่ยังเกิดประโยชน์กับประเทศชาติด้วย ผมขอแนะนำเบื้องต้นเพียงแค่นี้ก่อน (เสียงปรบมือ)

วิจารณ์ :

ขอบคุณอาจารย์วรศักดิ์มาก ในแง่มุมมองของการอ่านหนังสือ หนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคใหม่ หรือ East Asia : The Modern Transformation ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนผ่านของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อผมอ่านหนังสือ 2 เล่มนี้จบ ทำให้ผมอยากดูภาพยนตร์เกาหลีที่กำลังฉายทางโทรทัศน์เรื่องจุงมังกยิ่งขึ้น ทำให้จุงมังกต้องต่อสู้เพื่อรวมแผ่นดินเกาหลี และทั้งต่อต้านจีนและญี่ปุ่น จุงมังกบีบจากทุกทิศทาง

พออ่านเล่มนี้จบ ก็ อ้อ เข้าใจแล้วว่าทำไมจุงมังกต้องสู้แบบนั้น ลุกขึ้นมาได้ แล้วก็สร้างเป็นพลังได้ นี่คือเขาเรียกว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รักทั้งซังกันอยู่เยอะมาก

ถ้าเราดูชื่อภาษาไทยของหนังสือเล่มนี้ก็คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ใต้หวัน

จีน เป็นประเทศ ญี่ปุ่น เป็นประเทศ เกาหลี เป็นประเทศ พอถึงใต้หวันนี่ ตกลงเป็นประเทศใหม่ เป็นหรือไม่เป็นก็ขึ้นอยู่กับว่าเราจะยืนอยู่ฝ่ายสนับสนุนใต้หวันหรือว่าฝ่ายสนับสนุนจีน

ถ้าเราสนับสนุนใต้หวัน ใต้หวันก็เป็นประเทศ และเขาก็อยู่ของเขา มากกว่า 60 ปีแล้ว หมายความว่าเนื้อหาหนังสือเล่มนี้ด้านหนึ่งก็เป็นหนังสือที่สนับสนุนการเป็นอิสระของใต้หวัน

โดยรวมนั้นถ้าเราดูจากปกหนังสือทั้งสองเล่มเราจะพบว่าหนังสือเล่มที่ 2 ซึ่งเป็นปกสีเหลืองนั้น ถ้าท่านดูจากแผ่นปลิวที่โฆษณา จะดูไม่ชัด ท่านต้องไปซื้อเล่มจริงมาจะเห็นปกเป็นสีเหลือง

ถ้าท่านดูภาพรายละเอียดของหน้าปก จะพบว่าปกนี้เป็นรูปของบุคคลฝรั่ง ลงจากเรือ แล้วก็เดินขึ้นบก ถ้าท่านดูรายละเอียดทั้งปกหน้าปกหลัง ท่านจะพบว่า หัวหน้าฝรั่งคนนั้นมีทาสผิวดำกวมให้ด้วย

แสดงว่าเมื่อฝรั่งบุกเข้าโลกเอเชีย ฝรั่งรับวิธีการว่า ผู้นำจะต้องแสดงตนอย่างไร นี่กำลังขึ้นบกที่ญี่ปุ่น แล้วฝรั่งก็เอาบรรณาการมาให้ โสกุณญี่ปุ่นเป็นกรงเสือ มีเสืออยู่ในนั้นด้วย

หน้าปกเล่มที่ 1 เป็นปกสีเทาๆ จะเห็นว่า มีรูปเรือสำเภา แล้วก็ข้างๆ เรือสำเภานั้นมันมีเหมือนระเบิดตูมใหญ่ คือเรือมันระเบิด ไม่รู้ว่าเป็นเรือ

ของฝ่ายไหน

ภาพนี้เป็นภาพของการทำสงครามฝิ่น ที่ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของโลกเอเชียทั้งหมด สงครามฝิ่นซึ่งเกิดขึ้นในจีน ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3

อาจารย์วรศักดิ์บอกว่า นึกถึงพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงยอมรับวิธีการเข้าหาของฝรั่ง และยอมประนีประนอม

ถ้าท่านจะเข้าใจเรื่องฝรั่งเข้ามาในราชอาณาจักรสยาม ก็ต้องอ่านหนังสือ 2 เล่มนี้คือ **ราชอาณาจักรสยาม** และ **ราษฎรสยาม** ของเซอร์ จอห์น เบาริงก์ 2 เล่มนี้ไม่อ่านหรือไม่มีไม่ได้

ท่านจะเข้าใจว่าเพราะสงครามฝิ่นนี่เองทำให้จีนแพ้ ดังนั้น เมื่อเบาริงก์เข้ามาติดต่อกับราชสำนักรัชกาลที่ 4 และอีก 10 ปีต่อมาสหรัฐอเมริกา ก็เข้าไปติดต่อกับญี่ปุ่น ทั้งญี่ปุ่นและสยามต่างยอมรับให้ฝรั่งเดินเข้าหาเหมือนกันเลย

ดังนั้น เมื่อยุโรปเข้ามาทำสงครามฝิ่น ยุโรปปราบจีนก่อน ปราบจีนได้แล้ว ญี่ปุ่นกับสยามก็ยอมอ่อน และปรับเปลี่ยนกันหมดเลย ในวิธีการปฏิสัมพันธ์กับตะวันตก

ในหนังสือเล่มนี้จะบอกว่า เมื่อชาวตะวันตกเข้ามา ทั้งจีน ทั้งญี่ปุ่น ทั้งเกาหลี และสยาม มีปฏิสัมพันธ์อย่างไรต่อการเข้ามาของพวกนี้

ก็คือว่า จีนซึ่งอยู่ในสมัยของราชวงศ์ชิง ซึ่งสืบทอดมาหลายร้อยปี ต้องล้มลง บรรดาข้าราชการชั้นนมา มีอำนาจ

ในญี่ปุ่นนั้น โชกุนซึ่งมีอำนาจเต็มมาตลอดในระยะเวลา 1,000 ปี ล้มลง บรรดาข้าราชการกลับไปหนุนจักรพรรดิให้ขึ้นมาเป็นสถาบันหลัก แต่ขุนนาง ข้าราชการยุคใหม่ กลับกลายเป็นผู้มีอำนาจที่แท้จริงเสียเอง

ส่วนสยามนั้น ขุนนางซึ่งเคยมีอำนาจ ล้มลง สถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นมา มีอำนาจ โดยที่ขุนนาง ข้าราชการยุคใหม่แทบไม่มีบทบาทเลย

เราจะเปรียบเทียบได้เลยว่า ทำไมเราถึงขึ้นรถไฟฟ้าทั้งใต้ดินและบนดินในกรุงเทพมหานคร จึงไม่มีห้องสุขา ในขณะที่ญี่ปุ่นมีห้องสุขาทุกสถานีรถไฟ เพราะการเมืองไทยเป็นการเมืองของอภิสิทธิ์ชน ถ้าเราอ่านจากหนังสือเล่มนี้ ขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

สมฤทธิ :

เมื่อเดือนที่แล้วเราพาคณะสื่อมวลชนไปประเทศญี่ปุ่น ผมก็สงสัยว่าทำไมเวลาอาจารย์ธำรงค์ดีไปสถานีรถไฟ จึงชอบไปดูห้องน้ำ ไปหาข้อมูลนี้เอง เพราะว่าคนอื่น ๆ จะขึ้นรถไฟกันแล้ว แต่อาจารย์ก็ยังไปเดินตามห้องน้ำอยู่

ขอขอบคุณอาจารย์ทั้งสองท่านมาก หรือว่าอาจารย์ธำรงค์ดีจะมีข้อมูลอะไรเพิ่มเติมอีกไหม

วรศักดิ์ :

ผมขอเวลานิดหนึ่ง มีหนังสือเล่มหนึ่งที่เขาฝากมาให้บอกต่อ ก็คือหนังสือของรองศาสตราจารย์อาหาร เรื่อง **สัญญาไมตรี ญี่ปุ่น-ไทย** เป็นหนังสือที่ดีมากๆ ในการให้ข้อมูลเรื่องนี้

และผมขอแจ้งอีกเรื่องหนึ่ง คือผมลืมนึกถึงความเสียใจที่ผู้แปลท่านหนึ่ง คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ ท่านเพิ่งเสียชีวิตไปเมื่อ 2-3 อาทิตย์ที่ผ่านมา ผมขอแสดงความเสียใจ ณ ที่นี้ด้วย...

นี่คือเรื่องที่ผมขอใช้เวลาของท่าน ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

สมฤทธิ :

นั่นก็เป็นการแนะนำหนังสือประจำปีนี้ 2 เล่มคือประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ ผมคิดว่าหลายท่านที่ฟังอาจารย์ธำรงค์ดีและอาจารย์วรศักดิ์ทั้งสองท่าน ก็คงจะมีแรงบันดาลใจที่จะอ่านหนังสือทั้งสองเล่ม

สรุปง่ายๆ ว่า ถ้าท่านคิดจะทำการใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือแม้กระทั่งเอเชียตะวันออก ท่านต้องอ่านหนังสือ 2 เล่มที่วางอยู่ข้างหน้านี้

ถ้าไม่อ่าน ต่อให้มีกองทัพอยู่ในมือ ต่อให้มีเงินหมื่นล้านอยู่ในมือ ต่อให้ท่านมี ส.ส. จำนวนมากอยู่ในมือ ก็ทำการไม่สำเร็จ

เพราะฉะนั้น ท่านต้องอ่าน คนที่ไม่เชื่อฟังผมนั่น มีอันเป็นไปมาแล้ว เพราะไม่ยอมอ่าน มัวแต่ไปอ่านแต่หนังสือฝรั่ง เราแนะนำหนังสือดี ๆ ไม่ยอมอ่าน เพราะฉะนั้น ตอนนี้ หลายท่านที่นั่งอยู่ในนี้ หลายท่านก็เป็นอดีตนักการเมือง ควรอ่านหนังสือ 2 เล่มนี้

เลือก SIAM

ประเทศก่อนรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อ ไทย/ไท ลาว กัมพูชา กบฏสยาม นบพูน เชนา กบฏ แคว้น และ ความรู้สึก ตาก่อน โทท้าว ลาว ชาว นามูย ลาว ไทลาว ผู้ไท ลิ่น ยอง เวียง ลีจัว มิ่ง เป็ก กบฏวังหน้า บกตอง มูเซอ ออซัว กัมพู นลารัม ของ ผู้รักการ ศึกษาชนกว่า 60 ชาติพันธุ์ ทั่วโลก

A Modern Nation

มูลนิธิเอนโดว์เมนต์ฟอร์เดโมแครซี
1100 Pennsylvania Avenue, N.W.
Washington, D.C. 20004-6101
www.ned.org

ที่: ๒๒๒ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ ๑๗๑๖๓ โทร: ๐๒-๕๖๒๒๒๒

- ๑) ...
- ๒) ...
- ๓) ...
- ๔) ...
- ๕) ...
- ๖) ...
- ๗) ...
- ๘) ...
- ๙) ...
- ๑๐) ...
- ๑๑) ...
- ๑๒) ...
- ๑๓) ...
- ๑๔) ...
- ๑๕) ...
- ๑๖) ...
- ๑๗) ...
- ๑๘) ...
- ๑๙) ...
- ๒๐) ...

มูลนิธิโครงการศึกษาวัฒนธรรมและมนุษยธรรม
41300 ถนนสุขุมวิท แขวงนาเกลือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10700
โทร: ๐๒-๒๖๕๖ ๘๗๑๖

The Nation
MONDAY,
October 8,
2007

Soop sip

with VEEN@NATIONGROUP.COM

Siamese professor touted as next prime minister

It's been a long time since that Thailand fellow came, was contained and sent enough money to buy an English football team, and now we get to sit through another batch of would-be welfarists - all with very limited brains - who surely can't get things back together again.

The prime ministerial candidate Chuanrit Kwanrit, who recently pulled off a feat of political cooperation that most have since Robben Sijon can't handle.

The prime ministerial candidate Chuanrit Kwanrit, who recently pulled off a feat of political cooperation that most have since Robben Sijon can't handle.

There's also a third candidate I'd like to see get much more attention than the ones who hang out at Sam Pheung and Sam Sakaew.

There's another argument given, rather nicely, by the country's ethnic diversity, whereas "Thailand" was referred to be ejected from the start, referring to a stated people's support for the word "Thailand".

It's the word "Thailand" that the areas in the photo are holding, but at all was one of the names given to the island of Sumatra, which was very difficult to pronounce in the beginning.

Don't forget to this to mean the "Democrat" (Thailand) is a well-known name for all. It's probably just not used to sharing the same square meals as a Thai Rice. I'm kidding.

Agreed, the fact is up to Chuanrit - when it comes to recognition, it's not a good idea to let more from anyone else's.

ศก. 200 คอป. 300 แชนนาก 350

ท่านเห็นภาพโปสเตอร์นี้ไหม เลือสยามมีภาพ Siamese Professor ดูจากภาพก็คงเข้าใจว่าเป็นอาจารย์ชาวยุโรป ใช่ไหม แล้วก็ มีภาพ Next Prime Minister มีหมอลีเจียง (สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี) และหนุ่มมาร์ค (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)

ผมสงสัยว่า ทำไม next Prime Minister ไม่มีคุณสมบัติ สุนทรเวช อาจารย์ชาวนวทศไม่ยุติธรรมที่ไม่ใส่ภาพคุณสมบัติ เพราะว่าท่านมีโอกาสค่อนข้างจะสูงที่จะเป็น next Prime Minister เราก็คงจะเป็นหัวข้อในการจัดสัมมนาทั้งในปีหน้า

นั่นก็เป็นสื่อสยามที่เราแนะนำไป ซึ่งเราก็ได้ presenter อย่างดีเลยทีเดียว

ประเด็นที่จะพูดกันในรายการต่อไปก็น่าสนใจมาก คือหัวข้อเรื่อง **“มังกร อินทรี เบญจมาศ และอุษาคเนย์”**

ผู้ทำหน้าที่ดำเนินการสัมมนาเสวนานั้น ท่านเป็นรองศาสตราจารย์ ท่านเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จบปริญญาตรีจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปริญญาโทจาก George Washington University และปริญญาเอกจาก University of North Carolina at Chapel Hill ขอเรียนเชิญท่านรองศาสตราจารย์ ดร.พิภพ อุดร เป็นผู้ดำเนินรายการ ขอเชิญ (เสียงปรบมือ)

มังกร อินทรี เบญจมาศ และอุษาคเนย์

จุลชีพ ชินวรรณ*
กิตติ ประเสริฐสุข**
วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์***
พิภพ อุดร**** ดำเนินรายการ

*รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

***ผู้เชี่ยวชาญจีนศึกษา

****รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์

มังกร อินทรี เบญจมาศ และอุษาคเนย์

ผู้ดำเนินรายการ (พิภพ อุดร) :

ผมขออนุญาตเชิญท่านวิทยากรทั้ง 3 ท่านที่บนเวทีเลย จะได้ขอ
อนุญาตแนะนำ

เรียนท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ถ้าท่านสังเกตเสื้อที่ผมใส่อยู่ เนื่องจาก
ว่าอาจารย์สมฤทธิ์บอกว่าอยากทันสมัยต้องใส่ผมก็เลยต้องรีบลงไปเปลี่ยน
เพื่อที่จะให้ดูว่าเป็นคนทันสมัย

แล้วถ้าท่านดูที่หน้าอกด้านซ้าย มีหลายเรื่อง แต่มีเรื่องสำคัญอยู่
เรื่องหนึ่ง ก็คือว่า เขียนว่า Back to the Future สยามนั้นเป็นทั้งอดีต
และอนาคตของประเทศไทย เพราะชื่อนี้เป็นชื่อที่เราเรียกว่า ใจกว้าง เป็น
ที่รองรับชาติพันธุ์อันหลากหลายในดินแดนแห่งนี้

แล้วถามว่า Back to the Future ไปได้อย่างไร ถ้าใครตอบได้ มา
รับรางวัลจากอาจารย์ชาญวิทย์ได้ที่ด้านหน้า

ผมคิดว่าถ้าเรานำโอกาส 120 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ญี่ปุ่น
มาเป็นจุด เป็นโอกาสสำคัญในการขยายพรมแดนความรู้ของเราให้
ครอบคลุมทั้งไทย ทั้งอุษาคเนย์ แล้วก็ไปเอเชียตะวันออก

เมื่อเข้าอาจารย์ผาสุกทำให้เราเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างมังกร
น้อย มังกรใหญ่ แล้วก็มังกรแคระบางตัวที่ทำทางจะไปไม่ถึงไหน

หลังจากนั้น อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์และอาจารย์วรศักดิ์ ทำให้เราเห็น

ความสัมพันธ์และพัฒนาการระหว่างตะวันออกและตะวันตก เมื่อก่อนนั้น ตะวันออกล้ำหน้าไปยังไง ตะวันตกรีบเอาหลายเรื่องของเราไปแล้วพัฒนา กลับมาล้ำหน้าเราได้ยังไง ซึ่งผมคิดว่าน่าสนใจ

ถ้าเราไปดูในหนังสือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างที่ว่านั้น ก็อาจจะทำให้เราพอมองเห็นแนวทางว่า ตะวันออกจะกลับขึ้นมาล้ำหน้าตะวันตกอีก รอบหนึ่งได้ไหม ผมคิดว่า ก็เป็นหนังสือที่น่าสนใจมากเล่มหนึ่ง

การอภิปรายของเราในช่วงต่อไปนี่ เราไม่ได้จำกัดอยู่แค่มังกร ถ้าท่านดูหัวข้อที่เราพูดถึงนั่นว่ามีมังกร อินทรี เบญจมาศ และอุษาคเนย์ ซึ่งผมคิดว่าชื่อเหล่านี้ทำให้เรามองเห็นถึงฐานอำนาจตลอดจนบุคลิกลักษณะของชาติต่างๆ ในแถบนี้ได้เป็นอย่างดี

วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิบนเวทีขณะนี้ มี 3 ท่าน ซึ่งผมขออนุญาตแนะนำโดยยึดเอาวัฒนธรรมตะวันออก เรียงจากอาวุโสมากไปน้อย

ผู้อาวุโสมากที่สุด นั่งอยู่ทางขวามือสุดของผม แม้ว่าถ้าจะดูจากหน้าตาของท่าน อาจจะดูไม่ออกว่าท่านอาวุโสสูงสุด อย่าได้ถามเสียวนะว่า ท่านอายุเท่าไร เดี๋ยวตกใจ

ถ้าพูดถึงเรื่องของวรรณกรรมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับจีน เราก็จะได้ยินชื่ออาจารย์ท่านนี้อยู่ตลอดเวลา

ท่านสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทสาขาวรรณกรรมจีนร่วมยุคจากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ท่านเคยเป็นหัวหน้าภาควิชาภาษาจีน ที่มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

และในปัจจุบันก็มีบทบาทในการให้ความรู้ เผยแพร่เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเมืองจีนอยู่ตลอดเวลา ผมขออนุญาตแนะนำอาจารย์วีโรจน์ ตั้งวาณิชย์ (เสียงปรบมือ)

ถัดมาท่านเพิ่งรับตำแหน่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์มหามาศๆ ท่านเป็นหัวหน้าสาขาวิชาการระหว่างประเทศ และการทูตของคณะรัฐศาสตร์ จบปริญญาโทและเอกทางด้าน Political Science จาก Stanford University

ท่านมีผลงานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของจีนอยู่มากมายตั้งแต่เรื่อง 30 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ซึ่งมีทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาจีน และเรื่องของกระแสเศรษฐกิจ การเมืองโลกที่ไร้พรมแดน แล้วก็

ผู้ที่มีบทความเกี่ยวกับเรื่องไทย-จีนออกมาอย่างสม่ำเสมอ ผมขออนุญาต
แนะนำรองศาสตราจารย์ ดร.จุลชีพ ชินวรโรจน์ (เสียงปรบมือ)

นั่งติดกับผมเลยนี่ เป็นอาจารย์หนุ่มไฟแรง ผมเพิ่งทราบว่าจริงๆ
แล้วเป็นอาจารย์รุ่นน้องอยู่ที่ธรรมศาสตร์ แต่ไม่ค่อยมีโอกาสได้พบกัน
ท่านเป็นรองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และกิจการพิเศษที่คณะรัฐศาสตร์

ท่านจบการศึกษาปริญญาโทและเอกทางด้าน Asian Studies ที่
University of California ที่ Berkley มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษา
ญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก และเป็นคนที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง JTEPA ซึ่งเป็น
ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเพิ่งมีผลไปสดๆเมื่อ
วันที่ 1 พฤศจิกายน (2550/2007) ที่ผ่านมานี่เอง ผมขออนุญาตเรียน
แนะนำผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ประเสริฐสุข (เสียงปรบมือ)

แต่ละท่านก็จะมาให้แนวคิด มุมมองถึงความสัมพันธ์และพัฒนา
การของประเทศที่ถือเป็นมังกร อินทรี และเบญจมาศ กับบทบาทของเขา
เหล่านั้นในอุษาคเนย์

ผมจะขออนุญาตให้แต่ละท่านได้ใช้เวลาในช่วงต้นนี้ท่านละประมาณ
20 นาที แล้วเมื่อครบทั้ง 3 ท่านแล้ว เราจะให้แต่ละท่านได้กลับมาพูด
สรุปตอนท้ายอีกท่านละ 2-3 นาที ขออนุญาตเรียนเชิญท่านอาจารย์
วิโรจน์ก่อนเลย ขอเชิญ

วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ :

ขอบคุณ ตกใจมาก อยู่ดีๆ อาจารย์ชาวมวิทย์ก็โทร.ไปบอกว่าจะ
ให้มาพูด ก็บังเอิญมีประเด็นพอดี ก็เลยรีบรับมา

ขอเริ่มที่ลี กวน ยู ก่อน ลี กวน ยู พูดบอกว่า เห็นจีนตั้งแต่ป้อเป่
จนกระทั่งจีนผงาดยี่นขึ้นมา แล้วก็เห็นจีนใหญ่โตขึ้นมาขนาดนี้

แล้วลี กวน ยู ก็พูดอีกคำหนึ่งว่า ในโลกของเราขณะนี้ ถ้าเกิด
เรื่องตรงไหน จีนต้องไปอยู่ตรงนั้น

แล้วก็มีคนพูดร้ายๆ ว่า เกิดเรื่องตรงไหน จีนต้องไปสอดแสร่ง
นั้น เพราะฉะนั้นจีนเขาก็ใหญ่จริงๆ แล้ว

สดๆ ร้อนๆ อาเซียนของเราเพิ่งประชุมที่สิงคโปร์เสร็จไป (เมื่อ 20-
21 พฤศจิกายน 2550) อาเซียนมีอายุครบ 40 ปี (เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2550)

มีสมาชิก 10 ประเทศบวกอีก 1 ประเทศ ก็คือ อาเซียนของเรา 10 ประเทศ
บวกหนึ่งก็คือ จีน เห็นไหม แม้ในอาเซียนของเราจีนก็ต้องเข้ามาสอดแล้

วันนี้ได้รับมอบหมายให้มาพูดเฉพาะมังกรกับเบญจมาศ เบญจมาศ
ก็เป็นบ้านใกล้เรือนเคียง

ถ้าเรามองย้อนไปไกลๆ ไปเปลี่ยนเคยพูดแล้วว่า อ่านะ อย่าให้
สิงห์หลับตัวนี้ตื่นขึ้นมานะ พอสิงห์หลับตัวนี้ตื่นขึ้นมาเมื่อไหร่ จะเป็นเรื่อง
เป็นพลังมหากาล

แล้วสิ่งที่ไปเปลี่ยนกลับก็เกิดขึ้นจริงๆ ทุกวันนี้จีนตื่นขึ้นมาแล้ว
อินทรีก็ตกใจ เบญจมาศก็ตกใจโดยเฉพาะพวกเรา กุ้ง หอย ปู ปลา อาเซียน
10 ประเทศ ก็ต้องยิงขยาดลงไปอีก

คราวนี้คำว่าอาเซียนของเรา อูษาคณะนี้ ก็คือ อาเซียน จริงๆ แล้ว
ญี่ปุ่นเคยยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่มาก ถ้าจับคู่ประเทศพวกนี้ จะสามารถทำวิทยา
นิพนธ์ได้เป็นร้อยๆ เรื่องเลย

แล้วอาจารย์วิโรจน์ก็จะจับคู่คู่หนึ่งคือมังกรกับเบญจมาศ ซึ่งคู่นี้ก็
ทำวิทยานิพนธ์ได้เป็นพันๆ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างมังกรกับเบญจมาศ
อาจารย์วิโรจน์ขอให้ Bar Code 3 Codes Code ที่หนึ่งคือ จีนใหญ่
ญี่ปุ่นเล็ก Code ที่สอง ญี่ปุ่นใหญ่ จีนเล็ก Code ที่สาม ใหญ่ทั้งคู่

ย้อนสู่อุตอันยาวไกล กลับไปที่ราชวงศ์ถัง 1,350 กว่าปีที่แล้ว
เฟื่องมาก เรียกว่า ถัง ไท่จง และแล้วก็ถึงสมัยพระชาวยองค์สุดท้าย ก็คือ
พระนางบูเช็กเทียน

ในยุคที่ราชวงศ์ถังเจริญ จนกระทั่งคำว่าถัง ได้กลายมาเป็นสมญา
นามของคนจีนทั่วโลก คนจีนเขาเรียกตัวเองว่า ตังนั้ง หรือถัง เหยิน ตัง นั้ง
ก็คือ เราเป็นคนถัง หรือ ถัง เหยิน และ China Town เขาเรียกว่า ถัง เหยิน
เจีย ก็คือถนนของคนถัง

จากความรุ่งเรืองเมื่อหนึ่งพันกว่าปีที่แล้วของคำว่า ถัง ก็ได้สืบทอด
มาจนกระทั่งทุกวันนี้ China Town ในซานฟรานซิสโก ในโซโฮ หรือว่า
ในทั่วโลก เรียกว่า ถัง เหยิน เจีย ยุคราชวงศ์ถังนั้นนั่นแหละที่จีนใหญ่ แต่
ญี่ปุ่นเล็ก

ญี่ปุ่นจะต้องเดินทางไปสืบทัมภีร์ ไปสืบทวิทยาการ ไปสืบทวัฒนธรรม
ไปสืบศาสนาจากจีน 1,300 กว่าปีที่แล้วในสมัยราชวงศ์ถัง

เราเพิ่งเดินทางไปกับ บริษัท โตโยต้า ประเทศไทย จำกัด เข้าไปใน
เส้นทางแพร่ไหม 5,000 กว่ากิโลเมตร

ถ้าดูเรื่องพุทธศาสนา เราจะเห็นพุทธศาสนาแผ่เข้ามาในแถบลุ่ม
แม่น้ำเหลืองได้อย่างไร เหมือนวังส่งไม้ผลัด จากชมพูทวีป แล้วก็ส่งไม้
ผลัดมาถึงเมืองเกาซัง มาถึงเมืองสบน้ำ แล้วก็ค่อยๆ ส่งไม้ผลัดส่งไม้ผลัด
ส่งไม้ผลัด มาถึงเมืองซืออัน

พอถึงซืออัน ก็ส่งไม้ผลัดต่อไป ไปถึงฉีปุ่น แล้วส่งไม้ผลัดต่อไป
ถึงเกาหลี่ ส่งไม้ผลัดต่อไปถึงเวียดนาม

เพราะนั้น เมื่อ 1,300 ปีที่แล้ว ฉีปุ่นมาเอาแบบของจีนหมดเลย

เมื่อเราไปอยู่ที่เมืองซืออัน แล้วเข้าไปที่วัดท่านปา อาจารย์วิโรจน์
ได้เจออาจารย์ชาฉีปุ่นเข้าไปที่ส่วนหลังของวัด ทุกอย่างเป็นสถาปัตยกรรม
แบบราชวงศ์ถัง และทั้งหมดนี้แหละ ที่ฉีปุ่นลอกแบบ (copy) ไป แล้วก็
ออกมาเป็นฉีปุ่นปัจจุบัน

กิโมโนของฉีปุ่น ก็ลอกแบบจากราชวงศ์ถังไป หลากๆ เรื่อง
เครื่องดนตรีหลายๆ ชิ้นก็รับสืบทอดไป แต่มีสิ่งหนึ่งที่ฉีปุ่นไม่เอาไปเลย นั่นคือ
ฉีปุ่นไม่รับเอาขงจื้อจากจีนไป ดังนั้นในฉีปุ่นจึงไม่มีฝ่ายบุน (วันเหมียว)

ถ้าเผื่อคุณไปเวียดนาม พอไปถึงฮานอยก็จะได้ยินคำว่าวันเหมียว
หรือเหวินเหมียว เหวิน แปลว่า ฝ่ายบุน เป็นวัดของบุน ก็คือ วัดของขงจื้อ
นั่นเอง

จีนนั้นมีคำพูดอย่างนี้ อู๋ กง เหวิน จื้อ อู๋ แปลว่า บู้ เหวิน แปลว่า บุน
อู๋ กง เหวิน จื้อ แปลว่า ยึดครองด้วยบู้ แต่ต้องปกครองด้วยบุน

คนจีนจะยึดครองประเทศ ยึดครองแผ่นดินอยู่บนหลังม้า แต่คน
จีนไม่เคยปกครองบนหลังม้า จะปกครองด้วยบุน จะปกครองด้วยธรรม
ปกครองด้วยปรัชญา ปกครองด้วยคติ ปกครองด้วยจริยธรรม อันนี้แหละ
ที่ฉีปุ่นไม่เอาไป

ถ้าเผื่อท่านไปได้หัวน แล้วข้ามไปทะเลสาบสุริยัน จันทรา จะเห็น
ปรัชญามากมาย ฝ่ายหยิน ฝ่ายหยาง ฝ่ายร้อน ฝ่ายเย็น ฝ่ายสว่าง ฝ่ายมืด
วัดบู้ ก็คือ กวนอู วัดบุน ก็คือ ขงจื้อ แม้ประเทศจะเกรียงไกรทางทหาร
อย่างไร แต่ในที่สุดจะต้องปกครองด้วยบุน ด้วยความคิดของขงจื้อ ซึ่ง
เรื่องนี้ฉีปุ่นไม่รับเอาไป ฉีปุ่นรับเอาศาสนาพุทธไปบ้างนิดๆ หน่อยๆ

ก็ไม่ได้เอาไปเยอะแยะมากมาย

นี่ก็คือยุคที่หนึ่ง จีนใหญ่ ญี่ปุ่นเล็ก

คราวนี้ก็ขอกระโดดมา 1,000 กว่าปีให้หลัง เข้ายุคปฏิวัติอุตสาหกรรม เข้ายุคสงครามโลกครั้งที่ 2 คราวนี้ญี่ปุ่นใหญ่ เบญจมาศใหญ่โตมโหฬาร ส่วนมังกรหงอไปเลย

ขอเริ่มที่ยุคของพระเจ้าตากสิน ในสยามของเรา พระเจ้าตากสินกำลังกู้กรุงศรีอยุธยาอยู่ กำลังกอบกู้เอกราช

ขณะนั้นจีนตรงกับสมัยเฉียนหลงฮ่องเต้ เฉียนหลงฮ่องเต้กำลังเฟื่องฟูมากเลย เฉียนหลงฮ่องเต้รวยมากเลย

คังซีมหาราชาหาเงินเข้าท้องพระคลัง คังซีเป็นปู่ของเฉียนหลงฮ่องเต้ เป็นหลาน ปู่หาเงินให้หลานใช้ เหมือนสยามเราเลย รัชกาลที่ 3 หาเงินเข้าท้องพระคลังให้รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 ได้ใช้ เหมือนกันเลย

เฉียนหลงกำลังยิ่งใหญ่ กำลังใช้เงินอย่างมาก ในขณะที่พระเจ้าตากสินของเรากำลังกู้เอกราชของสยามอยู่

เฉียนหลงกำลังตีมดอยู่กับขงจื้อ กำลังให้ราชบัณฑิตเขียนสารานุกรม (encyclopedia) ที่รู้จักกันว่า ชื่อคู่เฉียนซู่ ในระหว่างปี 2316/1773-2325/1782 ในการเขียนสารานุกรม ก็คือ การชำระประวัติศาสตร์ ซึ่งประวัติศาสตร์ทั้งหมดนี้ ร้อยด้วยปรัชญาของขงจื้อ ร้อยด้วยจริยธรรม ร้อยด้วยอะไรๆ อื่นๆ อีก จีนยังอยู่กับความเก่า ดึกดำบรรพ์พันๆ ปี

ถ้าท่านอยากให้เห็นหนังสือชุดนี้ กรุณาไปที่หอสมุดมหาวิทยาลัยหัวเฉียว จะมีหนังสือชุดนี้วางให้เห็น อยู่ในห้องจีน

แล้วก็เท่าที่อาจารย์วิโรจน์รู้มา คือในประเทศไทยก็มี คุณอุเทน เตชะไพบูลย์ ที่ไปซื้อหนังสือชุดนี้มา ซึ่งเฉียนหลงชำระไว้ตรงกับสมัยพระเจ้าตาก คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยอ่านเลยนะ อาจารย์วิโรจน์เองก็ยังไม่ีเวลาไปนั่งอ่าน

ยกเหตุการณ์สองเรื่องนี้ขึ้นมาให้เห็นว่า ในขณะที่ฝรั่งกำลังปฏิวัติอุตสาหกรรมอยู่ แต่จีนมังกรยังตีมดอยู่ในความยิ่งใหญ่ของตนเอง ชำระ (ชื่อคู่เฉียนซู่) คิดดูสิ ทำแต่เรื่องบู้โง่ แล้วขณะนั้นญี่ปุ่นทำอะไร

ญี่ปุ่นไม่เอาบู้ แต่เอาบู๊แล้ว เพราะญี่ปุ่นกำลังพัฒนาบู๊เลย

เพราะฉะนั้น ตรงนี้ให้คิดได้ว่าคนเรานี่ ถ้ามีปรัชญาอะไร มีความ

คิดอะไร มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเรามากเกินไป ทำให้เราคับแคบ ทำให้เราก้าวไม่ออก จีนเป็นเช่นนั้น แต่ญี่ปุ่นไม่ถูกจำกัดแบบนี้

มีคนพูดว่า ขงจื้อนั่นคือผ้ามัดเท้าที่ทำให้คนจีนก้าวไม่ออก เคยเห็นผู้หญิงจีนที่เท้าเล็ก ๆ ไหม เพราะฉะนั้น ผ้ามัดเท้าผืนนี้ ญี่ปุ่นไม่ได้รับเอาไป

ญี่ปุ่นจึงเปิดกว้างมองไปที่ตะวันตกเลย แล้วเบญจมาศก็เบ่งบานขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรมใหญ่โตมโหฬาร แล้วญี่ปุ่นก็สามารถเข้ามาเอาบังเหียนมาสนตะพายมังกร 2480/1937 เกิดกรณีหนานกิงขึ้นมา ญี่ปุ่นบอกว่าไม่เคยเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นมา

แต่เมื่อวานนี้ (22 พฤศจิกายน 2550) ที่ฮอลล์แลนด์ ที่กรุงเฮก สมาชิกสภาของเขา 150 คน ตัดสินกันแล้วว่า ญี่ปุ่นเป็นอาชญากรสงคราม บังคับผู้หญิงไปเป็นโสเภณีเยอะเยอะเลย ญี่ปุ่นต้องขอโทษ และญี่ปุ่นต้องชดใช้

ในสหรัฐอเมริกาที่เช่นเดียวกัน สมาชิกรัฐสภาที่พูดออกมาตอนที่ชินโซ อาเบะ นายกรัฐมนตรีคนก่อนไป ก็มีการบังคับว่าญี่ปุ่นต้องขอโทษเรื่องนี้ เพราะญี่ปุ่นทำจริงๆ

ญี่ปุ่นทำเพราะอะไร เพราะเขามีอำนาจทางการทหารยิ่งใหญ่โตมโหฬาร มีกองทัพอาทิอูทียุกุที่แข็งแกร่ง ในปี 2480/1937 สามารถไปบุกจีนเกิดกรณีสะพานมาร์โคโปโลปี 2484/1941 สามารถบุกเพิร์ลฮาร์เบอร์และประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เกิดเป็นสงครามโลกครั้งที่ 2

ย้อนกลับไปตอนที่เกิดสงครามฝิ่นในปี 2383/1840 อังกฤษเข้าไปแล้วก็เข้าไปยึดครองฮ่องกงก่อนเลย จากนั้นฝรั่งเศสเข้าไป แล้วเยอรมันก็เข้าไปจีนและยึดครองชิงเต่า ชิงเต่าทุกวันนี้จึงเป็นที่ผลิตเบียร์ฮานาเก็นส์ เพราะฉะนั้น เบียร์ชิงเต่าของจีนที่เยอรมันไปผลิตให้เขา นั้น มีอายุ 100 กว่าปีแล้ว

เมื่อมหาอำนาจเข้าไปยึดครองส่วนต่างๆ ของจีน ญี่ปุ่นรู้สึกทนไม่ได้ก็เลยเข้ายึดครองไต้หวัน ไต้หวันหลุดจากจีน เพราะพระนางซูสีไทเฮาเซ็น เพราะฉะนั้นไต้หวันจึงหลุดไปเป็นเมืองขึ้นของญี่ปุ่น ประมาณ 50-60 ปี

จนกระทั่งปี 2488/1945 ระเบิดปรมาณูไปลงที่เบญจมาศ ไปลงที่ ฮิโรชิมาและนางาซากิ 2 ลูก ญี่ปุ่นแพ้สงคราม ได้วันก็คืนกลับมาให้ เจียงไคเช็ค เพราะขณะนั้นเจียงไคเช็คเป็นประธานาธิบดีอยู่ ญี่ปุ่นจึงได้ คืนกลับมาให้เจียงไคเช็ค

เพราะฉะนั้น ญี่ปุ่นยิ่งใหญ่ มั่งกรทองเลย หงออย่างไม่เป็นท่า นั่นคือ Code ที่สอง ก็คือ จีนเล็ก ญี่ปุ่นใหญ่

Code ที่สาม คือ ใหญ่กับใหญ่ หนังสือพิมพ์ซิงเจียนเยอะเป๋า ฉบับเมื่อวานนี้ (22 พฤศจิกายน 2550) บอกว่า เรือรบของจีนกำลังจะ เดินทางไปเยือนญี่ปุ่นสิ้นปีนี้ แล้วเรือรบลำนี้ชื่อว่า เลิ่นเจิ้น ชื่อแบบเมือง เลิ่นเจิ้น ที่แต่ละคนๆ และพวกบ้าหอบฟางทั้งหลายชอบไปชื่อของหอบ ของกลับมา

เรือรบเลิ่นเจิ้น เป็นเรือรบของจีนลำแรกในประวัติศาสตร์จีน 5,000 ปี กำลังจะไปเยือนญี่ปุ่น

แล้วญี่ปุ่นก็ต้องเปิดประเทศอ้าแขนรับจีนซึ่งเปรียบเสมือนเป็น หอกข้างแคร่ ทีมเข้ามาในอกของญี่ปุ่น แต่ญี่ปุ่นก็ต้องเปิด

ใหญ่กับใหญ่นะ ท่านลองคิดดูซิว่าทำไมต้องชื่อเลิ่นเจิ้น

เลิ่นเจิ้นมีที่มาทางประวัติศาสตร์ ในยุคประธานเหมา เจ๋อ ตุง ปกครองจีน ประชาชนจีนมีแต่ความมอดอยาก เหมามุ่งเน้นการรณรงค์ ทางการเมือง ไม่ได้ทำด้านเศรษฐกิจเลย

จนกระทั่งเหมาอสังกรรมตั้งเสี่ยวผิงขึ้นมา ตั้งเสี่ยวผิงบอกว่า เป็น เช่นนี้ไม่ได้แล้ว ต้องมุ่งเน้นนโยบายด้านเศรษฐกิจ

แล้วตั้งเสี่ยวผิงก็มองไปที่เลิ่นเจิ้น ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเล มีผู้คน อยู่ไม่กี่ครัวเรือน ตั้งเสี่ยวผิงไปยืนอยู่ที่เลิ่นเจิ้น แล้วก็มองไปข้างนอกก็ เห็นฮ่องกง ซึ่งมีแต่ความเจริญ ตรงข้ามกับฝั่งเลิ่นเจิ้นไม่มีอะไรเลย เป็น ที่รกร้าง

ตั้งเสี่ยวผิงบอกว่า ต้องสร้างเมืองเลิ่นเจิ้นขึ้นมา เมืองเลิ่นเจิ้นจึง ถูกสร้างในปี 2522/1979 มาจนถึงปัจจุบันนี้ เลิ่นเจิ้นก็จะมีอายุประมาณ 29 ปี

ใน 29 ปี เลิ่นเจิ้นเจริญทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้จีนใหญ่ขึ้น มาได้ทุกวันนี้ 29 ปีเท่านั้นเอง จีนพลิกจากที่เป็นตัวเล็ก แล้วญี่ปุ่นเป็นตัว

ใหญ่ ขึ้นมาเป็นใหญ่เท่าญี่ปุ่น จนญี่ปุ่นจะต้องเกรงใจ แล้วเรือรบลำนี้แหละ
ชื่อ เสินเจิ้น ที่จะไปเยือนญี่ปุ่น

ที่จริงตอนยุคเหมา เหมาก็ได้สร้างอะไรไว้อย่างหนึ่ง เหมาบอกว่า
ต่อให้คนจีนอยากจนผายผอมจนกระทั่งทางเกงหลุดจากเอว จีนก็ต้องมี
ระเบิดนิวเคลียร์ให้ได้ แล้วเหมาก็ทำได้สำเร็จ ทำเหมือนกับคิม จอง อิล
ของเกาหลีเหนือในทุกวันนี้

ทุกวันนี้ ในเกาหลีเหนือ ประชาชนของเขาอยากจนจนไม่มีทางเกง
จะใส่แล้ว แต่เขามีระเบิดนิวเคลียร์ จีนก็มีระเบิดนิวเคลียร์ และระเบิด
นิวเคลียร์ลูกนี้แหละ ทำให้จีนได้เข้าสู่สหประชาชาติ

ใครๆ บอกว่าเป็นการทูตลูกบิงปอง ลูกบิงปองมันจะไปทำอะไรได้
แต่ข้างหลังของลูกบิงปอง ซ่อนนัยของระเบิดปรมาณูอยู่

ระเบิดลูกนี้ทำให้จีนเข้าสหประชาชาติได้ในปี 2514/1971 และ
ทำให้ได้หันต้องกระเด็นออกมา

ขณะที่จีนมีปรมาณู ญี่ปุ่นมีไหม จนทุกวันนี้ก็ยังไม่

แต่ญี่ปุ่นมีสมรรถภาพในการทำด้วยเรเนียมที่มีประสิทธิภาพที่สูงมาก
สามารถที่จะผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้ทุกเมื่อเลยถ้าเพื่ออเมริกาเห็นชอบเท่านั้น
แต่ช่วงนี้อเมริกายังบล็อกอยู่ เห็นไหม ญี่ปุ่นก็มีปรมาณู แต่อยู่ในนัย ไม่ได้
ได้ออกมาใช้เท่านั้นเอง

ตอนนี้มังกรจีนมีเงินตราต่างประเทศสะสมอยู่เกินหน้าญี่ปุ่นแล้ว มี
ถึง 1.3 ล้านๆ ดอลลาร์ ซึ่งก็โชคร้าย เพราะ US dollars ก็อ่อนตัวลงๆ

หากเปรียบเทียบเงินกับญี่ปุ่นก็ยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น
ญี่ปุ่นยังเข้าเป็นสมาชิกสภาความมั่นคงของสหประชาชาติไม่ได้ ถ้าพิจารณา
เรื่องเรือรบเส้นเงินของจีนจะไปญี่ปุ่น ก็ดูเป็นเรื่องของชะตากรรมที่น่าตลก
คือในขณะที่จีนเล็ก แล้วญี่ปุ่นใหญ่ ขณะนั้นรัชกาลที่ 5 ของเราก็งี้เพิ่งฟู
มีเจ้าจอมเยอะเยอะอยู่ในฝ่ายใน

ขณะนั้นพระนางซุสึไทเฮาก็ทรงเป็นหม้าย ทรงเอาเงินราชนาวิไป
สร้างเรือลำแรกด้วยหินอ่อนไว้ที่พระราชวังฤดูร้อน แล้วก็ปล่อยให้จีนถูก
ย่ำยีจากประเทศต่างๆ พระนางนั่งเซ็นยินยอมยกเกาะฮ่องกงให้อังกฤษ
เอาไปครองถึง 99 ปียกมาแก้ให้โปรตุเกสเอาไป 99 ปี ยกได้วันให้ญี่ปุ่น
เอาไป พระนางก็เซ็นๆ ออกไป แล้วก็ประทับอยู่บนเรือลำแรกหินอ่อน

แต่มาถึงทุกวันนี้ เรือสำราญหินอ่อนอยู่เฉยๆ แล้ว แต่กลายเป็นเรือรบเงินเงิน แล้วจะแล่นเข้าไปในอ่าวโตเกียว ขอจบเพียงแค่นี้ก่อน

พิภพ :

กำลังเพลินเลย แต่ว่าต้องรบกวนให้อาจารย์สรุปในหน้าที่สุดท้ายแล้วของรอบแรก

วิโรจน์ :

ก็คือ 3 Codes นะ คือ หนึ่งจีนใหญ่ มังกรใหญ่ เบญจมาศเล็ก Code ที่สอง เบญจมาศใหญ่ มังกรเล็ก ปัจจุบันนี้ก็คือ Code ที่สามมังกร และเบญจมาศใหญ่เท่ากันแล้ว ตบออกคุยกันได้ ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

พิภพ :

ขอบคุณท่านอาจารย์วิโรจน์ ผมเข้าใจว่า จริงๆ แล้วที่มงานควรจะต้องเตรียมไม่ค์ล่อย อาจารย์วิโรจน์อาจจะสามารถเดินออกท่าออกทางคุยกับเราได้สนุกกว่านี้ บังคับท่านั่งอย่างนี้จะไม่ค่อยสนุกเท่าไร

แต่ที่เราได้เห็น 3 ช่วงเวลาที่อาจารย์วิโรจน์รูปภาพให้เราเห็น จากญี่ปุ่นซึ่งรับเอาหลายเรื่องจากจีนในสมัยราชวงศ์ถังไป แล้วจีนก็กลับไปอยู่พักใหญ่ แล้วก็กลับมาใหญ่เท่ากัน ในช่วงหลังๆ นี้ ก็ได้เห็นภาพที่น่าสนใจมาก

ขอเรียนเชิญอาจารย์จุลชีพ จะให้มุมมองเพิ่มขึ้นไป ทำให้เราเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน และเรื่องอื่นๆ มากขึ้นในอุษาคเนย์เรียนเชิญอาจารย์

จุลชีพ ชินวรโรณ :

ขอบคุณ ความจริงผมฟังอาจารย์วิโรจน์แล้วเพลินไปมาก อยากจะให้อาจารย์วิโรจน์พูดต่อ แล้วก็รู้สึกว่เสียงผมหายไปเรื่อยๆ ซึ่งปกติแล้วไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเลย

คงรู้สึกเสียใจ ของอาจารย์วิโรจน์ไม่ได้ ผมก็มีเสียงแหบๆ ของผู้ชายอยู่แล้ว

วันนี้จะมาพูดเกี่ยวกับมังกร อินทรี เบญจมาศ และอุษาคเนย์ ความจริงแล้วหัวข้อดังกล่าวเป็นหัวข้อที่ทันสมัยมาก เพราะในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา ผมไปสัมมนาในหลายแห่ง

เมื่อเดือนที่แล้วผมก็ไปสัมมนาที่สิงคโปร์ เขาจัดในหัวข้อ Shifting Power Relation in Asia and Pacific ก็คือการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ทางด้านอำนาจในเอเชียและแปซิฟิก

เมื่อต้นเดือนนี้ก็ไปสัมมนาที่ญี่ปุ่นเรื่อง Rising China and Regional Responses ก็คือ การเติบโตใหญ่หรือการทะยานขึ้นของจีนและปฏิกริยาจากภูมิภาค

จีนก็จัดสัมมนา ซึ่งผมก็ไปร่วมประชุมเรื่อง Peaceful Development and Harmonious World ก็คือการที่จีนจะพัฒนาอย่างสันติและการอยู่ร่วมกันในโลกนี้ หรือในโลกแห่งความกลมเกลียว

ประเด็นที่สำคัญที่ผมคิดว่าหัวข้อในวันนี้นั้น สอดคล้องและเป็นที่ยอมรับ ก็เพราะว่าการเติบโตใหญ่ของจีนมีอย่างมากมาย อย่างที่อาจารย์วิโรจน์บอกว่า จีนใหญ่ ญี่ปุ่นก็ใหญ่ด้วย ความจริงไม่ใช่แค่จีนใหญ่ ญี่ปุ่นใหญ่ สหรัฐอเมริกาก็ใหญ่ด้วยเหมือนกัน

และถ้าจะว่าไปแล้ว ถ้าเราจะมองที่อุษาคเนย์ หรืออาจจะเปรียบอุษาคเนย์ว่าเป็นสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ เป็นนาข้าวที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก

ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ก็มักจะมีสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายเข้ามาต่อมๆ มองๆ เลียบๆ เคียงๆ มีจตุบาท ทวิบาท มีสิ่งมีชีวิตทั้งสองเท้า และสี่เท้าเข้ามา

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เราจะเห็นนกอินทรีมีจำนวนเวียนอยู่ในสุวรรณภูมิเป็นเวลาช้านาน แล้วก็ตามมาด้วยนกกระเรียน แล้วก็อาจจะตัดดอกเบญจมาศมาด้วย

และในขณะเดียวกัน มังกรก็ยังหลับใหลอยู่ เหมือนกับที่อาจารย์วิโรจน์บอกว่า อย่านำไปปลุกให้ตื่น เพราะว่าพสุธาจะสิ้นสะเทือนนะ แล้วมังกรก็ได้ตื่นขึ้นมา

และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้มีแต่เพียงกรเท่านั้น ทางด้านตะวันตก โคซึ่งหลับใหลอยู่ โคซึ่งเป็นพาหนะของพระคิเว ขณะนั้นก็เริ่มมีบทบาท

เพิ่มมากขึ้น

เพราะฉะนั้น อนาคตของเรากำลังเผชิญกับมหาอำนาจใหญ่ ทั้ง สหรัฐอเมริกา ซึ่งยังเป็นมหาอำนาจที่ครอบงำโลกเป็น Super Power

ญี่ปุ่นซึ่งก็มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างสูง และจีนก็กำลังทะยานขึ้นมาอย่างรวดเร็วในขณะเดียวกันอินเดียก็กำลังมีบทบาทอย่างมาก

เราคงไม่มีเวลาพอที่จะพูดถึงทั้งหมด แต่ผมอยากจะเน้นใน 2 ความสัมพันธ์ อาจารย์วิโรจน์ได้พูดไปแล้วเรื่องญี่ปุ่นกับจีน อยากจะขอถามองจีนกับสหรัฐอเมริกาก็แล้วกัน แล้วเดี๋ยวอาจารย์ก็ติดใจจะมาพูดถึงญี่ปุ่นอีกมุมมองหนึ่ง

สิ่งที่ผมคิดว่าน่าสนใจก็คือว่า ทำไมจีนจึงสามารถเติบโตใหญ่ขึ้นมาได้ภายในระยะเวลาแค่ 29 ปีที่ผ่านมา ทั้งๆ ที่จีนก่อนหน้านี้ ภายใต้อาณาจักร 30 กว่าปี ก็ไม่สามารถทะยานขึ้นมาได้

ผมคิดว่ามีจุดสำคัญ อยู่หลายประการ ซึ่งผมจะขอเน้นประเด็นสำคัญหลักๆ ดังต่อไปนี้

ก็คือว่า การลงทุนอย่างมหาศาลที่เกิดขึ้นในจีนในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการลงทุนทั้งจากรัฐบาลจีนเอง รัฐบาลจีนเอาเงินมาจากไหน รัฐบาลจีนก็เอาเงินมาจากประชาชนชาวจีน

เพราะประชาชนชาวจีนไม่รู้จะเอาเงินไปทำอะไร ซื้อรถจักรยาน ซื้อวิทยุมาฟัง หรืออาจจะซื้อชามาทาน แล้วก็ยังมีเงินสะสมอย่างมาก เพราะเงินเป็นชาติที่ชอบมองถึงอนาคต และชอบสะสมเงินทองเหล่านี้ ซึ่งรัฐบาลจีนก็นำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ

ยิ่งไปกว่านั้น ไม่เพียงแต่รัฐบาลเอาเงินมาลงทุนอย่างมหาศาล มาสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ นักลงทุนต่างชาติ นับตั้งแต่ปี 2522/1979 ก็เข้ามาลงทุนในเมืองจีน

ไม่ว่าจะเป็นชาวจีนโพ้นทะเลในอุตสาหกรรม ก็ไปลงทุนในจีน นักลงทุนจากตะวันตก บริษัทอย่างโพล์สวาเกินของเยอรมัน ก็ไปลงทุนในจีน จนในขณะนี้รถแท็กซี่ส่วนใหญ่ในเมืองจีนก็เป็นรถของโพล์สวาเกินเสีย เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนั้นแล้ว สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และใครๆ ก็ชอบไปลงทุนในเมืองจีน

อันนี้ก็เป็นที่บังจายประการแรก คือการลงทุนมหาศาลโดยรัฐบาลจีนเอง และโดยนักลงทุนต่างชาติที่ทำให้จีนสามารถขยายตัวในอัตรา 10 กว่าเปอร์เซ็นต์ ในช่วงระยะเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้จีนมีการเติบโตอย่างมากมาย

บังจายประการที่สอง ก็คือ การผลิตและการส่งออกอย่างมหาพาร ต้องใช้คำว่า มหาพาร มหาศาล มหึมา เวลาที่เราพูดถึงจีน และนี่ก็คือสภาพที่เกิดขึ้น

จีนสามารถที่จะส่งสินค้าออกไปอย่างมากมาย เมื่อปีที่แล้วมีตัวเลขบอกว่า การขยายตัวทางด้านการค้าระหว่างประเทศของจีนมีตัวเลขเกิน 20 เปอร์เซ็นต์ติดต่อกันมาเป็นปีที่ 5 นับตั้งแต่จีนเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก

และในปี 2549/2006 จีนมีมูลค่าการค้าประมาณ 1.76 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งก็เป็นการส่งออก 969 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ นำเข้า 792 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งก็หมายความว่า จีนได้เปรียบดุลการค้าประมาณ 178 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

นี่ก็คือบังจายที่ทำให้จีนมีเงินสำรองเงินตราต่างประเทศอย่างมหาศาล เพราะว่าจีนได้เปรียบดุลการค้า พอได้เปรียบดุลการค้าก็เอามาเก็บสะสมเป็นเงินสำรองเงินตราต่างประเทศ

ซึ่ง ณ วันนี้จีนมีเงินสำรองเงินตราต่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 ของโลก มากกว่าญี่ปุ่น ญี่ปุ่นมีเพียง 900 กว่าพันล้านเหรียญสหรัฐฯ จีนมีประมาณ 1,350 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

จีนมีประชากรประมาณ 1,350 ล้านคน เพราะฉะนั้น คนหนึ่งก็มีประมาณ 1 เหรียญสหรัฐฯ ที่เป็นเงินสำรองเงินตราต่างประเทศ และจีนจะสะสมได้อย่างมากมาย

สรุปบังจายประการที่สอง ก็คือ การผลิตและการส่งออกอย่างมากมายของจีน ทำให้จีนมองว่าจีนกำลังเป็นโรงงานของโลก

บังจายประการที่สาม เป็นบังจายทางด้านการเมือง ก็คือ การสืบทอดอำนาจอย่างเป็นระเบียบในสังคมจีนนับตั้งแต่ผู้นำรุ่นที่ 2 มาสู่ผู้นำรุ่นที่ 4 และกำลังไปสู่ผู้นำรุ่นที่ 5

ในช่วงระยะเวลา 50 กว่าปี ที่จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็น

คอมมิวนิสต์ในปี 2492/1949 จีนผ่านการนำโดยผู้นำ 4 รุ่นด้วยกัน รุ่นแรกก็คือ เหมาเจ๋อตง รุ่นที่ 2 ก็คือ เต็งเสี่ยวผิง

แต่จุดอ่อนสำคัญของระบบการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ ก็คือการไม่มีการสืบทอดอำนาจอย่างเป็นระบบ

ถ้าเราไปดูในสหภาพโซเวียตในสมัยก่อน หลังการตายของผู้นำคนหนึ่ง ก็จะมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกัน

หลังการตายของเลนิน ทรอตสกีก็บสตาลินก็สู้กัน จนกระทั่งทรอตสกีหนีไป บสตาลินก็ส่งมือมีดบินเข้าไปสังหารทรอตสกีให้ไม่สามารถกลับมาได้

เต็งเสี่ยวผิงตระหนักดีถึงปัญหานี้ว่าจะทำอะไรถึงจะทำให้การสืบทอดอำนาจอย่างเป็นระบบเกิดขึ้นในจีนได้ จึงมีการดำเนินมาตรการหลายๆ อย่าง

ประการหนึ่ง ก็คือ การเกษียณอายุผู้นำ ผู้นำคนไหนอายุ 70 ก็จะต้องลดบทบาทลงไปจากพรรค การจะมีตำแหน่งในรัฐบาลก็อยู่ได้เพียงแค่ 2 สมัย

สิ่งเหล่านี้ทำให้มีการสืบทอดอำนาจอย่างเป็นระบบ และได้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงจากเต็งเสี่ยวผิงผู้นำรุ่นที่ 2 มาสู่เจียงเจ๋อหมิน จูหลงจี ผู้นำรุ่นที่ 3 มาถึงผู้นำรุ่นที่ 4 ในปัจจุบัน เหวินเจียวเปา และหู จิน เทา

และในการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 17 ที่เพิ่งผ่านมา เราก็เห็นนะว่าผู้นำรุ่นที่ 5 กำลังปรากฏตัวขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสีจินผิง หลีเค่อเฉียง หรือถ้าเราจะดูในกลุ่มการเมือง เราก็จะเห็นหน้าใหม่ๆ เช่น ป้อซื่อไหล หวังหยาง หลีอเคอะซ่าว และอีกหลายๆ คน บุคคลเหล่านี้ก็คือผู้นำ

ซึ่งจะเห็นได้ว่า คุณสมบัติของผู้นำจีนรุ่นที่ 5 แตกต่างจากรุ่นก่อนๆ หลายคนจบปริญญาโท ปริญญาเอก และหลายคนจบการศึกษาจากต่างประเทศ

นี่ก็คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสร้างความเชื่อมั่นว่านโยบายเปิดประเทศของจีนจะดำเนินต่อไป

สามปัจจัยนี้ผมถือว่าเป็น key success factors เป็นปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนนั้นขยายตัวอย่างมากมาย

แต่นั้นแหละ ทุกๆ สิ่งแม้ว่าจะมีผลกระทบในด้านบวก เศรษฐกิจ

จีนขยายตัว จีนมั่งคั่งขึ้น แต่ก็มีผลกระทบทางด้านลบ ที่ผมอาจจะกล่าวถึงสัก 3-4 ประเด็น ซึ่งผลกระทบทางด้านลบเหล่านี้จะทำให้ผู้นำจีนจะต้องกังวลในการแก้ปัญหาไปอีกนานทีเดียว

ปัญหาแรกก็คือสิ่งแวดล้อม การที่จีนพัฒนาอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดมลพิษอย่างมากมาย จีนขณะนี้ต้องบอกว่า จีนจะต้องลดปริมาณรถยนต์ เพราะมีฉะนั้นแล้วคุณอาจจะมองไม่เห็นคนที่นั่งข้างๆ คุณก็ได้ เพราะว่ามลพิษมันแยะเหลือเกิน

ในน้ำก็เช่นเดียวกัน แหล่งน้ำหลายๆ สายก็เกิดปัญหามลพิษเพราะว่ามีการเทของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เกิดอะไรต่างๆ มากมาย ขณะนี้ได้ข่าวว่าปูชนซึ่งเป็นอาหารที่สำคัญ ได้มีปริมาณลดลงมากทีเดียว

เพราะฉะนั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเป็นปัญหาใหญ่มาก ซึ่งจีนจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป

ปัญหาที่สองซึ่งเป็นผลกระทบด้านลบก็คือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในจีน ไม่ว่าจะเป็ระหว่าง Eastern Seaboard ของจีน คือระหว่างชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งมีการขยายตัวสูงมาก กับมณฑลภายในของจีน

จนทำให้ผู้นำรุ่นที่ 4 ของจีนต้องประกาศนโยบาย ชี้ ปู้ ต้า ไช่ ฝาก็คือเปิดมณฑลทางด้านตะวันตกเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ มีฉะนั้นมันอาจจะกลายเป็นระเบิดอันใหญ่ทีเดียว ซึ่งอาจจะยิ่งใหญ่กว่าระเบิดปรมาณูก็ได้ต่อสังคมจีน

ความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมือง ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง โชคดีที่ผู้นำจีนรุ่นที่ 4 มีประสบการณ์ในภาคชนบท ไม่ว่าจะเป็หนูจินเทา หรือเหวินเจียเปา พยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัญหาที่สาม ก็คือ ปัญหาการคอร์รัปชั่น ซึ่งอาจารย์วิโรจน์ได้พูดถึงว่ามีมาช้านาน แล้วก็เป็ปัญหาที่ผมคิดว่าทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นนะ ไม่ใช่เฉพาะระดับล่าง ขึ้นไปถึงระดับบน เลขานุการพรรคประจำเชียงใหม่ก่อนก็ถูกปัญหานี้จนกระทั่งหมดบทบาทไป

ปัญหาที่สี่ ก็คือปัญหาช่องว่างในชนบท การเอาไรต์เอาเปรียบชนบทเป็ปัญหาสำคัญ คนในชนบทถูกรัฐบาลท้องถิ่นก็ตี ถูกภาคธุรกิจก็ตี เอาไรต์เอาเปรียบจนมีปัญหามากทีเดียว

ปัญหา 4 ประการนี้ ผมคิดว่า ผู้นำจีนรุ่นที่ 4 รุ่นที่ 5 คงต้องใช้ เวลาอีกนานพอสมควรในการแก้ไข

เพราะฉะนั้น การเติบโตของจีน เป็นการทะยานขึ้นของจีนที่มี ปัญหาอยู่หลายประการทีเดียว

อย่างไรก็ดี การที่จีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เอง ทำให้เกิดอาการ หุ่นไหวไปทั่ว

ไม่ว่าจะเป็นนกอินทรีก็รู้สึกหุ่นไหว หรือว่านกกระเรียนที่ดัดอก เบญจมาศก็มีความหุ่นไหวอย่างมากทีเดียว หรือแม้แต่โคในเทือกเขา หิมาลัยก็มีความวิตกกังวลอยู่พอสมควร ไม่ต้องพูดถึงอุซาคเนย์

ถ้าหากว่าอุซาคเนย์จะมองย้อนกลับไปในอดีต สัก 2,000 ปี ความจริงแล้วอุซาคเนย์มีปฏิสัมพันธ์กับจีนเป็นเวลายาวนาน

การปฏิสัมพันธ์กับญี่ปุ่นอาจจะเป็นเวลาประมาณ 600 กว่าปี แต่ ปฏิสัมพันธ์กับจีนนั้น เป็นเวลาเกือบๆ หลายพันปีทีเดียว

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์บอกว่า มีการติดต่อกับราชวงศ์ฮั่น ซึ่งราชวงศ์ฮั่นก็เป็นยุคที่จีนไปติดต่อกับโลกภายนอกค่อนข้างจะมาก

ไปติดต่อกทางบกโดยเดินทางตามเส้นทางแพรไหมสู่อาณาจักรโรมัน แล้วก็ไปติดต่อกทางทะเลโดยอาศัยลมสินค้าเข้ามาในบริเวณอุซาคเนย์

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีบันทึกของราชทูตจีน ของนักเดิน เรือของจีนเกี่ยวกับอาณาจักรฟูนันในสมัยโบราณ อาณาจักรเจนละ อาณา จักรต่อหลอปอดี้หรือทวารวดี หลอหู่ หรือละโว้ หรือเสียน ซึ่งครั้งหนึ่ง นักประวัติศาสตร์เคยเชื่อว่าเป็นชิวไฮทัย (ปัจจุบันมีข้อสันนิษฐานใหม่ว่าเสียน คือสุพรรณบุรี) ต่างๆ เหล่านี้รวมทั้งการเดินทางเรือของเจิ้งเหอ หรือหม่าซันป้อ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เพราะฉะนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุซาคเนย์กับ จีนมีมาเป็นเวลายาวนาน และเป็นปฏิสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ

ถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่า อุซาคเนย์ได้มีปฏิสัมพันธ์กับระบบ ระหว่างประเทศของมหาอำนาจนอกภูมิภาค (Extra Regional Power) อยู่ 3 ระบบด้วยกัน

ระบบแรกก็เป็นระบบบรรณาการของจีน ซึ่งมีมาตั้งแต่ประมาณปี 1643/1100 ถึงประมาณปี 2393/1850 ถึงยุคสงครามฝิ่น

ระบบที่ 2 ก็เป็นระบบอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกประมาณ

ปี 2143/1600 ถึงปี 2488/1945

ระบบที่ 3 ก็คือ ระบบร่วมวงศ์ไพบูลย์มหาเอเชียบูรพาของญี่ปุ่น หรือดอกเบญจมาศ ระยะสั้นๆ ระหว่างปี 2483/1940 ถึงปี 2488/1945

นี่คือระบบระหว่างประเทศ International System ที่อุษาคเนย์เผชิญ แล้วก็พยายามจะจัดการในช่วงระยะเวลา 2,000 กว่าปี ที่อุษาคเนย์ต้องไปปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจนอกภูมิภาค

ระบบแรกก็คือ ระบบบรรณาการ เป็นระบบที่จีนใช้กับบรรดาประเทศต่างๆ ซึ่งรวมทั้งอุษาคเนย์ของเราด้วย เป็นระบบที่จีนถือว่าตนเองเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ประเทศรอบๆ จะต้องเข้ามา เหมือนที่อาจารย์วรศักดิ์ได้พูดเอาไว้เมื่อสักครู่

ก็คือ ต้องมาสวามิภักดิ์ ยอมรับในอำนาจของจีน แล้วจีนก็จะให้สิ่งดีๆ ต่างๆ ที่จีนมีในอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นครษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็การเมืองหรืออื่นๆ

อุษาคเนย์ยอมรับอำนาจของจีน ถ้าจะว่าไปแล้ว จีนก็ใช้อำนาจที่เราเรียกว่า Soft Power กับอุษาคเนย์อย่างมากทีเดียวในช่วงนี้

Hard Power ที่จีนใช้ก็อาจจะมีที่เป็นหลักฐานให้เราเห็น ก็คือราชวงศ์หยวน ส่งกองทัพเข้ามารบกับอาณาจักรพุกาม และอาณาจักรพุกามก็ล่มสลายไป แต่หลังจากนั้นแล้วก็ไม่ม่หลักฐานมากนักเกี่ยวกับการใช้กำลังทางทหารของจีน

ในขณะที่ตะวันตก เมื่อตะวันตกแผ่อิทธิพลเข้ามา ผมถือว่าเป็น Clash of Civilization ในสมัยโบราณระหว่างอารยธรรมของจีนที่ใช้ระบบบรรณาการ กับอารยธรรมของตะวันตกซึ่งใช้การทูตเรือปืน (Gunboat Diplomacy)

ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า อังกฤษส่งเรือปืนเข้ามาในกลุ่มแม่น้ำอิระวดี เข้ามาถึงมณฑลทะเลย์ และแล้วราชวงศ์คองบองก็หมดอำนาจไป

ฝรั่งเศสก็ส่งเรือปืนเข้ามาในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาด้วยเช่นเดียวกัน แต่ก็โชคที่สยามสามารถที่จะรักษาเอกราชเอาไว้ได้ในระดับหนึ่ง แม้ต้องสูญเสียดินแดนไป

นี่ก็คือระบบอาณานิคมตะวันตก ซึ่งอุษาคเนย์จะต้องเผชิญ และหลายประเทศ หลายดินแดน หลายชุมชนทางการเมือง ก็ตกเป็นอาณา

นิคมของตะวันตกในช่วงเวลาดังกล่าว

ในปี 2483/1940 ญี่ปุ่น ซึ่งมีการพัฒนาและปรับตัวเองอย่างมาก และก็พยายามที่จะโค่นล้มอิทธิพลของอาณานิคมตะวันตก มาจัดตั้งวงศ์ไพบูลย์มหาเอเชียบูรพาขึ้นมา ใช้อำนาจทางทหารแผ่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้

แต่ก็ในช่วงระยะเวลาสั้น ในปี 2488/1945 ญี่ปุ่นก็หมดอำนาจไป อันเป็นผลมาจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เสร็จสิ้นลง หลังจากระเบิดปรมาณู 2 ลูกที่ตกลงที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ

อุษาคเนย์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ไม่เพียงแต่จะเป็นภูมิภาคที่เต็มไปด้วยขบวนการชาตินิยมในแต่ละประเทศที่มุ่งปลดแอกจากความเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกและประกาศตัวเป็นเอกราช ยังเป็นภูมิภาคแห่งการเผชิญหน้าของสงครามเย็นระหว่างโลกเสรีที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และโลกคอมมิวนิสต์ที่มีจีนและสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ สหรัฐอเมริการ่วมกับอังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย ร่วมกันลงนามในสัญญามะนิลา (Manila Pact) เมื่อวันที่ 8 กันยายนปี 2487/1954 ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อสถาปนาองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization) หรือ SEATO โดยบรรดาสมาชิกขององค์การนี้จะต้องร่วมมือกันดำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคง โดยหากดินแดนประเทศใดถูกรุกรานจากการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ ประเทศภาคีสมาชิกจะปฏิบัติภารกิจป้องกันอันตรายร่วมกัน แต่ SEATO ก็ประสบความล้มเหลวในการแทรกแซงความขัดแย้งในลาวและเวียดนามในที่สุด ในปี 2520/1977 ก็ต้องยุบเลิกไป แม้การเมืองโลกจะเปลี่ยนไป แต่สหรัฐอเมริกาก็ยังมองเห็นความสำคัญของความมั่นคงในภูมิภาคนี้ จึงได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาความตกลงทางทหารกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ในปี 2527/1984 ในชื่อว่า ANZUS (Australia New Zealand United States Security Treaty) นี่ก็คือระบบความมั่นคงในอุษาคเนย์

ในปัจจุบันนี้ อุษาคเนย์กำลังจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ระบบ Hub-and-Spoke ของสหรัฐอเมริกาเอง กำลังถูกท้าทายจากจีน จีนทำอย่างไร

ในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา จีนได้รับการยอมรับอย่างมากจากประเทศในอนุภาคเนย์ ทั้งๆ ที่ในปี 2538/1995 เกิดกรณี Mischief Reef คือการที่จีนไปสร้างแท่งอยู่บนเกาะเล็กๆ ซึ่งทั้งจีนและฟิลิปปินส์อ้างอำนาจอภะนัชื่อ Mischief ซึ่งอาจจะแปลได้ว่าเกาะอันธพาล

ผมคิดว่า มันมีอะไรที่ทำให้เราเข้าใจอยู่พอสมควร การที่จีนไปสร้างแท่งเงินอยู่ที่นั่น ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจีนกับอนุภาคเนย์

จีนตระหนักดีว่าการใช้กำลังทหารนั้นจะทำให้ภาพพจน์ของจีนเลวร้ายลงไปยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง จีนจึงปรับเปลี่ยนมาใช้ Soft Power มากยิ่งขึ้น ซึ่งบางคนใช้คำว่า เป็น Charm Offensive

Charm offensive คือการใช้เสน่ห์ของจีน ทำอย่างโรละ ผมมองว่าจีนใช้วิธีการหลายประการในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา จนทำให้จีนได้รับการยอมรับ

ประการแรกจีนประกาศหลักการนโยบายความมั่นคงของจีน New Security Concept นั่นก็คือความมั่นคงของจีนนั้นไม่ใช่เป็นความมั่นคงทางการทหารแต่เป็นความมั่นคงที่มีบริบททางเศรษฐกิจและทางด้านสังคม อีกทั้งจะต้องเป็นความมั่นคงที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างกัน การนำเสนอหลักการนี้ทำให้เป็นที่ยอมรับเพิ่มมากขึ้นในอนุภาคเนย์

ประการที่สอง จีนทำความตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ซึ่งทำความตกลงกับไทยในปี 2542/1999 และกับทุกประเทศในอนุภาคเนย์

ประการที่สาม จีนยังมีบทบาทร่วมมือในทางด้านพหุภาคีกับหลายๆ ประเทศ และยังยอมรับหลักการสำคัญของอาเซียน ก็คือหลักการว่า ถ้ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น เราจะเจรจาแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี

ก็คือการที่จีนยอมรับ (ภาคยานุวัติ) Treaty of Amity and Co-operation กับอาเซียน รวมทั้งมีการตกลงสร้างกลไกหลายๆ อย่างกับอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือกันในด้านของ Non-traditional Security Issues ต่างๆ

การที่จีนเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับอาเซียนในลักษณะดังกล่าว ทำให้อาเซียนยอมรับกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากสหรัฐอเมริกาใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาหลังเหตุการณ์ตึกเวิลด์เทรดถูกถล่ม

(11 กันยายน 2544/2001) ทำให้สหรัฐอเมริกาถูกวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้าง
จะมากทีเดียว

สิ่งที่อุซาคเนย์ไม่ต้องการ ผมก็คิดว่าก็คือไม่ต้องการเห็นภูมิภาคนี้
ถูกรอบงำโดยมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นจีนหรือสหรัฐ
อเมริกา

แต่ในขณะเดียวกัน อุซาคเนย์ก็ไม่ต้องการที่จะเห็นภูมิภาคนี้เป็น
เวทีการแข่งขันกันระหว่างมหาอำนาจ 2 ขั้ว ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน
หรือว่าระหว่างญี่ปุ่นกับจีนเอง

แต่สิ่งที่อุซาคเนย์ต้องการ ก็คือ ต้องการให้ภูมิภาคนี้เป็นภูมิภาค
เปิด ที่มหาอำนาจต่างๆ สามารถที่จะเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับอุซาคเนย์ได้
นั่นก็คืออุซาคเนย์ต้องการที่จะนำเสนอนโยบาย Balanced Engagement

คำว่า Balanced Engagement ก็คือ มีปฏิสัมพันธ์อย่างสมดุล
กับมหาอำนาจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนอกอินทรีซึ่งอาจจะอ่อนแรงลงไปเรื่อยๆ
หรือจะเป็นมังกรซึ่งดูจะกำลังทะยานขึ้น หรือจะเป็นโค ซึ่งกำลังฮึกเหิมขึ้น
มาในปัจจุบัน หรือแม้แต่จะเป็นนกกระเรียน

ผมคิดว่า อุซาคเนย์ ณ วันนี้ เราไม่ใช่หุ่นไล่กาเพียงตัวเดียว แต่
เป็นหุ่นไล่กาที่ร่วมมือกันภายใต้กรอบอาเซียน และก็พยายามจะสร้างกล
ไกหลายๆ อย่างเพื่อให้ภูมิภาคนี้มีปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจนอกภูมิภาค
อย่างสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่สันติภาพ แล้วก็สันติสุขในภูมิภาคนี้ (เสียง
ปรบมือ)

พิภพ :

ขอบคุณอาจารย์จุลชีพ พวกเราได้เห็นภาพที่อาจารย์จุลชีพได้ไล่
เรียงจากเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เป็นเงื่อนไขของการเติบโตของจีนใน
ช่วง 29 ปีที่ผ่านมา การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานซึ่งดึงดูดการลงทุนจาก
นักลงทุนหลายชาติเข้ามา ทำให้จีนนั้นมีสถานะเป็นเสมือนโรงงานของโลก
ได้เปรียบดุลการค้ามากมาย

แล้วที่น่าสนใจที่ได้ฟังอาจารย์จุลชีพพูดถึงการจัดระบบการ
สืบทอดในหมู่ผู้นำจีนตั้งแต่วันที่ 1 จนถึงวันที่ 5 ซึ่งแสดงว่าจีนได้ทำ
เรื่องนี้มานานแล้ว

ในภาคบริหารธุรกิจของโลกตะวันตกนั้น เราเพิ่งจะมาตื่นต้นต้นกับเรื่อง Succession Plan ที่ว่าด้วยการจัดวางโครงสร้างในการเลือกผู้บริหารให้สืบทอดอำนาจกันไป ซึ่งเรื่องนี้ของจีนก็น่าสนใจมาก

และอาจารย์จุลชีพก็ทำให้เราได้เห็นว่าการเติบโตของจีนนั้น ก็มีปัญหาติดตามมามากมายในหลายประการ

ผมคิดว่าวิทยากร 2 ท่านที่พูดผ่านมาแล้ว ทำให้เราได้เห็นภาพอาจารย์วิโรจน์นั้น สไลด์การพูด เราอาจจะเห็นเสมือนภาพวาดที่เห็นความสัมพันธ์มันงมกรกับเบญจมาศที่สีสันสดีใสกระจ่างชัด มาถึงอาจารย์จุลชีพที่เป็นเสมือนหนังสือที่อัดแน่นด้วยข้อมูลและบทวิเคราะห์ที่มีข้อมูลค่อนข้างมาก

คราวนี้ก็มาถึงอาจารย์หนุ่มข้างๆ ผม เป็นนักวิชาการไฟแรง ก็จะผสมผสานทั้งภาพและข้อมูลให้ท่านได้เห็น

คราวนี้เราจะขยับจากจีนมาฝั่งญี่ปุ่นดูบ้าง อาจารย์มีเรื่องที่เคยค่อนข้างชัดเจน จั่วหัวไว้ว่าเป็นเบญจมาศกับราชพฤกษ์ เรียนเชิญท่านอาจารย์กิตติได้เลย

กิตติ ประเสริฐสุข :

ขอบพระคุณ ของผมอาจจะเหมือนกับหนังสือพิมพ์หัวสีก็ได้ ไม่แนใจ ลองดู

หัวข้อก็คือ เบญจมาศ ราชพฤกษ์กับอุษาคเนย์ ราชพฤกษ์ก็เป็นตัวแทนของไทยนั่นเอง ขอเริ่มเลย หัวข้อบรรยายนั้นมียุหลายหัวข้อ แต่วันนี้ต้องรวบรัดนิดหนึ่งเพราะว่าเวลามีจำกัด

ผมตั้งคำถามไว้ว่า ทำไมญี่ปุ่นจึงสำคัญต่อไทย ส่วนประวัติความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นนั้น อาจจะต้องขอข้ามไปเนื่องจากมีข้อมูลอยู่ในหนังสือข้อมูลและลำดับเหตุการณ์ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น คิดว่าทุกท่านมีหนังสือเล่มนี้แล้ว ท่านจะดูได้จากเล่มนี้

ประเด็นต่อไป อุษาคเนย์สำคัญต่อญี่ปุ่นอย่างไร ญี่ปุ่นมีอิทธิพลต่ออุษาคเนย์อย่างไร

หัวข้อสุดท้าย ก็จะเป็นเรื่องของสู่ศตวรรษที่ 21 ว่า ไทยกับญี่ปุ่น หรือว่าญี่ปุ่นกับอุษาคเนย์ จะเป็นหุ้นส่วนกันหรืออย่างไร เพราะญี่ปุ่นจะ

พูดเสมอว่าจะเป็นหุ้นส่วนกับไทย หุ้นส่วนกับอุซาคเนย์ แล้วก็ตัวแทนหนึ่งในเรื่องขอความเป็นหุ้นส่วนก็คือเรื่องของ JTEPA หรือความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

เริ่มประเด็นแรกก่อน อุซาคเนย์มีความสำคัญต่อญี่ปุ่นอย่างไร ผมมองว่าอุซาคเนย์มักจะเป็นคำตอบให้กับญี่ปุ่นในยามที่ญี่ปุ่นประสบปัญหา อุซาคเนย์มักจะเป็นตัวแทน มาแทนที่จีนเพื่อที่ญี่ปุ่นจะสามารถแก้ปัญหาของตนได้

ในยุคของสงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามมหาเอเชียบูรพานั้น เมื่อญี่ปุ่นบุกเข้าไปในจีนอย่างที่อาจารย์วิโรจน์ได้เรียนแล้ว แต่ว่าญี่ปุ่นก็ไม่สามารถกู้ชัยชนะอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในจีนได้

ในที่สุดญี่ปุ่นก็หันเหมาทางอุซาคเนย์ เพื่อมาหาแหล่งวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นยางพารา น้ำมัน ข้าว ไม้ ดีบุก

ญี่ปุ่นก็บุกมาทางอุซาคเนย์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อที่จะทดแทนจีนในลักษณะหนึ่งในการเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อใช้ต่อสู้ในสงครามโลก

ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อจีนเป็นคอมมิวนิสต์ไปแล้ว ญี่ปุ่นก็ไม่สามารถเข้าไปในจีนได้ สหรัฐอเมริกาจึงสนับสนุนให้ญี่ปุ่นกลับเข้ามาในอุซาคเนย์อีกครั้ง เพื่อมาหาแหล่งวัตถุดิบ และเป็นตลาดระบายสินค้าของญี่ปุ่นด้วย อุซาคเนย์จึงนับว่าเป็นคำตอบให้กับญี่ปุ่น

อีกครั้งหนึ่งซึ่งเป็นครั้งสำคัญในปี 2528/1985 คือเมื่อประมาณ 22 ปีที่แล้ว ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการส่งออก ค่าขายได้ดุลการค้าไปทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศตะวันตกก็ยิ่งขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น

สหรัฐอเมริกาที่มีความไม่พอใจต่อญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก จึงได้ทำการบีบญี่ปุ่นให้เพิ่มค่าเงินเยน

สหรัฐอเมริกาเห็นว่า ค่าเงินเยนของญี่ปุ่นถูกกว่าความเป็นจริง ทำให้ญี่ปุ่นสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากกว่าที่ควรจะเป็น

เหตุการณ์คล้ายในช่วงปัจจุบันนี้ที่สหรัฐอเมริกากำลังบีบจีนอยู่ ให้จีนเพิ่มค่าเงินหยวน เพราะว่าจีนส่งออกไปสหรัฐอเมริกาได้มากเกินไป

เมื่อเงินเยนแข็งค่าขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แข็งค่าขึ้น 20-30 เปอร์เซ็นต์ทีเดียว ญี่ปุ่นต้องหาทางออก ต้องแก้ปัญหา ต้องลดต้นทุนในการผลิต

สิ่งที่ญี่ปุ่นทำก็คือต้องย้ายฐานการผลิต อุตสาหกรรมจึงเป็นคำตอบให้กับญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง ญี่ปุ่นก็ย้ายฐานการผลิตเข้ามาในอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งหลายท่านคงมีประสบการณ์ มีชีวิตอยู่ในช่วงนั้น ช่วงปลายทศวรรษ 80 ในปี 2529/1986-2532/1989 มีการลงทุนจากญี่ปุ่นอย่างขนานใหญ่

ในปัจจุบันถ้าท่านไปตามนิคมอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ก็เป็นโรงงานของญี่ปุ่น ซึ่งการลงทุนของญี่ปุ่นนั้น ก็มีส่วนช่วย มีส่วนเอื้ออำนวยให้เศรษฐกิจไทยได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาในยุคนั้น

ในยุคหลังสงครามเย็น ก็เป็นอีกครั้งที่อุตสาหกรรมให้คำตอบแก่ญี่ปุ่นในเรื่องบทบาททางด้านความมั่นคง

ญี่ปุ่นนั้นถูกจำกัดบทบาทด้านความมั่นคงด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ญี่ปุ่นไม่สามารถใช้กำลังในการแก้ไขข้อพิพาท ในรัฐธรรมนูญปี 2490/1947 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ญี่ปุ่นสละสิทธิ์ในการใช้กำลัง

เพราะฉะนั้นตามเนื้อความในรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นไม่สามารถมีทหารได้ แต่ในที่สุดก็มี แต่ใช้ชื่อว่า กองกำลังป้องกันตนเอง

ในยุคหลังสงครามเย็น ญี่ปุ่นก็ถูกโจมตีจากสหรัฐอเมริกา ว่าไม่มีบทบาทด้านความมั่นคงในสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ 1 ในสงครามอิรัก ครั้งแรกในปี 2533/1990-2534/1991 ทางสหรัฐอเมริกาต้องการให้ญี่ปุ่นไปช่วย แต่ญี่ปุ่นก็ส่งแต่เงินไปช่วย ก็ถูกโจมตีว่าเป็นการทูตสมมุติ คือเซ็นเช็คให้อย่างเดียว เสียเงิน ไม่ยอมเสียเลือดเสียเนื้อ

ญี่ปุ่นก็รู้สึกเก็บกด รู้สึกว่าถูกโจมตีมากเกินไป จะทำอย่างไรดี ตัวเองก็เป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลก น่าจะมีบทบาทให้สมเกียรติภูมิของประเทศ ก็ต้องการเพิ่มบทบาททางด้านความมั่นคง

บังเอิญในอุตสาหกรรมก็มีขบวนการสันติภาพกัมพูชาขึ้นมา ในยุคต้นทศวรรษ 1990 ญี่ปุ่นจึงเข้าไปมีบทบาทในกัมพูชามือหนึ่งกับเป็นสถานที่ที่ญี่ปุ่นทดสอบได้ว่า ตัวเองจะมีบทบาทด้านความมั่นคงได้ไหม

ญี่ปุ่นได้ส่งทหาร หรือที่เรียกว่า กองกำลังป้องกันตนเอง ออกนอกประเทศเป็นครั้งแรกในปี 2536/1993 มาที่กัมพูชา ในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของกัมพูชามายาใต้องค์กรสหประชาชาติที่เรียกว่า PKO

(Peace Keeping Operation)

ซึ่งญี่ปุ่นมีบทบาทอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินบูรณะปฏิบัติการรักษาสันติภาพ
กันมุงชวา ในการดูแลกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งการดูแลรักษาสันติภาพ
PKO

นั่นก็เป็นบทบาทสำคัญของญี่ปุ่นซึ่งอุซาคเนย์ก็ได้ให้ที่ให้ทางให้คำ
ตอบแก่ญี่ปุ่นในการมีบทบาทของญี่ปุ่น

แล้วทำไมญี่ปุ่นจึงสำคัญต่อไทย ประเด็นแรกเลยก็คือ ญี่ปุ่นมี
ขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกมาตั้งแต่ปี 2511/1968 เมื่อ
ประมาณเกือบ 40 ปีที่แล้ว ญี่ปุ่นสามารถแข่งเยอรมันขึ้นเป็นมหาอำนาจ
อันดับ 2 ของโลก เพียงเป็นรองจากสหรัฐฯ เท่านั้น

ในปัจจุบันถ้าเราจะรวมขนาดเศรษฐกิจของญี่ปุ่น หมายถึงว่า ถ้า
จะนับประเทศในเอเชีย ว่าประเทศไหนจะสู้กับญี่ปุ่น

ต่อให้จีนรวมกับสาธารณรัฐเกาหลีหรือเรานิยมเรียกว่าเกาหลีได้
รวมกับอุซาคเนย์ด้วย ขนาดเศรษฐกิจก็ยังไม่เท่าญี่ปุ่น

ขนาดเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีใต้ เท่ากับเกาะคิวชูเกาะเดียว
ของญี่ปุ่น

เศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น เท่ากับจังหวัดเดียวของญี่ปุ่นเท่า
นั่นเอง คือจังหวัดชิลีโอกะ ญี่ปุ่นมีประมาณ 43 จังหวัด ของเราเท่ากับ
จังหวัดเดียวของเขาเอง

ชิลีโอกะก็เป็นจังหวัดที่มีภูเขาไฟฟูจิ มีไรซาเยอะ มีออนเซ็น มี
บ่อน้ำร้อน และมีโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

นอกจากนั้นญี่ปุ่นก็เป็นคู่ค้าสำคัญอันดับ 1 ของไทย สหรัฐอเมริกา
แม้จะเป็นแหล่งส่งออกอันดับหนึ่ง แต่ญี่ปุ่นก็เป็นแหล่งส่งออกอันดับสอง
ส่วนแหล่งนำเข้านั้น ไทยเราเป็นแหล่งนำเข้าจากญี่ปุ่นมากที่สุด

ผมจะให้ดูเรื่องการค้า ตารางนี้ในปี 2547/2004 ตัวเลขเรานำเข้า
จากญี่ปุ่นถึง 22,000 ล้านเหรียญ US ส่งออกไป 13,000 รวมกันแล้วก็
คือประมาณ 35,000 ล้านเหรียญ US ซึ่งจะมากกว่ามูลค่าการค้ากับ
สหรัฐอเมริกา และมากกว่ามูลค่าการค้ากับจีน

แต่ในขณะเดียวกันเราก็ยังขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นมาโดยตลอดนะ
ตารางที่บคือการค้านำเข้า ตารางที่สคือการค้าส่งออก เราขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น

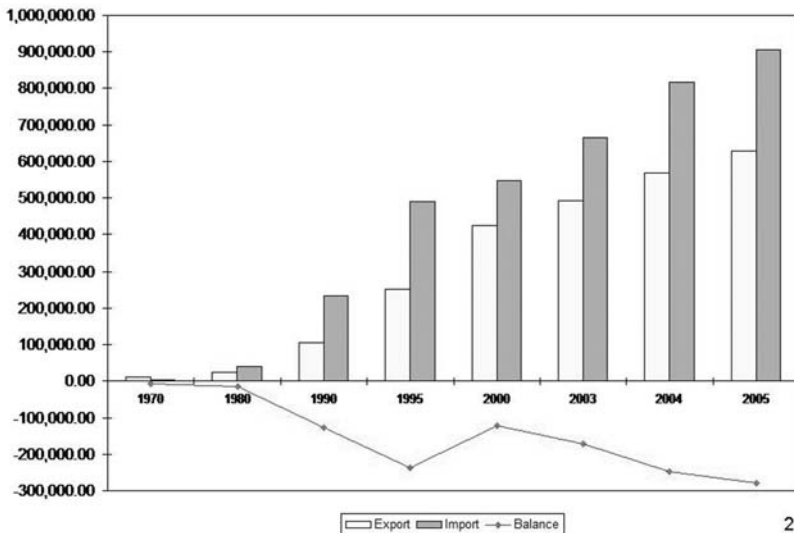
ประเทศคู่ค้าสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยในปี 2004

(Million US\$)

Thailand			
Export		Import	
Partner	Value	Partner	Value
U.S.A.	15,506	Japan	22,501
Japan	13,503	China	6,503
China	7,103	U.S.A.	7,285
Singapore	7,014	Malaysia	5,529
Malaysia	5,296	Singapore	4,161
Hong Kong	4,941	Taiwan	3,984
Indonesia	3,210	U.A.E	3,812
U.K.	3,025	S. Korea	3,589
Taiwan	2,599	Germany	2,841
Netherlands	2,589	Saudi Arabia	2,363

Source: www.asean.or.jp

Thailand's Trade Balance with Japan

20

มาอย่างต่อเนื่อง แม้แต่ในปัจจุบัน

การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย ญี่ปุ่นเป็นผู้ลงทุนสูงสุดในประเทศไทยมาโดยตลอด

ตัวเลขนี้เป็นข้อมูลช่วง 20 ปี คือปี 2528/1985-2548/2005 ญี่ปุ่นนำโด่งมาเลย อันดับ 2 คือสหรัฐฯ อันดับ 3 คือไต้หวัน อันดับ 4 คือสิงคโปร์ เสียหายที่ตัวเลขนี้รวบรวมถึงปี 2548/2005 ถ้าถึง 2549/2006 ตัวเลขสิงคโปร์คงมากกว่านี้ เสียหายไม่ได้เก็บ แล้วจะเก็บในโอกาสต่อไป

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ลงทุนในประเทศไทยมากที่สุด และชาวญี่ปุ่นก็มาเที่ยวในประเทศไทยมากเป็นอันดับ 2 มูลค่าการลงทุนของญี่ปุ่นนี้กว่าครึ่งคือการลงทุนโดยตรงในประเทศไทย โดยลงทุนตั้งบริษัท ตั้งโรงงานสาขาจากญี่ปุ่น

การเติบโตของ GDP ของไทยที่เห็นเป็นกราฟแท่งเทียบกับมูลค่าการลงทุนของญี่ปุ่นที่เห็นเป็นกราฟแท่งสี่ ก็จะค่อนข้างสัมพันธ์กัน หรือว่ามักจะไปด้วยกัน เพราะฉะนั้นญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อไทย

นอกจากนั้นในเรื่องของการจ้างงาน ในปี 2531/1988 เมื่อญี่ปุ่นเริ่มมาลงทุนขนาดใหญ่ ช่วงแรกตัวเลขการจ้างงานคนไทยอยู่ที่ประมาณ 100,000 คน เวลาผ่านไปในปี 2544/2001 ประมาณ 13 ปี ตัวเลขพุ่งขึ้นไป 3 เท่ากว่า คือประมาณ 330,000 คน คือได้รับการจ้างงานอยู่ในบริษัทญี่ปุ่น

ถ้านับตัวเลขครอบครัวคุณเข้าไป ก็เรียกว่า ประชากรไทยสักล้านคนได้ ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและการลงทุนของญี่ปุ่น ตัวเลขนี้ค่อนข้างจะเก็บยากนิดหนึ่ง เลยไม่ได้ตัวเลขที่ล่าสุดเท่าไร

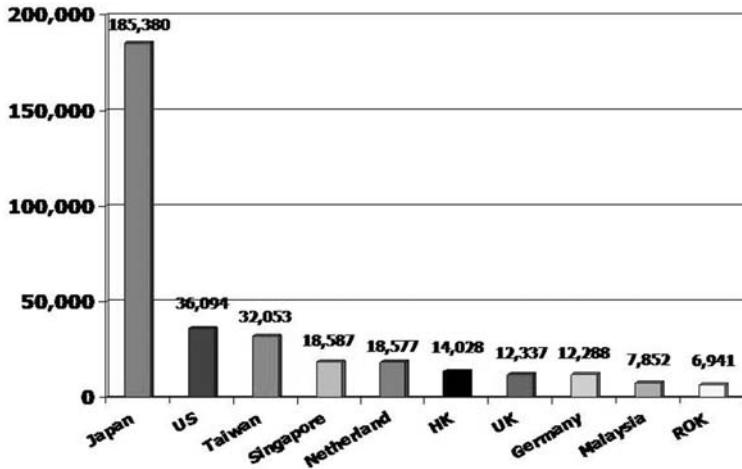
นอกจากนั้นไทยในช่วงที่ผ่านมาก็มุ่งทำ FTA เพื่อหวังเจาะตลาดญี่ปุ่น

นอกจากนั้นในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งหลายก็ถูกล้อมรอบไปด้วยอิทธิพลวัฒนธรรมสมัยใหม่หรือวัฒนธรรมสมัยนิยมหรือเรียกว่า Pop Culture ของญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นอาหารญี่ปุ่น คาเฟ่โอเกะ หรือว่าชาเขียว

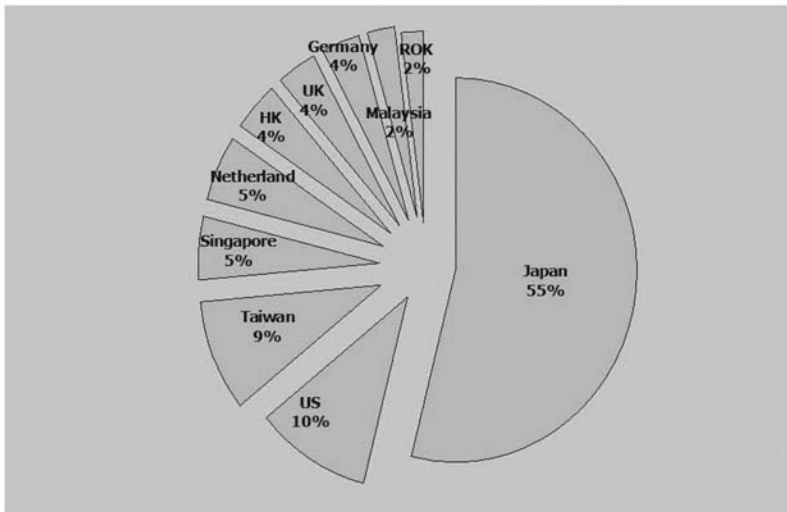
ชาเขียวนี่เราจะนำไปผสมในทุกอย่าง ไม่ว่าจะยาสีฟัน แป้ง ผ่าอนามัยของคุณสุภาพสตรี และรู้สึกว่าจะมีสีในถุงยางอนามัยด้วย ในช่วงหลังนะ (เสียงหัวเราะ) มีสีในทุกอย่างเลย นับว่าเราได้อิทธิพลของ

Accumulated Foreign Investment in Thailand 1985-2005

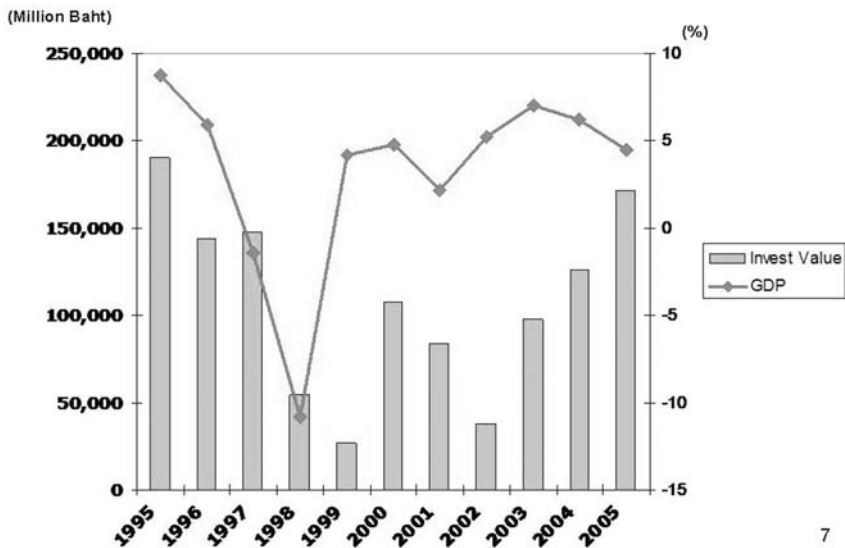
(Million Baht)

Accumulated Foreign Investment in Thailand 1985-2005 (%)

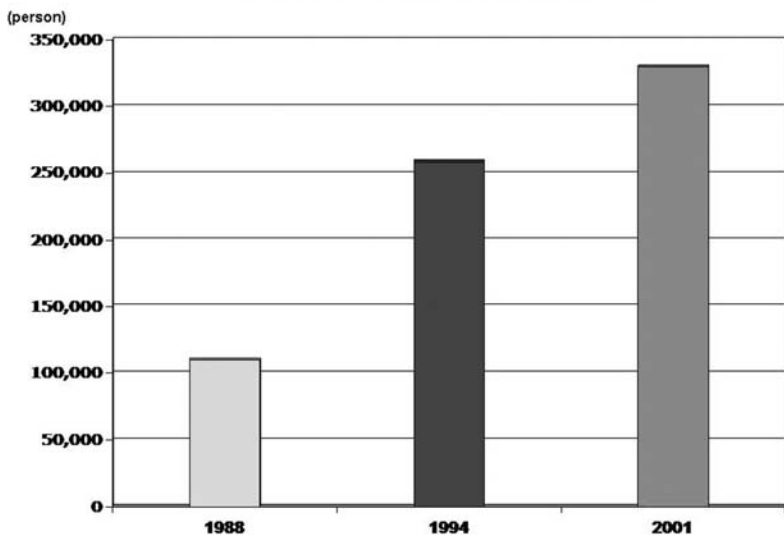

GDP and Japan Investment in Thailand 1995-2005

7

Thai Employment in Japanese Company

8

ญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก

และในปีนี้ 2550/2007 ครบรอบ 120 ปี ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น แต่ที่จริงแล้วเรามีความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นมา 600 กว่าปีแล้ว

ซึ่งมีหนังสือซึ่งอาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ ได้จัดทำขึ้นเมื่อวาระที่ไทยกับญี่ปุ่นครบรอบความสัมพันธ์ครบ 100 ปี เมื่อ 20 ปีที่แล้ว ซึ่งมีเนื้อหารายละเอียดที่น่าสนใจมาก อาจารย์อิมิอิ จากญี่ปุ่นเป็นผู้เขียน เรามีความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว

ความสัมพันธ์ของไทยกับญี่ปุ่นนั้น ในทุกช่วง 10 ปีจะมีพัฒนาการที่น่าสนใจ

ลองดูในช่วง 40-50 ปีที่ผ่านมา ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จริงๆ แล้วไทย แม้จะมีปฏิสัมพันธ์กับญี่ปุ่น มีการค้าขายกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนตั้งแต่ยุค 2503/1960

แต่ก็ยังน้อยอยู่ถ้าเทียบกับยุคหลัง Plaza Accord หรือข้อตกลง Plaza ที่ได้กล่าวไป เรามีปัญหาเกี่ยวกับญี่ปุ่นมาอย่างต่อเนื่องในยุคทศวรรษ 1960, 1970 ปัญหาหลักๆ จะมีอยู่ 3 ประเด็น

ประเด็นแรก คือไทยจะขาดดุลการค้าจำนวนมหาศาลต่อญี่ปุ่น ในปัจจุบันไทยก็ยังขาดดุลอยู่ ยังไม่ได้เกินดุลญี่ปุ่น

ประเด็นที่ 2 ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการที่เป็นเงินกู้ หรือเงินให้เปล่า หรือที่เรียกกันว่า ODA จากญี่ปุ่นนั้น จะถูกโจมตีว่ามักจะเป็นไปเพื่อการอำนวยความสะดวกให้ภาครัฐกิจของญี่ปุ่น บริษัทก่อสร้างของญี่ปุ่นมักจะได้ประมูลงานไป และต้องใช้วัสดุของญี่ปุ่น กลายเป็นต้องพึ่งพิงญี่ปุ่นหนักขึ้นไปอีก

ประเด็นที่ 3 ญี่ปุ่นไม่ยอมมถายทอดเทคโนโลยีให้ไทย รวมทั้งไม่แต่งตั้งคนไทยขึ้นเป็นผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น จนนำไปสู่การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นโดยนิต นักศึกษา ในปี 2515/1972, 2517/1974

ในการเดินทางเยือนไทยและประเทศในอนุภาคนธ์ของนายกรัฐมนตรีทานากะ ในปี 2517/1974 ก็ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น ก็คือ ถูกประท้วงโดยนิตนักศึกษาระหว่างต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น มีการทุบตี ทุบสินค้าของญี่ปุ่น ที่ห้างไดมารู ที่ประตูน้ำ ตอนนั้นย้ายไปแล้ว ทำให้ญี่ปุ่นต้องปรับท่าทีและบทบาทกับไทยและกับอนุภาคนธ์

ก็คือในปี 2520/1977 ญี่ปุ่นต้องปรับท่าที่เสนอหลักการฟูกูตะหรือ Fukuda Doctrine ชื่อคุ้นๆ ไซโหม นายกรัฐมนตรีปัจจุบันก็ชื่อฟูกูตะ คุ้นๆ ไซโหม คนนี้เป็นพ่อของเขา ประกาศหลักการเมื่อ 30 ปีที่แล้ว โดยมีหัวใจสำคัญ 3 ประเด็น ก็คือว่า

หนึ่ง ญี่ปุ่นจะไม่เป็นมหาอำนาจทางทหารอีกแล้ว สอง จะมีความสัมพันธ์กับอนุภาคเนย์มากไปกว่าแค่การค้าขาย จะมีนโยบายใจถึงใจ มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โครงการเรือเยวชน โครงการแลกเปลี่ยนเยวชนก็เริ่มขึ้นในยุคนั้นนั่นเองรวมทั้งการตั้งมูลนิธิญี่ปุ่นด้วย แล้วญี่ปุ่นก็บอกว่า จะเป็น Equal Partnership คือเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน

ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น มีพัฒนาการทุกๆ 10 ปี ดังที่ผมบอกไป ปี 2520/1977 มีหลักการฟูกูตะ ปี 2530/1987 มีการลงทุนอย่างขนานใหญ่จากญี่ปุ่น หลังช็อคกลาง Plaza ดังที่กล่าวไป

ในปี 2540/1997 เราประสบปัญหาเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ญี่ปุ่นก็ช่วยเหลือประเทศในอนุภาคเนย์ที่ประสบวิกฤติ โดยเฉพาะไทยซึ่งเป็นต้นเรื่อง ก็คือนางบิมาชาว่าเข้ามาให้เรา ก็เป็นทั้งเงินกู้และเงินให้เปล่าส่วนหนึ่ง เพื่อมากระตุ้นเศรษฐกิจ

ในปี 2550/2007 เราเพิ่งลงนามช็อคกลาง JTEPA หรือความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็คือ FTA นั่นเอง เมื่อเดือนเมษายน (2550) แล้วก็ช็อคกลางนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายนที่ผ่านมาเอง (2550)

เพราะฉะนั้น ทุกช่วง 10 ปี เราจะมีเหตุการณ์สำคัญๆ ในความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น และในปี 2560/2017 ก็เป็นที่น่าสนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น ก็เป็นที่น่าติดตามกันต่อไป ผมคิดว่าจะจบรอบนี้เพียงเท่านี้ เดี่ยวถ้ามีอีกรอบ ก็จะขอคุยใหม่ ขอขอบคุณ (เสียงปรบมือ)

พิภพ :

ขอบคุณท่านอาจารย์ ดร.กิตติ เหม ผมว่าภาพสุดท้ายนี้น่าสนใจมาก จากฟูกูตะ มา Plaza มาบิมาชาว่า มา JTEPA ก็ทำให้เราเห็นภาพได้ชัด อันนี้ถ้าเปรียบก็คงไม่ใช่หนังสือพิมพ์หัวสี แต่เป็นแมกกาซีนที่มีสีสัน ข้อมูลที่น่าสนใจทีเดียว

ตอนนี้ขอกลับไปท้ออาจารย์วิโรจน์ รอบนี้แต่ละท่านจะมีเวลาประมาณ

3-4 นาที เพื่อที่จะได้มีเวลาสรุปในช่วงท้าย ผู้ใดมีข้อสงสัยก็เชิญพูดคุยกับวิทยากรของเราในระหว่างอาหารกลางวันได้

อาจารย์วิโรจน์ ในช่วงต้นได้ทิ้งประเด็นที่สำคัญไว้เรื่องหนึ่ง ก็คือ เรื่องที่พอมั่งกรก็ใหญ่ เบญจมาศก็ใหญ่ ต่อไปอาจารย์จะสรุปให้เราเห็นว่าแล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป

วิโรจน์ :

ต่อไปก็คือ การแทรกเข้ามาในทางวัฒนธรรม

ท่านจำได้ไหม ในปี 2503/1960 สหรัฐอเมริกามาแรง ยุคเพอร์สตี ยุคแพท บูน มาริลิน มอนโร เจมส์ ดิน แล้วก็กระโดดอีกทีหนึ่ง หนังสือองกมา จบปี ก็กระโดดอีกทีหนึ่ง หนังสือปูนั้นก็มา ปัจจุบันนี้หนังสือเกาหลีก็มา เห็นไหม มันเป็นยุคๆ จากสหรัฐอเมริกาแล้วก็มาฮ่องกง ฮ่องกงแล้วก็มาญี่ปุ่น แล้วก็มาหนังสือเกาหลี

เวลาดูหนังสือเกาหลี จะยังคงเห็นคำของขงจื้ออยู่เยอะ แต่เวลาไปดูหนังสือญี่ปุ่น ไม่มี ไม่เจอ เพราะฉะนั้นเกาหลีรับขงจื้อไปเยอะมาก แต่ญี่ปุ่นไม่มี

เพราะฉะนั้น อันนี้ส่ออะไรบ้าง ส่ออันหนึ่งที่หนักล้นมาก อาจารย์ซาณูวิทย์เคยบอกว่า ถ้าเผื่อผู้นำญี่ปุ่นเป็นชาวจัดขึ้นมาเมื่อไหร่ การทหารของเขาจะผงกหัวขึ้นมา ซึ่งก็จริง ลัทธิการทหารนี้แฝงอยู่ในญี่ปุ่นมาก

มันแรงกว่าที่นาซีแฝงอยู่ในเยอรมัน เพราะในเยอรมันนั้นมีโซแปงมีเกอเต้ มีนักคิด นักปรัชญาเยอะแยะ มีหอมานุษยวิทยา ที่จะรังให้เกิดการทหารของเยอรมันให้อ่อนลง แต่ที่ญี่ปุ่นไม่มี ญี่ปุ่นไม่มีพวกนักคิด นักปรัชญาที่จะรังเขาเลย เพราะฉะนั้นญี่ปุ่นจึงยังน่ากลัวอยู่ว่าสักวันหนึ่ง เมื่อไหร่เขาจะฮือขึ้นมาได้แรงๆ นี่คือข้อสังเกตข้อหนึ่ง

อีกข้อหนึ่ง เรามีมายาภาพเกี่ยวกับ 40 ปีของอาเซียน ซึ่งมีประเทศสมาชิกเพิ่มเป็น 10 ประเทศบวก 3 จากการลงนามกฎบัตรอาเซียนที่สิงคโปร์เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2550/2007 ทุกคนก็ปรบมือกันใหญ่ และเชื่อว่าต่อไปนี้กลุ่มอาเซียนจะต้องเป็นหัวรถจักรในการนำขบวนเศรษฐกิจของเอเชีย

นักวิเคราะห์ก็บอกว่า ไม่ใช่ นั่นมันเป็นมายาภาพ จริงๆ แล้ว

เศรษฐกิจยังอยู่ที่ญี่ปุ่น จีน และสาธารณรัฐเกาหลี

3 ประเทศนั้นต่างหาก คือกลุ่มเอเซียตะวันออกไกล หรือตะวันออกเฉยๆ ก็ได้มันต่างหาก ไม่ใช่ชุนชากเนี่ยจะเป็นหัวรถจักร เพราะเศรษฐกิจตั้งไม่ขึ้น ต้องทางเอเซียตะวันออกจึงจะตั้งขึ้น แต่บังเอิญ 3 ประเทศนั้น ประชาชนของเขากำลังมีอารมณ์ อารมณ์ของสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังไม่จบ เพียงแค่ผู้นำญี่ปุ่นจะไปไหว้บรรพชนที่ศาลเจ้าชากาคุนิ แค่นี้เรื่องนี้เรื่องเดียว 3 ประเทศก็ลุกขึ้นมาทะเลาะกันเสียเกือบตาย

เราจะต้องปล่อยให้อารมณ์นั้นเย็นลง ปล่อยให้ประวัติศาสตร์ชำระแล้วถ้า 3 ประเทศนั้นรวมกันได้เมื่อไหร่ เอเซียจะยิ่งใหญ่ ตะวันออกจะใหญ่กว่าตะวันตก แต่พวกเราเป็นลูกกระจอก ก็คอยตามเขาก็แล้วกัน (เสียงหัวเราะ)

โลกตะวันออกปัจจุบันมีอยู่ 4 NICs หรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries) คือสาธารณรัฐเกาหลี ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ ไทยเรากำลังจ่อจะเป็นตัวที่ 5 แต่ก็ล้มเหลวแล้ว

ก็ขอฝากไว้ว่า เมื่อไรไทยเราจะเป็นตัวที่ 5 คงรอไปเถอะ

พิภพ :

ขอบคุณอาจารย์วิจารณ์ สรูปได้ชัดเจน ตรงประเด็นในเวลาที่ทำให้ไว้ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี น่าจะเป็นเงื่อนไขอย่างที่ว่าอาจารย์ว่า ถ้ารวมกันได้ก็น่าจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจแถบเอเซียได้ดี และชุนชากเนี่ยก็ยังคงเป็นฐานสำคัญของ 3 ประเทศนี้อยู่ เรียนเชิญอาจารย์จุลชีพ

จุลชีพ :

ปัญหาที่เอเซียตะวันออกไม่สามารถจะรวมตัวกันได้ ผมอยากจะขอต่อจากอาจารย์วิจารณ์ไปเลย ก็คือว่าพวกเรามีความทรงจำทางประวัติศาสตร์ซึ่งยังไม่ได้มีการแก้ไข ก็คือยังไม่ได้มีการให้อภัย (Forgiveness) ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

ในยุโรปนั้น ไม่ว่าฝรั่งเศสกับเยอรมนีเขาเคยทำสงครามกันมาแล้วหลายครั้ง แต่ดูเหมือนว่าทั้งสองประเทศนี้ก็สามารถให้อภัยซึ่งกันและกันแล้วก็สามารถที่จะร่วมมือกันได้

แต่สำหรับเอเชีย เรายังไม่เห็นภาพที่เกิดขึ้น ตราบใดที่เรายังไม่เห็นภาพนี้ ผมก็คิดว่าเป็นการยากทีเดียว

ถามว่า แล้วอุษาคเนย์จะมีบทบาทได้อย่างไรในขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นจีนก็ดี ญี่ปุ่นก็ดี หรือสาธารณรัฐเกาหลีก็ดี ยังคงมีความทรงจำเหล่านี้อยู่ ยังมีประเด็นทางประวัติศาสตร์อยู่

ผมคิดว่า อุษาคเนย์อาจจะเป็นสะพานที่จะเชื่อม (bridge) ซึ่งไม่เพียงแต่จะเชื่อมระหว่างจีนกับญี่ปุ่นระหว่างกัน แต่จะเป็นการเชื่อมระหว่างจีน ญี่ปุ่น และชมพูทวีปด้วย

ซึ่งผมคิดว่า การที่อุษาคเนย์ไม่ว่าจะเป็นไทยหรืออินโดนีเซีย ที่อาจารย์ผาสุกได้พูดเมื่อเช้านี้ ผมคิดว่า เป็นข้อคิดที่น่าสนใจทีเดียวระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย ซึ่งก็มีสัญลักษณ์คล้ายๆ กัน ก็คือครุฑกับ Garuda

เพราะฉะนั้นไทยกับอินโดนีเซียถ้าหากมีบทบาทในการที่จะผลักดันในการที่จะเป็นตัวเชื่อม เป็นกาวตราช้าง พยายามที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ ซึ่งการทำเช่นนั้นได้ทั้งไทยและอินโดนีเซียต้องมีการปรับตัวอย่างไรหรือไม่

ปัจจุบันนี้ ผมคิดว่า ประเทศใดที่ปรับตัวเร็ว จะได้มีโอกาสอย่างมากทีเดียว ประเทศใดที่ปรับตัวช้า หรือไม่ปรับตัวเลยจะเสียโอกาสอย่างยิ่ง

ผมคิดว่า การที่พวกเราในวันนี้ มาฟังความคิดเห็นต่างๆ มามองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผมยังหวังว่าประเทศไทยจะต้องสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในโลกนี้

เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงในโลกนี้ ณ วันนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมากทีเดียว และถ้าหากว่าเราปรับตัวไม่ได้ เราก็จะไม่เพียงจะเสียโอกาส เราอาจจะเผชิญกับปัญหาที่รุนแรงมากขึ้นต่อไปในอนาคต

การปรับตัวนี้ เป็นการปรับตัวทั้งสถานการณ์ภายในของเราเอง และกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยเรามีลักษณะเด่นอยู่อย่างหนึ่ง เราเป็นประเทศเล็กในประชาคมโลกเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ แต่เราก็เป็นประเทศขนาดกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การที่เรามีทวิลักษณ์แบบนี้ ผมคิดว่า มันเป็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็ง

เพียงแต่ว่าเราจะทำอะไรที่จะใช้ประโยชน์จากสภาพดังกล่าว (เสี่ยงปรบมือ)

พิภพ :

ขอบคุณ อาจารย์จุลชีพทำให้เราเห็นภาพ ทำให้เรามีความหวังขึ้นมาว่า ศตวรรษที่ 21 นั้น ตะวันออกนั้นอาจจะกลับขึ้นมาแข่งตะวันตกได้

มาถึงอาจารย์ ดร.กิตติ ผมคิดว่าอาจารย์มีข้อมูลเยอะมาก เพียงแต่ว่าภายใต้เวลาอันจำกัด ท่านก็เลยโชว์ให้เราดูได้ไม่มากเท่า นั้น อาจจะมีโอกาสอื่นๆ ที่เราจะให้ท่านได้มาพูดอีก ขอเชิญอาจารย์สรุปในช่วงท้าย ขอเชิญอาจารย์กิตติ

กิตติ :

เนื่องจากในรอบแรกผมใช้เวลาไม่ถึง 20 นาที รอบนี้จึงขอแถมสัก 2 นาที เป็น 5 นาที เนื่องจากมีอีกเรื่องหนึ่งที่ผมอยากจะเรียน

คือเรื่อง FTA ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของท่านทั้งหลาย ผมขอเปรียบเทียบให้ฟังก็แล้วกันว่า FTA นั้น เราทำกับญี่ปุ่น เราทำกับจีนด้วย

ถ้าเปรียบเทียบ FTA ของจีน-อาเซียน กับญี่ปุ่น-อาเซียนนั้น มีความแตกต่างกัน ของจีนนั้นใช้ Regional Approach คือทำกับทั้งภูมิภาคเลยอย่างเท่าเทียมกันกับทุกประเทศ

แต่ไทยเรา ในยุครัฐบาลทักษิณ ไปขอว่า ขอเซ็นก่อน 3 เดือน ให้มีผลบังคับใช้ก่อน 3 เดือน ในวันที่ 1 ตุลาคม ปี 2546/2003 แล้วเราก็คุยใหญ่โตเลยว่าเราทำ FTA กับจีนแล้วที่จริงอาเซียนทุกประเทศทำ FTA กับจีนหมด

แต่ของญี่ปุ่นจะใช้ Bi-lateral Approach คือทำ FTA ไปทีละประเทศ เสร็จไปทีละประเทศ และในปีนี้ (2550) ญี่ปุ่นก็คาดหวังว่าจะสรุปในกรอบอาเซียนให้ได้

การเจรจาของญี่ปุ่นกับอาเซียนนั้นกลายเป็นการเจรจาทีละประเทศ ซึ่งก็เสียทรัพยากรมากทีเดียว ที่จริงเจรจากับอาเซียนทั้งกรอบไปเลยน่าจะง่ายกว่า

แล้วก็ของจีนจะเป็น FTA เราเรียก FTA ก็คือ Free Trade Agreement ซึ่งครอบคลุมในเรื่องทางการค้า

แต่ของญี่ปุ่นเขาใช้คำว่า EPA คือ Economic Partnership Agreements ซึ่งเป็นความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ จะครอบคลุมนอกเหนือจากเรื่องการค้าแต่เพียงอย่างเดียว จะมีเรื่องของภาคบริการ (service) การเปิดเสรีทางด้านภาคบริการ เรื่องของการลงทุน (investment) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา หรือแม้แต่ความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยี ทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือว่าการค้าไร้กระดาษ สรุปแล้วมีหลาย ๆ อย่าง ของจีนนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับของญี่ปุ่น ของจีนจะไม่มีสิ่งที่เรียกว่าเครือข่ายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment Linkage) หรือมีคำย่อว่า FDI Linkage ของญี่ปุ่นนั้นเขามีเครือข่ายการลงทุน มี Supply Chain เรียกว่า Production Network ของญี่ปุ่นที่ครอบคลุมไปทั่วภูมิภาค

แต่ของจีนนั้น การลงทุนของจีนยังมีน้อยกว่าญี่ปุ่นดังกล่าว (หน้า 62) ที่ผมได้เสนอไปแล้วข้างต้น

เพราะฉะนั้น ญี่ปุ่นจะมีผลประโยชน์ทางธุรกิจที่เด่นชัดกว่า จึงผลักดันเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการชัดเจนกว่าของจีน

เช่น ให้เปิดเสรีทางการลงทุน ว่าญี่ปุ่นไม่จำเป็นต้องถือหุ้นน้อยกว่ากึ่งหนึ่งในบางภาคธุรกิจ เป็นต้น

นอกจากนั้น โครงสร้างเศรษฐกิจของจีนกับอาเซียนค่อนข้างจะเป็นโครงสร้างที่มีการแข่งขันกัน ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรหรือภาคอุตสาหกรรม เช่นภาคอุตสาหกรรมทั้งจีนและอาเซียนมีการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำถึงระดับกลาง (Low to Medium Technology) เหมือนกันแม้ว่าจีนจะมีสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง (High Technology) อยู่ด้วย จึงเป็นการแข่งขันกันเอง

แต่ของญี่ปุ่นนั้น เรียกว่าจะมีการ Complimentary กันมากกว่า คือ ญี่ปุ่นผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง ก็จะไม่แข่งขันกับอาเซียน

ผลประโยชน์ของ EPA ญี่ปุ่นนั้น ต้องการให้เครือข่ายการผลิต (Production Network) ของอาเซียนมีความราบรื่น การส่งออกการนำเข้าสินค้าในภูมิภาคเป็นไปด้วยความราบรื่น และญี่ปุ่นต้องการเปิดเสรี

ด้านการลงทุนและภาคบริการ

ญี่ปุ่นมีมุมมองไปยาวไกลถึงการเจรจากับจีน คือทุกอย่างที่ญี่ปุ่นลงนามกับอาเซียนนั้น ต้องอยู่ในมาตรฐานที่สูง โดยเฉพาะการคุ้มครองการลงทุน และถ้าต่อไปจะต้องเจรจากับจีน จะเอาอาเซียนเป็น Benchmark

เพราะฉะนั้น เงื่อนไขที่จะได้จากจีนต้องไม่น้อยกว่าอาเซียน เพราะฉะนั้นเขาจะทำอะไรก็จะดึงไปสู่มาตรฐานที่สูง

และการเสนอ FTA หรือ EPA หรือ JTEPA ของญี่ปุ่นนั้น ในส่วนหนึ่งก็เพื่อแข่งขันและมีอิทธิพลกับจีนในภูมิภาคนี้

สำหรับไทยนั้น ผลประโยชน์ของไทยคืออะไร เราต้องการเข้าถึงตลาดญี่ปุ่น โดยเฉพาะภาคเกษตรและภาคบริการ เราต้องการส่งไปเหลือเกิน Spa Therapist สปา นวดต่างๆ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ก็ก๊อก นอกจากนั้นก็ต้องการดึงดูดการลงทุนจากญี่ปุ่นและเราต้องการเป็นศูนย์กลาง FTA มาก

ในนโยบายของรัฐบาลที่แล้ว เราต้องการสิ่งที่เรียกว่า First Mover Benefit เราต้องการจะลงนามให้ได้ก่อนเพื่อนเลย เพื่อเราจะได้ผลประโยชน์ก่อนคนอื่น แต่ท้ายที่สุดมันไม่ได้ผลนัก

ไปลงนามก่อนประเทศอื่นนั้น กลายเป็นว่า ในท้ายที่สุดเราไม่ได้ลงนามก่อนประเทศอื่น ประเทศอื่นเอาเราเป็น Benchmark ในที่สุดก็ได้ผลประโยชน์ไม่น้อยกว่าเรา

เพราะฉะนั้น บางทีเราอยากทำ FTA มากไป ก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ดี

ลองพิจารณาวิธีแก้สินค้าอ่อนไหวของญี่ปุ่นที่น่าสนใจ คือญี่ปุ่นไม่ยอมเปิดเสรีสินค้าเกษตร คือเปิดบ้าง แต่สินค้าที่อ่อนไหวของญี่ปุ่นมีอยู่หลายรายการ

สิ่งที่ญี่ปุ่นแก้ปัญหา คือใช้โควตาดำน้ำเข้า อาจเป็นโควตาภาษีต่ำหรือโควตาปลอดภาษี ให้แค่จำนวนหนึ่งเท่านั้น แต่อัตราภาษียังคงไว้ตามเดิม

การใช้โควตาดำน้ำจะก่อให้เกิดปัญหาอีกว่า แล้วใครจะได้โควตานั้น ถ้ามันมีอุปสงค์หรือความต้องการของผู้ซื้อ (demand) อยู่มาก แล้วไปบีบให้ช่องทางอุปทานหรือสินค้าที่มีขาย (supply) ให้มีน้อยมันต้องมีปัญหา

ต่อไปในการบริหารจัดการ JTEPA ของอาเซียน ใครจะได้โควตาแบ่งมัน ใครจะได้โควตาไก่ มันมีปัญหาแน่ๆ

และแล้วญี่ปุ่นก็ใช้นโยบายเอากล้วยเข้าแลก คืออาเซียนอยากได้สินค้าจากญี่ปุ่น ญี่ปุ่นก็บอกว่า ก็เอากล้วยไปแลกก็แล้วกัน การให้โคเวต้า กล้วย ญี่ปุ่นทำกับทุกประเทศ ทำกับฟิลิปปินส์ ทำกับมาเลเซีย การใช้นโยบายเอากล้วยเข้าแลกก็เพราะว่ากล้วยไม่ได้เป็นสินค้าที่กระทบกระเทือนต่อญี่ปุ่นเลย

ญี่ปุ่นจะไม่ยอมลดภาษี แต่บอกว่า จะให้ความร่วมมือด้านอื่นแทน เช่น เรื่องการฝึกอบรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความปลอดภัยด้านอาหารและการจะส่งสินค้าออกไปญี่ปุ่นนั้นก็มิได้ง่าย ญี่ปุ่นจะเคร่งครัดเรื่องมาตรฐานของสินค้ามากๆ

ในแง่ของญี่ปุ่นก็น่าเห็นใจ ญี่ปุ่นจะขอความเห็นใจว่าตนมีปัญหาการเมือง สินค้าเกษตรนั้นเป็นสินค้าอ่อนไหว ชาวนาเป็นฐานเลี้ยงที่สำคัญหรืออะไรต่างๆ ก็พูดไป

ที่น่าสนใจก็คือเหตุผลของญี่ปุ่นที่จะไม่เปิดเสรีสินค้าเกษตรนั้น มีร้อยแปดเหตุผล เช่นประการที่หนึ่ง แสดงความเห็นใจไทยว่า หากส่งออกข้าวมากๆ คนไทยไม่มีข้าวกิน โดยอ้างว่าในปี 2537/1994 ที่ญี่ปุ่นนำเข้าข้าวจากไทย ทำให้ข้าวไทยมีราคาสูงขึ้น

แต่ผมไม่เห็นว่าการนำเข้าข้าวไทยมีราคาสูงขึ้นในปีนั้น ไม่รู้เอาข้อมูลมาจากไหน แต่ญี่ปุ่นก็อ้างว่าส่งออกข้าวมากๆ เดียวกลายเป็นการผลิตข้าวให้กับคนรวยในญี่ปุ่น แต่คนไทยไม่มีข้าวกิน ซึ่งผมคิดว่าเป็นไปไม่ได้เด็ดขาด

ประการที่สอง ถึงไทยส่งออกสินค้าเกษตรได้ แต่รายได้ตกอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ไม่ใช่เกษตรกร ถ้าเช่นนั้นญี่ปุ่นก็ไม่เปิดเสรีสินค้าเกษตรให้ไทย มันก็มีเหตุผลแบบนี้ด้วย ซึ่งผมก็แปลกใจมาก

ผลการเจรจาก็คือ ไม่ได้เปิดเสรีอะไรมากมายในภาคเกษตร ข้าวไม่ได้ร่วมในรายการสินค้าอ่อนไหว ได้เพียงโคเวต้า ส่วนข้อสรุปทางด้านแรงงานยังไม่ชัดเจน

แล้วก็มีประเด็นเรื่องการตั้งชยะพิช ซึ่งมีการต่อต้านจาก NGO เรื่องนี้ผมก็ค่อนข้างจะแปลกใจ เพราะว่าเขาจะมาตั้งชยะพิชในประเทศเราได้อย่างไรถ้าเราไม่รับ ถ้าเราไม่รับก็แล้วไป เพราะฉะนั้น มันอยู่ที่เราว่าเราจะรับหรือไม่รับ

เรื่องการเปิดเสรีทางการค้า ผมคิดว่าเราน่าจะมองจากจุดยืนของผู้

บริโภคมากขึ้น ไม่ใช่เข้าไปคุ้มครองบริษัทเหล็กนายทุนไม่กี่เจ้าเราผู้บริโภค ถ้าเราได้ประโยชน์ก็อย่าไปมองผลประโยชน์ของผู้ผลิตมากนัก

แต่ถ้าผู้ผลิตได้รับผลกระทบ บริษัทต้องปิดตัว หรือว่าภาคเกษตร ได้รับผลกระทบเราก็ต้องมีมาตรการรองรับ

สรุปสั้นๆ คือว่า สัดส่วนการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจกับญี่ปุ่นของไทย ยังมีสูงมาก ญี่ปุ่นยังเป็นประเทศที่สำคัญสำหรับไทย

แต่ที่เราไม่ควรมองความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นในกรอบทวิภาคีเท่านั้น ควรจะมองในกรอบอาเซียน-ญี่ปุ่น ในการรวมตัวในภูมิภาค อาเซียนบวกสามมากกว่า เพราะว่าญี่ปุ่นไม่ได้ถือว่าไทยสำคัญที่สุดในภูมิภาคนี้

มีหลายครั้งที่นักวิชาการ สื่อมวลชน ชอบมองว่าเราสำคัญกับญี่ปุ่นมาก หรือมากที่สุดที่ในภูมิภาค ผมคิดว่าญี่ปุ่นไม่มองอย่างนั้นหรอก เพราะว่าเขาก็ต้องเห็นความสำคัญของประเทศอื่นๆ ด้วย

และการที่เรามีความสัมพันธ์ 120 ปี ไทย-ญี่ปุ่นในปีนี้ (2550) ไม่ใช่ประเทศเราประเทศเดียว ปีที่แล้วฟิลิปปินส์ก็ฉลองความสัมพันธ์ 50 ปี ปี 2547/2004 ก็ฉลองความสัมพันธ์กับสิงคโปร์ 40 ปี ปีหน้า (2551/2008) ก็จะฉลองกับอินโดนีเซีย

เพราะฉะนั้น เราก็เป็นประเทศหนึ่งในอนุชาดเนย์ที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญ อย่าไปหลงตัวเองว่าเราสำคัญที่สุดสำหรับญี่ปุ่น

นอกจากนั้นเราควรจะต้องมองบทบาทของมหาอำนาจอื่นๆ ควบคู่กันไป การแข่งขันระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ที่แปซิฟิกในภูมิภาคนี้ หรือว่าสหรัฐฯ ก็ตาม ผมขอจบเพียงเท่านี้ก็แล้วกัน ขอบพระคุณ (เสียงปรบมือ)

พิภพ :

ขอบคุณท่านอาจารย์กิตติ ก็ทำให้เราเห็นภาพชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือล่าสุด JTEPA ที่เพิ่งมีผลไป

ผมขอเรียนว่า ความสัมพันธ์ FTA ที่ไทยได้ลงนามกับประเทศต่างๆ กับญี่ปุ่นเป็นประเทศล่าสุด ถ้าเราถอยกลับไป ก็มีจีน มีอินเดีย มีออสเตรเลีย และที่กำลังจะลงนามอยู่ก็มีหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับสหรัฐอเมริกา

และหลายเรื่อง ผมเข้าใจว่า ผลกระทบทั้งในทางบวกและลบ จาก

FTA กับประเทศต่างๆ เหล่านี้ หลายเรื่องก็ยังไม่ชัดเจน หลายเรื่องก็ยังไม่ต้องติดตามดู ผมก็ฝากความหวังไว้กับท่านที่สนใจและนักวิชาการที่ได้เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้ ว่าจะติดตามเรื่องเหล่านี้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงความสัมพันธ์ ความร่วมมือระหว่างประเทศต่อไป

ในโอกาสนี้ ในนามของ 2 มูลนิธิ กับ 1 บริษัท คือ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ต้องขอกราบขอบพระคุณท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านในโอกาสที่ได้กรุณาจัดสรรเวลามาให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับทุกท่านที่เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้ ขอกราบขอบพระคุณ (เสียงปรบมือ) ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ฟังทุกท่าน และท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน และขอส่งเวทีคืนท่านอาจารย์สมฤทธิ์

สมฤทธิ์ :

ขอบคุณอาจารย์พิภพ และขอบคุณวิทยากรทั้ง 3 ท่าน

ก่อนที่เราจะไปพักรับประทานอาหารกลางวันกัน ผมขอประกาศเรื่องห้องสัมมนาในตอนบ่าย เราจะแบ่งห้องสัมมนาเป็นห้องย่อย 3 ห้องด้วยกัน

ท่านดูหัวข้อย่อยจากข้างหลังหนังสือที่เราแจกในถุงผ้า ซึ่งท่านก็จะทราบว่า ห้องที่ 1 นั้น หมายถึงห้องแกรนด์บอลรูมนี้ ห้องที่ 2 หมายถึงห้องเบต้า ห้องที่ 3 ห้องอัลฟาจะอยู่ข้างบน ท่านเดินไปข้างหน้าโรงแรม มีลิฟท์ขึ้นไป จะเจอห้องเบต้าและห้องอัลฟา

ภาคบ่ายจะมี 2 ช่วง แล้วก็มีหัวข้อย่อย อย่าลืม ห้องที่ 1 ห้องบอลรูม ห้องที่ 2 ห้องเบต้า ห้องที่ 3 ห้องอัลฟา ห้องเบต้าและห้องอัลฟาอยู่ชั้น 2

ส่วนห้องรับประทานอาหารจะอยู่ที่ตึกคิงเพาเวอร์ ชั้น 3 ง่ายที่สุดคือเราจะมีคนเดินนำไป เพราะว่าพูดไปก็ยุ่งยากมาก เพราะผมก็ไปเดินมาแล้ว มีคนอื่น ๆ ก็เดินไปแล้ว

ถ้าท่านหลงจริงๆ ให้ท่านถามนักศึกษาที่ใส่เสื้อสยาม คือพวก

สยามจะยืนเป็นแนวให้ พาท่านไปห้องอาหารที่ชั้น 3 ตึกคิงเพาเวอร์ รับ
ประทานอาหารเสร็จแล้วเราก็กลับมาที่นี่

ขอประกาศอีกนิดหนึ่งว่า นอกจากมีงานสัมมนาแล้ว ข้างหน้าเรา
ยังมีหนังสือของมูลนิธิฯ ที่ทำมาทุกปี คือมีการลดราคากระหน้าเลย ลีด
สุดท้ายราคา 200-300 บาท วันนี้ขาย 150 บาท หมดแล้วหมดเลย ไม่มีอีก

แล้วก็อีกเรื่องหนึ่ง ขอประชาสัมพันธ์ เพื่อท่านที่เป็นแฟนรายการ
ของเรา วันที่ 24-25 มกราคม ปีหน้า (2551) เราจะมีการสัมมนาเรื่อง **“แม่น้ำ
โขง: ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม”** ที่จังหวัด
นครพนม หลายท่านก็ได้เอกสารนี้แล้วซึ่งอยู่ในถุง จะมีการออกภาคสนาม
คือเราจะข้ามแม่น้ำโขงที่นครพนมไปท่าแขกไปกวางบินแล้วก็จะไปหมีเขิน
ฮอยอัน แล้วก็มาเว้ แล้ววกมาที่สะพานนะเซต ใครสนใจดูรายละเอียด
แล้วก็สมัครมาได้

ขอเชิญทุกท่านรับประทานอาหารกลางวันแล้วกลับเข้ามาสัมมนาต่อ
ขอเชิญ